

Átalyvető

2017. szeptember Az Erdélyi Körök Országos Szövetségének és az Erdélyi Magyarok Tolna Megyei Egyesületének negyedéves lapja

A TARTALOMBÓL

Elemző

(Ágoston András, B. Osvát Ágnes) ... 4-6

Szász I. Tas naplójából 7-9

Beszédek

(Lázás János, Tőkés László) 10-13

Kóma, migránsimport 14-15

Aki szétveri Romániát 18

Trianon. A kicsi magyar világ 21-22

Kádár és Trianon 24-27

Könyvismertető 28-30

Szász I. Tas

Jancsó Miklós könyvéről 32-35

In memoriam:

Jancsó Miklós, Kántor Lajos 36-37

Gyárfás András hozzászól 38-39

Borsó Divánka 40-42

Rovásírásos leleteinkről 46-49

Toró Árpád emlékfűzerei – 2. rész 50

Irodalom: Beke György 56

Budafoki
'56-os emlékmű

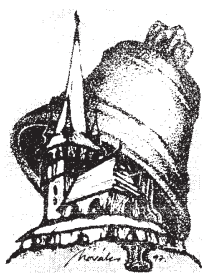
Márai Sándor

Mennyből az angyal

(részlet)

És a világ beszél csodáról,
Papok papolnak bátorságról.
Az államférfi parentálja,
Megáldja a szentséges pápa.
És minden rendű népek, rendek
Kérdik, hogy ez mivégre kellett.
Mért nem pusztult ki, ahogy kérték?
Mért nem várta csendben a végét?
Miért, hogy meghasadt az égbolt,
Mert egy nép azt mondta: „Elég volt.”

Nem érti ezt az a sok ember,
Mi áradt itt meg, mint a tenger?
Miért remegtek világrendek?
Egy nép kiáltott. Aztán csend lett.
De most sokan kérdik: mi történt?
Ki tett itt csontból, húsból törvényt?
És kérdik, egyre többen kérdik,
Hebegve, mert végképp nem értik –
Ők, akik örökségbe kapták?
Ilyen nagy dolog a Szabadság?

Augusztus 20. alkalmából a Magyar Ezüst Erdemkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült lapunkhoz, ill az EKOSZ-hoz szorosan kötődő két

kedves barátunk: VALISKÓ FERENC, a Salgótarjáni Erdélyi Kör elnöke, az Október 23. emlékfutások kezdeményezője és szervezője, valamint JUHOS-KISS JÁNOS költő, tanár, kinek verseit lapunk rendszeresen közli. Szívből gratulálunk!

Salgótarjáni Erdélyi Kör

2017. március 24-i rendezvényünkön a 200 éve született nagy költőnkre – *Arany Jánosra* – emlékeztünk. A megemlékezést *Szepesi Antalné* és *Sztremen Ildikó* nyugdíjas középiskolai tanárok tartották. A megemlékezést versrészletekkel is tarkították.

2017. április 22-én tartottuk meg az éves közgyűlésünket. Elhangzott az Elnökség beszámolója, a pénztáros beszámolója, a Felügyelő Bizottság jelentése és elfogadásra került a 2017. évi program és költségvetés-tervezet. A beszámoló után *Murányi Sándor* ny. iskolaigazgató tartott előadást Az 1867-es kiegyezés hatása a magyar gazdaság fejlődésére címmel.

2017. május 18-án az 500 éves reformációról tartott emlékező előadást *Gréczi-Zsoldos Miklós* tagtársunk.

2017. június 29-i összejövetelünkön *Gergely István* tanár és helytörténeti kutató tartott előadást A Fráter-család története Csécse község dokumentumainak tükrében címmel.

2017. július 25.

Valiskó Ferenc
SEK elnök

Felhívás

Miután az Európai Bizottság kötelezettségszegési eljárást indított Magyarország ellen, Morvai Krisztina EP képviselő hazánkkal való szolidaritásra hívta fel a világot. Rámutatott: a saját államhatárait és Európát védő, a tömeges migrációnak a végsőkéig ellenálló Magyarországot gazdasági/pénzügyi eszközökkel akarják térdre kényszeríteni. Erre a hatékony válasz a Magyarország melletti határozott kiállás, s egy világméretű mozgalom indítása. „Írjanak tiltakozó levelet ennek a furcsa embernek, Junckernek, az Európai Bizottság elnökének!” kérte Morvai. Emellett jöjjenek csodálatos országunkba, Magyarországra nyaralni, hiszen jelenleg a miénk Európa kevés biztonságos országainak egyike. Csodálatosak a termálfürdőink, a fővárosunk, tájaink, falvaink. Tegyük világméretű mozgalommá a Magyarország melletti kiállást, és ne hagyják gazdasági ellehetetlenítésünket, térdre kényszerítésünket! Morvai Krisztina ezúton is kéri a magyarországi és a határainkon kívül élő magyarokat, hogy fogjunk össze a gazdasági szankciók hatásai ellen. Vásároljunk minél több magyar terméket és szolgáltatást, és biztassuk erre külföldi barátainkat is. Nem szabad elfelejteni: a stratégia és koncepció nélküli és sok millió migránst Európára kényszerítő Európai Unió az Oroszországgal szembeni gazdasági szankciókkal is azt érte el, hogy az orosz gazdaság megerősödött, importkényszer helyett sok területen exportképessé vált. Tegyük meg mindent azért, hogy kudarcba fulladjon Junckerék erőszakos kísérlete!

Folytatni kell a megkezdett utat

A július 5–9. között megrendezett ötödik Martosi Szabadegyetem fővédnöki fórumán *Potápi Árpád János*, a Miniszterelnökség nemzetpolitikai államtitkára a magyar kormány nemzetpolitikájának eddigi eredményeit ismertette. Elmondta: a nemzetpolitikában 2010 óta csak sikerekről lehet beszélni, ezek közé tartozik a könnyített honosításról elfogadott törvény, az alaptörvény és a választójogi törvény kibővítése is. Rámutatott: jelentősen nőtt a nemzetpolitikára fordított összeg is, ami tavaly 73 milliárd forint volt, szemben a 2009-es 9,3 milliárd forinttal.

Hangsúlyozta: a nemzetpolitika eredményes útját folytatni kell, a hagyományos nemzetpolitika mellé időközben felzárkózott új eszközök bevonásával ráerősítve arra. A nemzetpolitika jövőbeli eszközeiről szólva hozzátette: a jövőben meg fogják erősíteni a külhoni magyarság intézményrendszerét, ráerősítenek a szülőföldön való boldogulás elképzelésének támogatására, illetve ki fogják terjeszteni a családpolitika rendszerét a határon túlra, ahol ez a folyamat már meg is kezdődött a babakötvény és az anyasági támogatás bevezetésével.

Folyamatos az erdélyi magyarság kivándorlása

Az első nap panelbeszélgetései között szó volt arról is, hogy változó intenzitással és célszágokkal, de folyamatos az erdélyi magyarság kivándorlása, s az utóbbi időben fokozottan érinti a szórványterületeket. *Péti Márton*, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet vezető tanácsadója elmondta: a Népesedéstudományi Kutatóintézet és intézetük közös felmérésben vizsgálta a Magyarországra történő áttelepülést. A Kárpát-medencében az elmúlt száz évben kimutathatóak a migrációs fo-

Szerkesztőbizottság:

Dr. Kövesdy Pál főszerkesztő, B. Osvát Ágnes (irodalom és gyermekoldal), Szabó M. Attila (Székelyudvarhely)

Kiadja az EKOSZ elnöksége

Alapító főszerkesztő: Orbán László

Levelezési cím: Dr. Kövesdy Pál – 7100 Szekszárd, Otthon u. 2. Tel./fax: (36) 74/417-705
E-mail: ekosz@tolna.net

A kiadásért felel a lap főszerkesztője • ISSN 1416-4698

Nyomdai előkészítés: Galamb Marietta • Nyomdai munkák: Böcz Nyomda, Szekszárd

lyamatok, és ez független a politikai viszonyoktól. Hozzátette: ha ez a folyamat nem indult volna el, akkor a magyarországi népesség 10 évvel korábban csökkent volna 10 millió alá.

Rohamosan fogy a népesség Romániában

Romániában az élve születések száma csaknem ötvenezerrel elmaradt a halálozásokétól az első félévben – derült ki a statisztikai hivatal (INS) közzétett jelentéséből, amely az első hat hónap anyakönyvi adatait dolgozza fel.

Tavaly az élve születések száma alig haladta meg a 190 ezret, míg a halálozásoké megközelítette a 257 ezret, így a természetes szaporulatból adódó népességfogyás éves szinten megközelítette a 67 ezret. Idén már az első félévben csaknem nyolcezerrel kevesebb gyerek született a tavalyi év első feléhez képest, miközben a halálozások száma majdnem négyezerrel volt magasabb, mint 2016 első felében: emiatt a természetes népességfogyás már az első hat hónapban meghaladta a 48 ezret. A szakemberek a népességfogyás további növekedésére számítanak Romániában, amelynek állandó lakossága 2014-ben csökkent húszmillió alá. Az ENSZ tavalyelőtt közölt előrejelzése 2050-re 14,5 milliós lakosságot jósolt Romániának. A természetes népszaporulat 25 éve, 1992-ben került negatív tartományba Romániában, azóta – ha nem is egyenletesen,

de – egyre súlyosbodik a népességfogyás, és a tendencia az utóbbi évben is folytatódott.

Az utóbbi években a migrációs folyamat leállt (nem távoznak már lényegesen többen, mint ahányan visszatérnek Romániába), és csak áttételesen járul hozzá a népesség csökkenéséhez azáltal, hogy a kivándorlók főleg a gyermekvállalás szempontjából fontos 25-45 év közötti korosztályból kerültek ki. Ma már Románia népességének csökkenése elsősorban a negatív természetes szaporulatnak tudható be.

(Krónika)

25 éves a Mezőberényi Erdélyi Kör

Az ünnepi kopjafa-avatáson – ahol **Böjte Csaba** atya is részt vett, a kör elnöke, **Kajlik Péter** tartott beszédet. Íme ennek záró része.

Mint minden ember életében, egye-

sületünk esetében is az első lépések voltak a legnehezebbek. Bár a fiatalos lendület, a közös sorsok, a tenniakarás összekötött bennünket, mégis a kezdeti lépések bizonytalanok voltak. Tapasztalat hiányában, nem tudhattuk, mi következik. Akkor, álmodni se mertem, hogy 25 év múlva is itt leszek. Sajnos, közben elvesztettük néhány társunkat, barátunkat, fájó sebeket szenvedve. De továbbra is él egyesületünk, új tagokkal és célokkal, egy nem változik: a hagyomány ápolása, a gyökök fenntartása. Nemrég Rúzsa Magdi koncerten voltam, ott hallottam a Kossuth-díjas Sebő Ferenc idézetet, amivel maradéktalanul egyetérték: „*A hagyományt nem ápolni kell, hisz nem beteg. Nem őrizni kell, mert nem rab. Hagyományaink csak akkor maradnak meg, ha megéljük őket.*”

Napjainkban, különösen fontosnak

Juhos-Kiss János

Ha villan szemedben a fény

Ha villan szemedben a fény,
Moccan testedben a vág,
Perzsel szívedben a láng -
Kihez fordulsz? Megvédheted
Lelki fájdalmaid igazát s
Lelkivilágod aranyát?

Ha villan szemedben a fény,
Moccan testedben a vág,
Perzsel szívedben a láng -
Mihez foghatsz? Megtarthatod
Testi adottságaid báját, hogy
Ne fordítson hátat a világ?

Ha villan szemedben a fény,
Moccan testedben a vág,
Perzsel szívedben a láng -
Akkor nagyon kell a boldogság!
Jobban, mint egy régen megesett,
Szalmával perzselt disznóölés!

Fontos a felkelő Nap.
A rég delelőre tért gulya.
Az alkonyatot marcangoló kutya.
A holdon csattanó szerelmesek csókja.
Azért villan szemedben a fény,
Moccan testedben a vág,
Perzsel szívedben a láng!

tartom a fenti gondolatot. Most, amikor úgy tűnik, hogy Európában is elszabadul a pokol, identitásukat felfedni nem szándékozó tömegek ostromolják a határokat, egyre inkább szükség van a nemzeti összefogásra, egységre, józan észre. Az ország vezetőit hatalmas felelősség terheli, mert egy rossz döntéssel Magyarország és Európa jövőjét rossz irányba terelhetik.

Mindez, azonban csak rajtunk, embereken múlik. A jelenlévő Böjte Csaba atya gondolatai mindannyiunk számára érvényesek: „Az embereket csak szeretve lehet jobbá tenni.”

Köszönöm, hogy meghallgattak!

Mezőberény, 2017. augusztus 18.

Kajlik Péter,
a Mezőberényi Erdélyi Kör Elnöke

Ágoston András

A nagy lehetőség

A mondat, amely mindig igaz: mi magyarok lehetnénk kicsit találékonyabbak is. Nem titok, hogy az utódállamok jövőre kezdik ünnepelni Trianont. Országuk a trianoni diktátummal később megpecsételt, erőszakos gyarapításának centenáriumát.

Mi meg búslakodhatunk, van is miért, de látnunk kell, hogy cselekszünk, az európai „részes államok” rossz lelkiismeretének centenáriuma „befejezett múlttá” válik. Pedig a centenárium évei némi lehetőséget nekünk is tartogatnak. Nem kellene például megvárunk az 1920. évi Trianon-centenáriumot. Legkésőbb a jövő évi magyarországi parlamenti választások után, remélhetőleg újabb kétharmad birtokában, még nyáron, vagy ősszel a Kárpát-medencében működő magyar pártoknak lépniük kell. Történelmi felelősségük, hogy Romániában a székely területi autonómia, másutt meg a nemterületi magyar (perszonális) autonómia modelljével kínáljuk meg a helyi többségi hatalmak képviselőit. Tehát nem kilométeres törvény- és más elmés, de tömegükben semmitmondó tervezetekkel, hanem világos, rövid, azonos módon, a nemterületi autonómia már tudott ismervei alapján kidolgozott hat-hét oldalas modellekkel. Mint ismeretes, a nemterületi magyar (perszonális) autonómia modellje a területi autonómiával szemben a magyar autonómiáról szól. Fogyatközó kisebbségi közösségeinkben a területi autonómia fogalma magában foglalja az általános választói névjegyzék alkalmazását. Következésképp a helyi hatalmi pártok részvételét, s ezzel elkerülhetetlen dominanciáját is. A személyi elvű, nemterületi magyar autonómia szervei viszont értelemszerűen a magyar választók névjegyzékére épülve jönnek létre. Ezért mondhatjuk, hogy a nemterületi a területivel szemben magyar politikai autonómia.

Itt kell rámutatni: aki úgy gondolja, hogy az így felfogott területi és perszonális autonómia megfér egymás mellett, vagy párhuzamosan létezhet egy országban, az még nem mélyült el a probléma tanulmányozásában. Nem mindegy tehát, hogy a kisebbségben élő magyarok mivel jelennek meg a nemzetközi politikai színtéren.

Nem lehet vitás, hogy a legáltalánosabb értelemben vett autonómia ügye a Kárpát-medencében csehül áll. Ezért, minden más, folyamatban levő politikai mozgolódás a „Trianonra várás” jegyében, pótcselekvésnek minősül. Ahogy az sem vitás, hogy a történelmi felelősség súlya immár nem a magyar kormány, annál inkább kisebbségi magyar pártok és vezetőik vállát nyomja.

Toró T. Tibor, az autonómia Kárpát-medencében működő kevés lángelelű harcosa többször is rámutatott, a kisebbségi politikusnak egy fontos küldetése van, küzdeni az autonómiáért.

Álljon itt az Erdélyi Magyar Néppárt elnökeként 2014. március 10-én, Marosvásárhelyen, a Székely Szabadság

Napján elmondott beszédének egy részlete. *„Minden önkény és háború, határtologatás és kisebbségi sorstalanság ellenére erős hitünk és meggyőződésünk ugyanaz maradt: élni egyénként, közösségként csak szabadon lehet, csak szabadon érdemes. Neve és kerete is van ennek – Székelyföldön és Partiumban, egész Erdélyben, Felvidéken, Délvidéken vagy Kárpátalján ugyanúgy hívják: közösségi autonómia. Száz éve cél és követelés. Ha hiszünk benne, jövőkép. Ha már a kezünkben van, közjogi eszköz mindennapi szabadságunkhoz. Az élethez.*

Valljuk meg tehát együtt: hiába próbálnak leszoktatni róla, a szabad élet záloga, az autonómia jogunk, jussunk, felelősségünk. Amit könnyű lét ígéretével vagy súlyos fenyegetés kényszerével, mézesmadzaggal vagy kilencfarkú macskával, délibáb hatalommal vagy ólom rabsággal sem lehet elvenni, elvitatni tőlünk”.

Ebben az összefüggésben könnyű értelmezni Liviu Dragnea, a bukaresti kormány fő erejét képező Szociáldemokrata Párt (PSD) elnökének minapi nyilatkozatát, melynek lényege, hogy Románia kedvezően ítélné meg, ha *„az RMDSZ kormányon lenne 2018-ban, amikor az ország a Román Királyság és Erdély nagy egyesülésének centenáriumát ünnepli”.* Ez érthető gondolatmenet, de nem biztos, hogy elfogadható.

Ha ugyanis az RMDSZ ebben a helyzetben úgy vállalja a táncra való felkérést, hogy nem nyújtja be legalább az erdélyi magyarság egészére vonatkozó világos ismérvekre épülő nemterületi autonómia modelljét, ezzel egy döntő pillanatban mellőzi a magyar közösség egészének alapérdekeit.

Indokolt a kérdés, hol van ebben az ügyben a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ)?

Az igazság az, hogy miután 2008-ban a Magyar Koalíció nevű választási tömörülésben egyszer már megtette a Kárpát-medencében élő kisebbségi közösségek egységes fellépése érdekében, a VMSZ hasonló kezdeményezésének ma sincs elvi akadály. Azzal a fontos feltétellel azonban, hogy ez a lépés nem ütközhet a migránsválsággal kapcsolatos konkrét, nem szükségképpen nyilvánosság elé tartozó vállalásaival. Mert a nemzet egészének érdekei, még a Trianon centenáriummal szemben is előnyt élveznek.

S mi van az induló „Minority SafePack kisebbségvédelmi kezdeményezéssel”?

Isten neki, fakeszt, ha eltörik, lesz másik. Erre hivatkozva a Trianon centenáriummal kapcsolatos konkrét autonómia-kezdeményezést semmiképpen sem szabadna mellőzni.

Joggal várható, hogy gazdag tapasztalataira hagyatkozva, a kérdésben dr. Szili Katalin, miniszterelnöki megbízott is véleményt mond, kezdeményez. A kisebbségi pártok esetleges húzódozása az ő számára nem jelenthet leküzdhetetlen akadályt. Élnünk kell ezzel a centenárium adta lehetőséggel, hogy a rossz lelkiismeretű Európa legalább most, ne kerülhesse meg az autonómia kérdését.

Sematikus szerkesztéspolitikai

A Magyar Nemzet kétséget kizáróan a Simicska médiabirodalom zászlóshajója. A „birodalom” számára példaként felmutatható szerkesztéspolitikai tekintetében mindenképpen. Az ostromozott politikusok esetében rendre alkalmazott séma a következő: a jó, becsületes, de szembenálló politikus kiemelkedik a „brancsból”, de egy-egy fontos vonatkozásban, mint például a korrupció, még ő is megbotlik. Nem gyakran, de akkor nagyot, úgy, hogy leginkább el is esik. Ez bizony sajnálatra méltó, de mi a Magyar Nemzetből szakmai, erkölcsi szintünknek megfelelően nem tehetünk kivételt. S akkor jön az elvszerű, a körülményeket mellőző ledorongolás. Ebben csakúgy, mint a többi hasonszórú kritikus, az MNO soros bírálója sem ismer „sem Istent sem embert”. Számára „sajnos Kövér László szavai is cinikusan csengenek”.

György Zsombor politikai kisesszéje azonban nem ezért elfogadhatatlan, hiszen csupán egy véleményről van szó. Ahogy a többi Fideszt ostromozó brancsbéli, esszéistánk is földközeli, balliberális politizálásba fog. Logikailag is indokolatlan általánosításba, s ami még rosszabb, a nemzeti együttműködés rendszere félreértelmezett intézményének a sima tagadásába.

Itt van tehát az eb elhantolva. A balliberális ellenzék ugyanis a Nemzeti Együttműködés Rendszerét (NER), annak a Nemzeti Együttműködés Nyilatkozatában 2010-ben elfogadott intézményét a szándékosan félreértelmezve, saját parttalan ideológiájának a nemzeti érdekekkel szemben vívott küzdelmének kereteként szeretné elfogadtatni. Holott ez az intézmény nem a mára kiüresedett ideológiák vitaklubjaként, inkább a nemzet alapértékeit érintő kérdések megvitatását szolgálja. Kiteljesedését az elmúlt években az hátráltatta, hogy a nemzetközies intencióinak megfelelően a balliberális ellenzék a nemzeti érdekeket eleve alárendeli a nagyok érdekeinek éppen megfelelő világlátásnak.

Egy kis kitérő. Azt, hogy eddig az autonómiák ügye (például a területi és nemterületi autonómia, a kormányzati felelősségvállalás és az autonómiáért folytatott küzdelem egymáshoz való viszonya) nem került be a NER keretében folytatott eszmecsere témái közé, a kisebbségi autonómia pártolói nemigen értik. Tekintettel azonban a körülményekre, a magyar kormány migránsválság közepette követett veszélyekkel terhes politikáját elfogadva, nem az intézményt kívánjuk megszüntetni, hanem várjuk a lehetőséget, hogy tartalommal tölthessük meg azt.

Visszatérve a balliberális oldal zászlóshajójára, csak még egy felvetés: hogy bírja ki a Magyar Nemzet, hogy maga is ne adjon teret korunk legidősebb témájának. Mint amilyen a dilemma, vajon a javarészt muszlim bevándorlók, potenciális, vagy máris honfoglalók beengedése az egyetlen és általános megoldás a munkaerőhiány kezelésére, vagy inkább megállításuk a nehéz, de megkerülhetetlen feladat? Vagy a legsúlyosabb kérdés: hol ejthessék meg a „castingot” azok az államok, amelyek befogadás mellett döntenek, ha különben a Földközi tenger partjain elterülő

közel-keleti országok az ilyen ideiglenes befogadóközpontok felállítását, érthető okokból, nem pártolják? Hogy a Soros-féle sokkoló betelepítési tervről ne is szóljunk. Kár, mert ezeket a dilemmákat a „közös európai politikára van szükség” ismételtetésével egyszerűen nem lehet feloldani.

Egyetlen oka van annak, hogy e súlyos témákat ide hoztuk. Így mutathatunk rá magyarországi balliberális és egyáltalán a Soros-közeli média szerkesztéspolitikai sémájának a lényegére. Ami nem más, mint a valóban fontos sorskérdések „majd a nemzetközies” felkiáltással történő mellőzése, „okos” megkerülése. Erre jó példa a globalista cím: „Trianon nem elszakít, hanem összeköt” Akkor is, ha azt a Magyar Nemzet szerzője idézőjelek közé teszi.

Ne hagyjuk, hogy Soros nevésszen a végén!

Négy oka van annak, hogy a nevetés mégis valóssá válhat.

Az első, a Soros-birodalom objektív súlya. Magyarország Soros-párti állampolgárainak a támogatások megtartását célzó, vállalt politikai függősége. A harcos, zsoldos mentalitás. Ilyen az ellenzékiek többségének a magatartása.

A második, hogy a Soros-féle politikai stratégia egybehangzó az EU törzsállamainak a rossz demográfiai mutatók miatt követett, a bevándorlást támogató gyakorlatával.

A harmadik, hogy az ellenállás nagyban az adott ország anyagi lehetőségeitől is függ.

A negyedik az ideológiai nyomás hatékonysága, végső soron a nemzetállam iránti ragaszkodás gyengülésének a reménye.

Annak, hogy Soros és hívei haragja. Európában elsősorban a magyarok és a lengyelek ellen irányul, legalább három oka van. Az első ellen nincs apelláta. Magyarországnak olyan immár többször, nagy többséggel megválasztott vezetője van, Orbán Viktor, aki a magyar történelmi tradícióra és a jól felismert mai érdekekre támaszkodva, élesen szembefordul a Soros-féle globális célokkal. Teheti, mert a Fidesz és a magyar kormány évtizedes, a nemzeti integrációt célzó törekvése nemcsak elfogadott, de sikeres is. Ami ismétlődő választási győzelmekre vezet.

Tapasztalható továbbá, hogy az átfogó globális folyamatok magva a szűkebb nemzeti érdek. A kérdés csak az, hogy megvalósításához mekkora társadalmi és gazdasági erő párosul. A nagy globális birkózás közepette azonban jól látható az összefogás politikai súlyának a migránsválság nyomán történt megnövekedése.

Harmadszor, s ez az igazi távlat, az arctalan, gyanakvásra jó okot adó, a globális törekvéseknek mind sikeresebben ellenálló humánus ábeli eszme: azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne. A hódítókat nem lehet befogadni. Ebben szükség esetén a kerítés is segíthet.

A megoldás az, hogy a végén inkább mi nevéssünk. Meg azok, akik nem kívánják nyaklók nélkül befogadni a migránsokat. Legfeljebb csak úgy, tessék-lássék.

Liberalizmus, a modernség álcájában

Tisztelettel megkérdezném, hogy manapság mit is értünk az u.n. modernség szó alatt? Mert számomra az emberi megnyilvánulások azon formáját (kivéve néhány használati cikk tökéletesebbé tételét, de ez már inkább tudomány kategória), ami megvet és elvet minden jól bevált, hagyományos életformát, annak a hamis szlogennek a nevében, amit frusztrált hordószónokok ordítanak bele a világba és megpróbálják elhitetni az emberek alulképzettebb rétegeivel, hogy attól a szótól, hogy „modernül” kell élni, rögtön ők lesznek a világ közepe. Mert ugye, az idő telik, a 21 század már egy másik világ, mint amibe beleszülettek, egyszóval fenekestől fel kell forgatni mindent, ami régi. Olyan ez, mintha időutazást tennék és berontanék a Nagyanyám szépen rendezett éléskamrájába, leszedném a polcokról az üvegekből kimosolygó, finomabbnál finomabb kompótokat és dzsemeket, majd mind földhöz vágnám őket, és a modern kor szellemében a polcokat újratölteném – hipermodern nagyáruházakból vásárolt –, tartósítókkal meg egyéb mérgekkel tele készítményekkel. Persze, mindig is voltak és lesznek jóhiszemű emberek, akik bedőlnek az ismeretlen, jónak mutatkozó modern ideológiáknak, akárcsak egy egyszerű használati cikk erejéig is. Jut eszembe szüleim esete a kuktafazékkal. Amikor, annak idején megjelent, hű, mekkora szenzációként harangozták be, hogy mennyivel könnyebben megpuhul benne az étel, milyen hamar, rekordidő alatt megfő benne a hús, a leves, stb. Nos, Édesapám is egy szép napon átszellemült arccal állított haza egy ilyen – akkor még ördögösnek látott – masinériával, és meg volt győződve róla, hogy nagyon kellemes meglepetést szerzett vele a családnak. Persze, az ember csak addig van meggyőződve valamiről, amíg be nem bizonyosodik annak a fordítottja. A fazék működési elvét illető, hosszas tanulmányozás során Anya is sokat ígérő mosollyal fogott neki a vasárnapi húsleves elkészítéséhez, a fazék meg egykedvűen fogadta magába a hús, zöldség, megfelelő vízmennyiség keverékét, majd mindezekkel együtt szó nélkül tűrte, hogy a kályhára tegyék. Ment is ez egy ideig simán, mi pedig megbűvölve néztük, hogy miként is készül a vasárnapi ebédünk ebben a csodaszerkentüben. Mígnem... egy idő után a fedőn levő szelep hirtelen felugrott, a fazék fűlsiketítő sípolásba kezdett, majd csak úgy nyomta kifelé magából a forró levest, szerteszét a konyha minden zugába, Anya visítva menekült előle, mi gyermekek dermedten álltuk a szobában és nem mertünk kimenni, fogalmunk nem volt róla, hogy most mi is történik odakint. A modernség jegyében. Szegény kuktafazék. Ahogy sikerült kifűjnia magából az utolsó szufláját is, a leves maradékaitól megfosztottan, szépen elmosva nyugdíj jogosultság nélkül is nyugdíjba került. Apa pedig csak sokára tudta feldolgozni a családottságot, néhányszor még próbálkozott, hogy „nézzük csak meg, mi nem volt jól beállítva rajta”, de Anyát többé nem tudta rávenni a használatára.

Nos, lehet, hogy a hasonlat enyhe túlzás, de így vagyok én minden, modernség jegyében meghirdetett szlogennel, ugyanis ami a lényegét illeti, egykútya az egész, legyen az akár műalkotásnak becézett bármi is. Ám ez a manapság egyre nagyobb vehemenciával meghirdetett, hagyományos családmódellet elvető, lecsúfoló hőbörgés túlmegy minden határon. Önjelölt politikusok, pitiáner neoliberális senkik akarják besulykolni a tudatukba, hogy a hagyományos, férfi-nő-gyerek csa-

ládmodell idejét múlta, hiszen 2017-ben élünk, na itt már valahol megáll az emberben az ütő. Ha ők nem akarják szaporítani az emberiséget, legyen már az ő gondjuk, de ne akarják elavult intézménynek meghirdetni azt, ami mindenkor a társadalom alappillére volt: a CSALÁDOT. Hiszen egy gyermeki lélek egészséges fejlődésének egyetlen titka a stabil, szerető családi háttér, ahol van apa, anya, nagyszülők, testvér(ek), unokatestvérek. Ahová mindig és mindenhol vissza lehet térni, mert ott van a biztonság, ahol szeretik őt még akkor is, ha netán valamit nem jól csinált.

Szívesen megkérdeznék egy ilyen férfi-nő kapcsolat létjogosultságát tagadó egyedet, hogy ő ugyanbiza hogy jött a világra? Netán valamelyik szülője önmegtermékenyítő volt, mint az éti csiga? Meglehet, mert ezeknek a gerinctelen testfelépítése vajmi kevésbé tér el a puhatestűekétől.

Ez a lépten-nyomon fellelhető liberális módon folytatott modernség-emlegetés kísértetiesen hasonlít az emberiség szó folytonos ismételtetésére, mindkét fogalomban kétségtelenül van valami jó is, de azt a kevés jót vajmi nehezen lehet kipiszkálni a sok szemét alól, amit ennek a két szónak a nevében összehordtak. Egyébként is már Kosztolányi leszögezte, hogy „Az emberiség holt fogalom. És figyelje meg, tanácsnok úr, hogy minden szélhámos az emberiséget szereti. Aki önző, aki a testvéreinek se ad egy falat kenyeret, aki alattomos, annak az emberiség az ideálja. Embereket akasztanak és gyilkolnak, de szeretik az emberiséget. Bepiszkolják családi szentélyeiket, kirúgják feleségeiket, nem törődnek apjukkal, anyjukkal, gyermekeikkel, de szeretik az emberiséget. Nincs is ennél kényelmesebb valami. Végre semmi se kötelez. Soha senki se jön elém, aki úgy mutatkozik be, hogy én az emberiség vagyok. Az emberiség nem kér enni, ruhát se kér, hanem tisztes távolban marad, a háttérben, dicsfénnel fennkölt homlokán. Csak Péter és Pál van. Emberek vannak. Nincs emberiség.” (Kosztolányi Dezső: Édes Anna).

Persze, többféleképpen meg lehet lovagolni a szó értelmét, de leginkább úgy, hogy a modern a maradi ellentéte, azonban nem biztos, hogy minden jól bevált és tisztességes életformát szemétre kéne dobni, csak azért, hogy modernnek mondhasuk magunkat. Ez már a szélhámosság kategóriába tartozik, mert a modernség jegyében minden korban rengeteg szélhámossgot el lehetett és el lehet adni manapság is. Többek között a liberalizmus eszméjét, ami végső soron – ha a nemzeti kormány nincs eléggé résen – totális társadalmi lezülleszt eredményezhet. Ha nincsenek erkölcsi gátak, a liberalizmus szellemisége „nekem mindent szabad” életfelfogássá változik. Akárcsak a kommunizmus fennkölt eszméje 1919-ben azután meg a második világháború utáni években. Most meg újból feltámadtak tetszalottságukból a „modernizált” utód-liberalisták és gátlástalanul rá akarják erőltetni a világ jobbik részére, hogy az embernek mindenhez joga van. Persze, csakis abban a formában, hogy „amit szabad Jupiternek, nem szabad az ökörnek”. Ja és teszik mindezt a multikulturalitás, mint újkori, modern életforma, meg az emberiség védelmében. Aminek értelmezéséről ugye, nálam okosabbakat már idéztem egy bekezdéssel fennebb. Az írásom elején felhozott, humornak álcázott keserűség pedig legyen bocsánatos bűn részemről, cserébe mindenkor büszkén felvállalom a „maradiság” ódiumát.

B. Osvát Ágnes

Szász István Tas naplójegyzetei

2017. május 17.

Szomorú, de „ez van”

Amikor a MOME (Momentum- a szerk.) létrejöttét támogató erő fiataljaink ifjonti lázadó szellemét, természetes lendületét kihasználva saját szolgálatába állítja, akkor egy ezeréves ország és egy nemzet felszámolásának felelősségét helyezi e tapasztalatlan, mit sem sejtők vállaira.

Ha Isten őrizzen, sikerülne az, amit terveznek, az ország és egy nemzet süllyedne el, és egy nemzedék zuhanhatna az önmarcangoló csalódás kikerülhetetlen szakadékába a történelmi felelősség súlya alatt. Az esetleg mégis létező történelemírás ugyanis nem tenne különbséget a korosztály tagjai között. A beavatott vezetők és a sokaság egy kalap alá kerülne. (Lám a besúgás esetében sem a beszerző, hanem a beszervezett az, akit lelepleznek.)

Pedig ezeknek a fiataloknak csak annyit kellene megérteniük, hogy az iszlám meg akarja hódítani a Nyugatot, s ez véletlenül egybeesik a világ pénzügyi urainak érdekeivel, ergo felhasználják a migrációt, mint egy civilizációs atomfegyvert.

Teszik ezt annak ellenére, hogy ők nem fiatalok. Viszont annál öregebbek a hatalom és haszonszerzés terén.

Erre a két tényezőre gondolva felmerül a kérdés, hogy mi volt előbb: a tyúk vagy a tojás? Esetünkben a válasz egyszerű. Itt a kotló tudatosan ült a kakukktojásra, s abból egy rettentő ősmadár kelt ki, mint a sci fi filmekben az már előfordult.

Ámde a szörny náluk is erősebb lehet.

A MOME először egy sok generációs vágyálom megghiúsítása árán létrejött, aztán kitűzte újabb nemes céljait: lebontani a kerítést, majd lehetővé tenni az egyneműek házasságát.

Amire nem gondoltak, az csupán annyi, hogy a lebontott kerítésen beérkezők, meg a nyugatról visszaküldöttek úgynevezett „be”integrálódásának egyik első biztos jele eme házassulandók lefejezése lehet.

Vagy nem is olyan vakok azok a vezetőik, akik ilyen ellentmondásba keverednek. Ugyanis a valódi célok nem ezek. A megbízás kormánybuktatásra szól. Távolabbra nem gondolnak.

Ezt azonban a legénység nem tudhatja.

2017. május 27.

A nagy kérdés

Gondolataimban – éppen úgy, mint eddigi írásaimban –, amikor a világ zuhanórepülését vizsgáltam, végül folyton egyazon pontra érkeztem el. Ez pedig egy kérdés volt: Vajon azok, akik számunkra a polkorrektség és még sok egyéb gát mögé rejtőzködő kimondhatatlan erő birtokosai, amennyiben őrült terveik sikerülnek, rendelkeznek-e további forgatókönyvekkel? Vagy a pillanatnyi haszon (amelynek méretei már – legjobb tudomásunk szerint – feleslegessé teszik a további – amúgy is felhasználhatatlan – profitot) tébolyult óhaja felülírja-e a józan ész szavát?

Ez alatt pedig azt értem, hogy a világban, a legkülönbözőbb vonatkozásokban, olyan változásokat idéznek és főleg

idéznének elő, amelyek saját utódaik létét is lehetetlenné teszik, vagy éppenséggel közös megsemmisülésünket jelenthetik.

A kérdésre meggyőző választ nem találtam, és nem is kaptam. Legfeljebb a haszon hajszolásának mindent felülíró megszállottságát emlegették magyarázatként. E válaszon túl csak az maradt elképzelhető, hogy tudnak valami nagy titkot, amit mi nem, vagy már Istennek képzelik magukat. Természetesen utóbbi szintén a megszállottság kategóriájába sorolható.

Elég azonban a nagy távlatokon innen maradva, a közép-távú következményekre gondolunk, máris furcsa ellentmondásokkal találkozhatunk.

A sok közül most csupán egy fontosabbat emelek ki példa gyanánt.

A migrációt erőltetők, azok, akik természetesen nagyon jól tudják, hogy ennek célja nem a munkaerő biztosítása, amennyiben a terrorizmus fokozódásának ellenérvével találkoznak, általában hangsúlyozzák, hogy az elkövetők nem mind migránsok, hiszen második, sőt harmadik generációsok is vannak közöttük.

Ezt mindent elsőpró ellenérvnek szánják, s egyszer sem merül fel a logikus újabb kérdés: amennyiben ezek a második- vagy harmadgenerációs elkövetők jelentik a veszedelmet, arra senki sem gondol, hogy a most beözönlő tömeg utódai is hasonló módon fognak cselekedni? Sőt! Hiszen a most érkezők nem szelektálódtak úgy, mint a 2-3 generáció előttié, ráadásul csalódottságuk és elégedetlenségük még nagyobb lesz, s addigra már számban is úgy megerősödnek, hogy nem egy helyen akár többségbe is kerülhetnek.

Ez természetesen csupán egy felvetés a sok közül. A téma állandóan felszínen van. Sokan haragszanak, hogy miért emlegetjük annyit. Hogy minek ez a folytonos propaganda, amelyik egyeseknek ellenszenves is lehet.

Ez az a pillanat, amikor leginkább rájöhethetünk társadalmunk veszélyérzet – hiányára.

Felettünk a biztos veszedelem Damoklész kardja, s mi cselekvés helyett elmélkedünk, vitatkozunk, kommunikációs módszereken huzakodunk. És akkor még hol vannak azok, akik kiszolgálóivá lettek a pusztulásba vezető erőknél?

A nemzeti konzultáció tükröt tart elénk. Engem az eddigi legjobb eredmény is elsomorít. Hiszen az a bizonyos legutóbbi szavazáskor elért 43%-ot reprezentáló réteg (amelyben az igenek aránya 98% volt) sem küldte vissza a percek alatt ingyen borítékba helyezhető válaszokat.

Ezek vagyunk mi, most a XXI század hajnalán a végveszély kellős közepében.

Mit mondhat a naplóíró ilyenkor mást, mint amit már annyiszor lejegyzett: tegyük meg mindent, amennyi tőlünk telik, s próbáljunk visszatérni az elvesztett és sokak számára a nevetségesség fegyverével támadott hithez. Istenhez.

Szellemeskedőnek szánt ismert megjegyzés vált hétköznapi valósággá: térdre, imához!

Mennyivel szebben fogalmaz Reményik Sándor, mikor így szól: Visszavonás nélkül horgonyt vetni Istenbe!

2017. szeptember

2017. július 5.

Az európai szolidaritás és a kétsebesség történetéből

A német-francia tengely(hatalmak) kétsebességes Európában gondolkodnak. Az egyik fele folyamatosan haladna ötösbe tett gazdasági kuplunggal, de a kettesben-hármasban araszolók ezt nem fogadnák el, hiszen eddig folyton a szolidaritásról szólt az uniós mese. Miért is tennék akkor, amikor tőlük ama tengely viszont a legkényesebb kérdésben, a migrációban várna el szolidaritást.

De lássuk csak reménytelen Európa-szerelmünk múltjának néhány mozzanatát. Mert vajon nincsenek-e ennek is történelmi gyökerei? Túl azon, hogy az általuk következetesen nyugati világnak „beidegzett” régió gyarmattartó reflexei még jól érzékelhetően működnek.

A maga is (mint alapjában véve mindenki) barbár gyökerekkel rendelkező Nyugat már érkezésünkkor „fékeket és ellensúlyokat” próbált nekünk szánni, s ennek legkirívóbb esete az *ugros eliminandos esse* (a magyarok kiirtandók - a szerk.), vagyis a pozsonyi csata esete volt. Akkor mi voltunk erősebbek.

A kalandozások korát máig szégyenletesnek állítják be, holott velük szövetségben csatáztunk ellenük. Hol az ez ellen, hol meg ez az ellen kért fel erre. És persze a kor „külpolitikájának” megfelelő szükség, beleértve az akkori idők gazdasági módszereit is. Mert mindent a maga korának szabályai szerint kellene megítélni.

Árpád-kori nagyobb tekintélyünk idején már nehezőkre esett a legtöbb keresztény szentet adó dinasztia és ország európai pozícióját fel- és elismerni. A tatárjárás megtorpanó régiókban, bár nem annyira elvárható ellenállásunkon (lásd magyar széthúzás, korabeli ellenzék-kiskirályok, korszerű „obstrukció” stb.), hanem a történelmi véletlen folytán, de a kedves nyugati szomszéd ekkor is elkövette a halottrablást, s csak a második honalapító nagy király és Isten kegyelme segített. Megmaradásra ítéltettünk.

Az Anjou-kori időkben közelebb jártunk a „beintegrálódáshoz”, eltekintve némi ármánykodásoktól, sőt gyilkosságtól, ami az akkori viszonyokat ismerve „belefért”. Az egyesülés reményében Zsigmondon keresztül erőből is kinyújtottuk kezünket feléjük, de hiába.

Aztán következtek a „török idők”. Európa „krónikus” veszélyeztetettsége, az iszlám második nagy próbálkozása bekebelezésünkre. Allah akbar! – hallatszott határainkon, s utóbb azokon belül. Európa nem akarta akkori határain kívül megvédeni önmagát. Mi pedig tulajdonképpen három évszázadon át álltunk itt eleven kerítés módjára, miközben a Nyugat nem segített (csak a biztos sikert – és hasznát – ígérő utolsó felvonásban). S mi az, hogy nem segített! Hiszen Mohácsnál francia tüzéség ellen kellett harcolnunk, – Európa védelmében. A legkeresztényibb királyság akkor is belenyúlt történelmünkbe.

De mi tettük a dolgunk. Ha kellett, volt Hunyadi Jánosunk, s ott volt annak fia, utolsó szakrális királyunk, majd végvári vitézeink és nagy erdélyi fejedelmeink. Mindeközben pedig a Habsburg közöny és önzés, a be nem tartott ígéret!

Mi fogytunk, Európa gyarapodott. S ha vérünk árán legalább becsületes munkával tette volna ezt! De távolról sem! Hiszen ezek voltak a konkviztádorok évszázadai! Aztán alakultak a gyarmatbirodalmak, s nemsokára beindult a rabszolga-kereskedelem. És hogyan? Bizony embercsempész bandák segédelmével. Majd ugrott az évszázadmutató, és jött a dicsőséges civilizációs harcnak bemutatott indián holokauszt. Ezt is a nem sokkal előtte még európaiak követték el, szerencsére már nem a támogatásunkkal.

Közben mi a Habsburg birodalomnak voltunk kisebb sebességre állított kihasználtságai. Még Trianont is e hazug köldökzsinór miatt „érdemeltük ki”. Ki ellenezte egyedül a háborút? Tisza István. És közben őt okolnák!!

(Utóbb aztán – a sors ironiája – keletről szintúgy megkaptuk a kétsebesség „oltalmát”, közel fél évszázadra. De vajon Jalta kinek a bűne volt?)

Na, de ne menjünk messzire, pontosabban közelebbre. Maradjunk csak annyinál, hogy míg mi fogytunk és véreztünk, ők megalapozták azt a gazdagságot, melynek magasságából ma is büszke göggel tekintenének alá reánk, a kis-sebességűekre, az örök barbárokra.

Van azonban a sebességnek még egy értelme. A sebesség. Mert az emberi lét alapszabályai, a teremtés, vagyis a természet szabályai szerint ezer sebből vérző világ legnagyobb sebei éppen rajtuk éktelenkednek. Akkor, amikor kétsebességes Európáról beszélnek, megfigyelnek végzetes saját sebeikről. A nemzettudat amputálásáról és a keresztény gyökér kimetszéséről. Az egyik hiánya megfosztja őket veszélyérzetüktől, a másik megtagadása miatt meg kapaszkodó nélkül maradnak.

Ezt az állapotot pedig tudatos munkával és sok évtized alatt érte el egy erő, amely a neoliberális ideológia fegyvereivel sorra ejtette a talán gyógyíthatatlan sebeiket. Az időt aztán most érezte elérkezettnek a rombolás gyümölcseinek leszüretelésére. Nem véletlenül kérdeztük: hogyan lehet, hogy szinte gombnyomásra indult be mindaz, ami ma Európa határain (és azon belül) történik?

A mi sebeink még kisebbek, még talán nem gyógyíthatatlanok, még talán Európa gyógyításához is jók lehetünk transzplantátum gyanánt. Hiszen tudjuk, hogy bár egy reménytelen szerelem áldozata vagyunk, mégis mindent megtennénk hálátlan szerelmünk életben tartásáért.

Ha csak el nem száguld előlünk halálos hajszájában hatosba kapcsolva.

Sajnos azonban azt is tudnunk kell, hogy ismét működik egy elvághatatlan köldökzsinór. Ha az egyik sülyed, a másik sem úszhatja meg!

Vagy mégis?

2017. július 23.

Kendőzetlen tények

A V4-ek közül – a megosztás szándékát is szolgálva – lengérré kiválasztott három ország újabb kötelességszegési eljárást kapott a nyakába. Az eljárás köztudottan ellentétes azokkal az alapelvekkel, amelyek ezen országok belépésekor aláírásra kerültek.

Az eset ismét aktuálissá tette a folyamatos ingereket kapó felháborodásunk szülte gondolatokat. S nemcsak nálunk, civil áldozatoknál, hanem magasabb szinten is. Mindennapi beszélgetéseink tárgya mindaz, amit hírek szerint a lengyel kormánypart vezetője, Jaroslaw Kaczynski végre együvé foglalva és érthetően elmondott. Tudtommal Európa szabad sajtója nem lett hangos ezektől a gondolatoktól. Majd talán később? Ha kitalálják, hogy miként tálalják értelem- és gyomorforgató formában.

Magyarország miniszterelnöke is többször emlegetett ilyen gondolatokat európai fórumokon, de csak finoman pedzegetve, úgy, ahogy egy oroszlánkölyök körmeit behúzza paskolgatja a vele játszadozót, s mutogatja fogait, ahogy mi kicsik tehetjük, kellő óvatossággal. A lengyel oroszlánkölyök már négyszer akkora, s körmeit is próbálgathatja, mára már tejfogai is kicserélődhetnek. Így aztán Kaczynski a lengyel Jog és Igazságosság párt nemrég lezajlott kongresszusán „kipakolhatott” Európának, sőt a világnak.

Elmondta, hogy Lengyelországnak jogában áll kárpótlást kérni a második világháborúban elszenvedett veszteségeikért, sőt! S itt az Európai Unióhoz csatlakozás miatt elszenvedett károkat is felemlgette. Nem akarunk gyarmat lenni, szölt a békemenet élén olvasható felirat, s mekkora felzúdulást okozott ez az egyszerű, tagadhatatlan és nyilvánvaló igazság.

Az utóbbi időben vezetőink szájából már azt is többször hallhattuk, hogy az oly sokat emlegetett „uniós pénzek” nem ajándékok, hanem jogosan elvárható részletei azoknak az „elvonásoknak” (ne emlegessek rablást), amelyek a belépést követően értek, pontosabban sújtottak bennünket, s amelyekért még köszönetet is várnának. Azt a köszönetet, melyet újabban szolidaritásként emlegetnek, és amely elvárás valójában a saját kardunkba dölést jelentené. Vagy, ha úgy jobban tetszik, adjuk fel önazonosságunkat, szűnjünk meg sok ezer éves lét, több mint évezredes európai gyökeresítés és véráldozatos szolgálat után. A Soros fémjelezte új európai irány (tévedés, mert ez nem európai, mint ahogy ma már a liberális nem liberális és a baloldal nem baloldal), isteni jogokat akar gyakorolni, és országokat, nemzeteket, kontinenseket, kultúrákat felszámolni, átalakítani, a teremtet világot átformálni.

Annál felháborítóbb, hogy a magyar ellenzék is az uniós pénzeket emlegeti a kormányzatnak, és a választókat is ezzel bolondítja.

S ha csak arról volna szó, hogy ezek a pénzek részleteket jelentenek abból, amit tőlünk elvettek s folyamatosan elvesznek, de azt sem tudja igazán a közvélemény, hogy legalább háromnegyed részben visszaáramlanak oda, ahonnan jöttek. Jól „ki van találva” ez. Mint az eladósodott országoknak nyújtott segélyek, amelyek el sem jutnak oda, hanem egyik nagy bankból vándorolnak a másikba, oda-vissza.

A lengyelek felháborodása még indokoltabb, hiszen, amint

a pártelnökük mondta: „...érdemes emlékeztetni nyugati kritikusainkat arra, hogy Lengyelország volt az első ország, amelynek fel kellett vennie a harcot a német nácizmussal, és 17 nappal később egy másik totalitárius rezsim, a Szovjetunió támadt rá”. És: „Lengyelország mindezt máig semmilyen kompenzációt nem kapott, ezért morális joga, hogy a történelemért jóvátételt követeljen”. A beszéd számunkra legérdekesebb „java” ezután következett, mert a volt lengyel kormányfő az Európai Unióhoz való csatlakozást a háborús veszteségekkel egy szinten említette, és úgy fogalmazott, hogy Varsónak az utóbbiért szintén jogában áll jóvátételt követelni, mert: „...a lengyel EU-csatlakozás a nyugat-európai országok számára volt eredmény, de Lengyelországnak gazdasági katasztrófa volt”. Aztán elmondta, hogy mit jelentett a piacok megnyitása, a lengyel olcsó munkaerő kihasználása, a tízmilliárdok kihordása az országból. Egy olyan országból, amely (hozzánk hasonlóan) nem vádolható Európa-ellenességgel.

De a migráció kérdését is tovább taglalta, mondván, hogy ehhez a válsághoz (akárcsak nekünk) Lengyelországnak nincs köze: „...a migráció forrás-országainak kizsákmányolásából nem részesült, abból csak a nyugati országok profitáltak”. Majd még világosabbá tette: „Mi nem vettünk részt azoknak az országoknak a kizsákmányolásában, ahonnan most a migránsok Európába érkeznek. Nem használtuk az országaikban élő olcsó munkaerőt, és végképp nem hívtuk őket Európába. Jogunkban áll nemet mondani”. Végül arról beszélt, hogy mit jelent a tömeges migráció a biztonságra, és figyelmeztetett a nyugati példára, ahol a megtelepedettek pokollá teszik az életet.

Elhangzott tehát a király ruhájának hiányáról szóló összefoglaló jelentés. Kimondatott, hogy egyáltalán nem csupán előnyei vannak az uniós tagságnak, sőt számos esetben inkább hátrányokról van szó. De hozzánk hasonlóan nem Európa-ellenességet tanúsított, nem fenyegetőzött kilépéssel. Nem tette ezt, mert velünk együtt Lengyelország sem Európától akar szabadulni, hanem szabaddá szeretné tenni Európát, olyanná, ahova mindenkor is tartozni óhajtottunk.

Ismét és ismét Németh László juthat eszünkbe. Ő megmaradásunk zálogát egy remélt, Európát megmenteni képes cselekedetben vélte meglátni.

A fenti információk vétele óta eltelt néhány napban a magyar miniszterelnök kijelentette, hogy Európa határainak védelméért az unió adósunknak tekinthető.

Sajnos azonban ez az unió önpusztításba kezdett. A tulajdonképpen Európának nevezett és nagyobb sebességre igényt tartó szubkontinens, miután közel száz esztendeje (nem először) megpróbált minket – mint országot, és mint nemzetet – felszámolni, most ismét erre tenne kísérletet, de ezúttal egy általunk nem óhajtott kollektív öngyilkosság formájában. Mi egyelőre eredményesen védekezünk.

Önkéntelenül is gróf Apponyi Albert trianoni védőbeszédének egy mondata kísért: **Őnök most megásták Magyarország sírját, de Magyarország ott lesz a temetésén mindazon országoknak, amelyek most itt ezt tették.**

A történelem forgandó, Isten útjai is kiszámíthatatlanok. Még ez is előfordulhat.

Nem mi akartuk! És nem is szolgálná távolabbi érdekeinket! De...

Ismét Trianon...

Lázár János Miniszterelnökséget vezető miniszter beszéde Szarvas, 2017. június 3.

Hölgyeim és Uraim!

Amikor messzebből érkező külföldi ismerősök, barátok, – akiknek a 'Trianon' szó nem jelent semmit, legfeljebb egy csinos versailles-i kastélyt, – megkérdezik tőlem, miért ilyen mágikus, miért ilyen baljóslatú ez a szó nekünk, magyaroknak, akkor többnyire elég az is, ha csak a szikár tényeket kezdem sorolni...

Azt, hogy az első világháborút lezáró úgynevezett „békében” Magyarország elveszítette területének és lakosságának mintegy kétharmadát. Hogy egyik napról a másikra 320 ezer négyzetkilométer területű, 20 milliós középhatalomból egy 93 ezer négyzetkilométeres, csupán hétmillió lakost számláló kisállammá vált. Hogy Románia érdem és jogalap nélkül megszerezte a Partiumot és Erdélyt. A délszláv állam a Délvidéket. A korabeli Csehszlovákia pedig a Felvidéket és Kárpátalját. Hogy így nemzetállamok helyett soknemzetiségű országok jöttek létre a Monarchia romjain. Új országok, ahol a kisebbségbe szorult magyarság olyan diszkriminatív bánásmódban részesült, mint amivel korábban a Monarchia alatt éppen az akkori többségi magyarságot vádolták. Csupán a szerepek fordultak meg, csupán az inga lendült a másik irányba.

A távolabbról érkezett külföldi barátok, ismerősök már ennyiből is, maguktól is érteni szokták: hogy Trianon valójában egy adminisztratív eszközökkel végrehajtott etnikai vendetta volt, nem pedig békeszerződés. Hogy Trianon nem történelmi igazságot osztott a győzteseknek, sokkal inkább földet: értékes bányákat, hatalmas erdőket, zsíros magyar földeket.

A harag és részrehajlás nélkül ítélő, messziről jött idegen már a szikár tényekből is megérti, hogy Trianon nem lezárta, hanem fenntartotta a háborút. Hiszen az valójában az első világháború utolsó nagy ütközete volt. Az utolsó csata, amelyben a magyaroknak fegyvertelenül, hátrakötött kézzel kellett a túlerővel szemben megvédeniük azt, ami Isten és ember előtt évszázadok óta az övék volt. Hogy Trianon nem békét hozott Európának – sőt, a világnak –, hanem újabb háborút. Elkerülhetetlenné tette az újabb világégést, amely még az elsónél is pusztítóbb, fájdalmasabb és szégyentelenebb lett.

A trianoni diktátum bizony Magyarország fájdalma, de egész Európa bűne és az egész nyugati világ szégyene. Az volt és az maradt. Maradt – Magyarországot ugyanis az elmúlt közel 100 évben még soha senki meg nem követte Trianonért. Még csak nem is jóvátételről beszélek. Bár miért is ne beszélhetnénk akár a magyaroknak járó jóvátételről is, nem csak szimbolikus gesztusokról. Főhajtásról, bocsánatkérésről.

A szomszédos országok vezetőinek nyilvánosan elmondott szavairól, amelyben legalább elismerik végre és nem

tagadják tovább az igazságtalanságot. Azt az igazságtalanságot, amelyet Európa egykori „főrésztényesei” a magyarokkal szemben elkövettek, melynek az ő elődjük bizonyos esetekben a cinkosai, de minden esetben a haszonélvezői voltak. Mikor látunk végre szlovák kormányfőt vagy román elnököt részvétet nyilvánítani, együttérzést kifejezni június 4-én a magyar nagykövetségen? Mert olyan magyar miniszterelnököt már láttunk, aki a román nemzeti ünnepen pezsgővel koccintott Nagy-Románia születésnapjára. Mikor beszél végre szerb elnök a magyar országgyűlésben, hogy bocsánatot kérjen Trianonért, ahogy Áder János kért bocsánatot az újvidéki vérengzésért? Vagy mikor jön el hozzánk Clemenceau utódja, a francia miniszterelnök, vagy még inkább maga a francia elnök, hogy a történelmi folytonosság nevében megkövesse a magyarokat? Hogy megkövessen minket az antant hamisított térképei, a magyar küldöttség minden jogos érvének figyelmen kívül hagyása, a nemzetiségi határok önkényes kettészelése, Magyarország bűnbakként és áldozati bárányként való odavetése miatt?

Mert az kiváló dolog, hogy Emmanuel Macron frissen megválasztott francia elnök a győzelme után az Örömdó, vagyis az Európai Unió himnuszának a hangjaira vonult fel a színpadra. De Európa egyik legfontosabb vezetőjeként végre ideje volna megértenie azt is: nekünk, magyaroknak többé nem elég azt mondani, hogy Trianon helyett vigasztalódjunk Schengennel.

Schengen ugyanis nem válasz Trianonra! Sőt, ami azt illeti, abban, amit Magyarország a schengeni közös határok védelme miatt mostanában Európa vezetőitől kap, sokkal inkább visszhangzik ugyanaz az igazságtalanság, ami üvöltött 100 éve a trianoni diktátumból is. Ami akkor nemcsak a történelmi Magyarországot verte szét, hanem a korabeli Európát is. Amely igazságtalanság – a mai kettős mérce – sajnos ugyanígy bomlaszthatja, gyengítheti és szétverheti a mai Európát, az Európai Uniót is. Mi békeszerető és józan nép vagyunk. Ma nem akarunk határrevíziót. És pláne nem akarunk etnikai feszültséget, Isten ne verjen a szánkra, újabb háborúkat Európában vagy bárhol a világban. Ha lemondunk a revíziós igényekről, még nem jelentheti azt, hogy újabb 100 évig eltűrjük a provokációkat. A nemzeti érzékenységünk újabb és újabb megsértését. Azt, hogy senki, de senki nem törleszt semmit a velünk szemben fennálló trianoni adósságából.

Igazságot Magyarországnak! – a közel százéves követelés, amit magyarok és a világ jóérzésű népei, polgárai megfogalmaztak még mindig érvényes. Még mindig teljesítésre vár. Itt az ideje, hogy szomszédjaink és Európa vezetői kimondják, elismerjék és politikájuk igazodási pontjává tegyék, hogy a magyarság, a magyar nemzet Trianonnak az áldozata, nem pedig az előidézője, elkövetője. Az nem járja, hogy

Európa és a szomszédos államok vezetői csak annyit tudnak mondani erre a történelmi igazságtalanságra, hogy a magyaroknak ideje volna végre túllépniük a régi sérelmeken.

Elég az álszent, lekezelő mondatokból. A magyar sebek akkor tudnak behegedni, ha nem nyitják fel újra meg újra. Ha nem szórnak bele sót minden nap. Ha a szomszédos államok vezetői és persze a közös Európa dolgában illetékes politikusok végre megértéssel és tisztelettel fordulnak a magyarok iránt, a magyarok nemzeti érzékenysége felé. Ha nem abban serénykednek, hogyan asszimilálják a magyar kisebbséget. Hogyan tüntessék el a magyar nyelvű helyiségnév- és utcanév-táblákat. Hogyan szorongassák a magyar nyelvű oktatási intézményeket és hogyan gáncsolják el a

határaik között élő tömbmagyarság autonómia-törekvéseit. Közelít Trianon századik évfordulója, ez pedig nem a felejtésre ok, mert mi nem felejtünk.

Nem, nem, soha!

Az évforduló arra ok, hogy végre rendezzük közös dolgainkat, hogy Magyarország és a magyarság jóvátételt – ha nem anyagi, hát, legalább erkölcsi és politikai jóvátételt – kapjon a világtörténelem egyik legnagyobb igazságtalanságáért. Azért az igazságtalanságért, amelynek ez a nép a legnagyobb kárvallottja volt és bizonyos értelemben a mai napig az is maradt.

Igazságot Magyarországnak, tiszteletet a magyarságnak!

Köszönöm, hogy meghallgattak!

(Miniszterelnökség)

Surján László

Ne legyen senki albérlő a szülőföldjén!

A brüsszeli adminisztráció egyre távolabb került az európaiaktól. Érzik, hogy ebből baj lesz, ezért új módszerekkel vonnák be az embereket az európai szintű közéletbe. Ilyen eszköz az európai polgári kezdeményezés. Ennek révén bárki javasolhat európai jogszabályalkotást, ha ennek szükségességéről meg tud győzni legalább egy millió európai polgárt, akik legalább hét tagállamból valók, amelyek mindegyikében elérték az előírt minimális számú aláírást.

Az európaiak éltek a lehetőséggel, sok ötlet elindult, de kevés ért célba: mindössze három. Ezekkel a Bizottság kénytelen volt érdemben foglalkozni. Egyik esetben sem teljesítette a javaslatban szereplő kérést, de mindhárom témában sikerült legalább egy kicsit előbbre vinnie az ügyet, amit képviselt.

Érvényes a mondás, hogy ha nem is lehet mindig megtenni, amit kell, mindig meg kell tenni, amit lehet. Most ezt lehet. Ezért a kisebbségek sorsáért aggódók európai szintű jogszabályokat kezdeményeztek a Bizottságnál. A Bizottság azonban, félvén a témától, mint a tűztől, visszadobta a javaslatot azzal, hogy nem európai ügy, nem foglalkozhat vele. Pedig sokkal inkább európai ügy ez, mint például a migránsok kvóta szerinti kötelező szétosztása. Szerencsére az Európai Bíróság is belátta ezt: a javaslat befogadására kötelezte a Bizottságot.

Arra biztatok mindenkit, hogy támogassa a kezdeményezést, amelynek élén az RMDSZ elnöke, Kelemen Hunor áll. Csináljunk az eddigi kudarcból sikert! Miért? Két komoly érvem van. Az egyik egy dátum: 2004. december 5-e. Ezen a napon az akkori kormány minden képzeletet meghaladó, gyalázatos ármánykodása eredményes lett, és a határainkon kívül élő magyarok mellett nem adtuk le a kellő számú szavazatot. Teljessé tettük Trianon átkát, a magyar nemzet részekre tagolását. A kormány és az országgyűlés azóta rendezte a helyzetet. Most, ennek a kezdeményezésnek a révén, az anyaországi magyarok társadalmi szinten is jelezhetik: fontos számukra a határon túlra kényszerített nemzettársaik sorsa. Ennek szép jele, ha a Magyarországra előírt minimumot, ami igen csekély,

mindössze 15 750 aláírás, gyorsan, lehetőleg elsőként teljesítenénk. További jól látható kiállítás lenne a nemzeti összetartozás mellett, ha ennek sokszorosát tenné ki az aláírások száma. Egy szűk évünk van rá...

Kérem tehát a Tisztelt Olvasót, keresse fel a kezdeményezés honlapját: <https://ec.europa.eu/citizens-initiative/32/public/index.do?lang=hu> és támogassa azt, az elszakított nemzettársaik felé tett engesztelésül és olyan erővel, hogy Brüsszel is értsen belőle.

Most a folyamat kezdetén vagyunk. E cikk írásakor a Romániából érkező aláírások elérték az ottani minimum érték 5 százalékát, a magyarországiak közelítenek a négy százalék felé, a többi tagállamban pedig sehol nem érték még el az egy százalékot sem. Itt az alkalom: az élre állhatunk.

Száz év sem telt még el a világra szóló trianoni igazságtalanság óta, és **Apponyi** akkori jóslata már most beteljesülni látszik az akkori hóhér nemzetek sorsa felett: a hagyományos Nyugat-Európa végnapjait éli!

Igy szólt, amikor a magyar delegáció vezetőjeként tudomásul vette Magyarország halálos ítéletét:

„Önök most megásták Magyarországot sírját, de Magyarország ott lesz a temetésén mindazon országoknak, amelyek most itt megásták Magyarországot sírját.”

Apponyi Albert (1846-1933) – az 1920-as trianoni diktátumot elfogadó párizsi konferencián a magyar delegáció vezetője volt.

Ferenc pápa a vatikáni kertekbe invitált egy imámot, hogy együtt imádkozzanak a „békéért”. Az imám élt is a lehetőséggel, buzgón fohászkodott Allahhoz, hogy segítse győzelemre az iszlámot a hitetlenek felett. (2017 május.)

A kérdés adott, csak fel kell tennünk: máris beteljesedett-e Apponyi jóslata?

XXVIII. Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktábor Tusnádfürdő, 2017. július 22.

(Orbán Viktor tusnádfürdői beszéde világszerte ismertté, többnyire elismertté vált. Tőkés László szavai talán kisebb nyilvánosságot kaptak, ezért kötelességünknek érezzük azt – némi rövidítéssel – közölni)

BÁLVÁNYOS/TUSVÁNYOS – ÉS A NEMZETPOLITIKÁNK

**Évszázadok óta tudjuk, hogy európaiak,
keresztények, magyarok és erdélyiek vagyunk**

Bálványos/Tusványos a biztos pont – ez a magvas mottója idei nyári szabadegyetemünknek. Értelmezése céljából a Hegyi beszédet idézem: „*Valaki azért hallja én tőlem e beszédeket, és megcselekszi azokat, hasonlítom azt a bölcs emberhez, aki a kősziklára építette az ő házáat. És ömlött az eső, és eljött az árvíz, és fűjtak a szelek, és beleütköztek abba a házba; de nem dőlt össze, mert kősziklára építetett.*” (Mt 7,24–25).

Sokatmondó szövegkörülmeny, hogy Krisztus Urunk – kiemelt módon, mintegy végkövetkeztetés gyanánt – ezzel a példázatával zárja hegyi „szószékén” mondott beszédét. Az öt évszázados reformáció eszmei magaslatán is Ő maga és az ő szent Igéje áll, amikor is a keresztény/keresztyén hit „forradalmi tana”, a Solus Christus (Egyedül Krisztus) és a Sola Scriptura (Egyedül a Szentírás) alapelvei értelmében Krisztust és az Írást azonosítja azzal a „kősziklával”, amelyre életünket és jövőnket érdemes építenünk. Ellenkező esetben – amennyiben fővenyre/homokra építenénk – az eső, az árvíz és a szelek beleütköznének az építménybe, és nagy lenne annak romlása – olvassuk a Szentírásban (Mt 7,26–27).

Babits Mihály Jónásának imáját szabadon idézve: az elszakadt sövényt, jelzőkarókat, gátakat sodró, tévelygő ár közepette „*Óh bár adna a Gazda patakom / sodrának medret, biztos utakon / vinni tenger felé / (...) s mely itt áll polcomon, / szent Bibliája lenne verstanom...*”

Alighogy magunk mögött hagytuk a vérzivataros XX. századot és szabadulni tudtunk a gyilkos totalitárius világhatalmak jármából, a keresztyén gyökereit megtagadó és azok szilárd alapjairól elrugaskodó Európa újabb végzetes fenyegetésekkel találja szembe magát. Nem kevésbé érvényes ez a megállapítás Trianonban kerékbe tört nemzetünkre, mely alighogy túlélte a két világháborút és az ezek pusztítását tetéző, ellenforradalmi, illetve az idegen országok nacionalizmusaival tetézt kommunista diktatúrát és végigszenvedte az ezt követő utódkommunista visszarendeződés próbatételeit, máris a globalista internacionalizmus és liberalizmus szuverenitását és létét fenyegető veszélyeivel kell szembenéznie. Ráadásul a nacionál-kommunizmus tartós örökségeként erdélyi magyarságunknak és többi külhoni nemzeti közösségeinknek esetenként még országaik tovább folytatódó kisebbségellenes, elnemzetietlenítő politikájával is fel kell venniük a harcot.

Ezen fenyegetések, veszélyek és kihívások sokrétű örvénylésében, a „fősodor” elsőpró áradatával többnyire szemben úszva, az egyesült Európának és tagországainak valóban olyan alapvetésre volna szüksége, melyet sem a migráció árja, sem a vele járó terrorizmus, sem Nagy-Britannia kiválása, sem a geopolitikailag determinált keleti háborús veszély, sem Brüsszel hivatásokról megfélemedező bürokratái nem rendíthetnek meg. Kicsinységnek, netalán „formai hibának” tűnhet kereszténységünk – urambocsá, Isten nevének – az európai alkotmányból való kihagyása, de ezáltal valójában éppen az a fennen hirdetett európai értékrend és értékközösség szenved csorbát, amely nélkül az Unió sem lehet több és más, mint egyike – megengedem, talán egyik legjobbika – a nagyvilág többi „birodalmainak”. Most, Románia európai csatlakozásának a 10. évfordulóján, ennek minden jótételét és előnyét készségesen elismerve, kisebbségbe szakadt erdélyi magyarként és a sokat ígérő Temesvár volt lelkipásztorként, nemzettársaimmal és hitsorsosaimmal együtt talán éppen ezt az „isteni” és keresztény többletet – ha tetszik – „hozzáadott értéket” hiányolhatjuk a leginkább a közös Európa alaptörvényéből és életéből, mely minden, felemás módon alkalmazott jogállamiságnál, demokráciánál, emberi jogoknál többet jelenthetne, és valóban európai polgárokká, egyenjogú és esélyben egyenlő testvérekké és nemzetekké tehetne bennünket. Ehhez viszont legalább annyira komolyan kellene vennünk hitünket és értékeinket, mint a muszlimok a vallásukat és szent könyveiket, az Evangéliumot és az Isten törvényét pedig – horribile dictu – mint ők a dzsihádot és a sariját...

Saját vizeinkre térve, anélkül hogy „a prédikálás” kísértésébe esnék, magyar nemzetpolitikánk irányában keresem ama „biztos pontot”, melyet – egyebek mellett – a közel három évtizedre visszatekintő bálványosi-tusnádfürdői nyári szabadegyetem megjelenít és képvisel.

Az ínséges kommunista időkben nagyon szerettem az oldott igazmondásra hivatott politikai kabarét, mely a humor eszközével leplezte le a diktatúrát. Mostanra azonban ez a műfaj szinte értelmét és funkcióját veszítette, hiszen amit a posztkommunista magyar és román politikai pártok művelnek, az már önmagában kész kabarénak számít. Elég, hogyha a pehelysúlyú budapesti ellenzék kusza összevisszaságát vagy a bukaresti kormánypártok tragikomédiába forduló teljesítményét szemléljük...

Ezekkel éles ellentétben, túl minden „úri huncutságon” és opportunistá színjátszáson, elégtétellel, sőt büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy Bálványos/Tusványos hű maradt önmagához. Hűségesek maradtunk önmagunkhoz, elveink-

hez, eszményeinkhez, hitünkhöz, felfogásunkhoz, értékeinkhez – melyek nemzetpolitikánk alapjául szolgálnak. (Hogyha mégsem úgy volna, az nagy baj volna, és igen nagy veszteséget jelentene...)

Eleinte a magyar–román történelmi megbékélés útját kerestük. Nagyjából a bálványosi időszakra esik ez a nemes kísérlet. Román partnereinket útközben – sajnos – elvesztettük. De nem alkudtunk. Nem taktikáztunk – amint ezt végtére is Traian Basescu államfő idelátogatásaikor tette. Mi nemcsak a székely autonómiát, de a román–magyar megbékélést és stratégiai partnerséget, valamint az európaiságot is komolyan gondoltuk. Fájdalmas dolog, hogy ebben nem találtunk és mindmáig nem találunk igazán komoly román partnerekre...

Utóbb a tusnádfürdői fórum a magyar–magyar nemzeti párbeszéd fórumává vált. Egyes magyarok széles ívben elkerülték. Másoknak igazából nem volt helyük köztünk. Voltak, akik protokollból eljöttek ugyan, de valójában a nemzetidegen balliberálisokkal paktáltak, és az anyaországi pártokkal szembeni „egyenlő távolság elvéről” bölcsködtek, rendre elhatárolván magukat a státustörvénytől vagy a magyar állampolgárságtól. Volt olyan bukaresti miniszterünk, aki a Fidesz „politikai ciánszennyezésétől” őrizkedett, sőt ma is vannak olyanok, akik Miniszterelnökünkkel szemben Soros György oldalára állnak, és a CEU körül keltett hisztériába is tevőlegesen bekapcsolódnak.

Németh Zsolt, Toró T. Tibor, Szilágyi Zsolt és a többi alapító, valamint felnövekvő utódaik és eszmetársaik viszont mindmáig itt vannak. Számukra Bálványos egy maradandó értékvilágot jelent – mely ama „biztos pontként”, kiindulási és viszonyítási alapként és „biztos támaszként” szolgál.

Ez a „biztos pont” egyben a nemzeti érdek. A napi politikai haszonelvűség egykönnyen képes megfélemedezni róla, és az önös vagy pártérdekeket helyezni fölébe. Mi viszont egy olyan politikában gondolkozunk, amely „kösziklára” épít, és igyekszik ellenállni a mammon vagy a Baál démonikus kísérteink...

*

Miniszterelnök úr! Gondolom, nemcsak a magam nevében szólok, amikor a bálványosi/tusnádfürdői szabadegyetem sajátjaként emlegetett nemzetpolitikánk első számú képviselőjeként ezen a helyen, a székely autonóm területen köszöntöm. Saját mivoltában megrendült kontinensünkön Ön egyszerre védelmezi nemzeti és európai identitásunkat. Számunkra, erdélyiek számára közösségi önazonosságunk legalább olyan értéket jelent, mint a magyaroknak vagy a románoknak a nemzetállami identitásuk. Politikai rendszertől, állami hovatartozástól és országhatár-módosításoktól függetlenül, évszázadok óta tudjuk, hogy európaiak, keresztények, magyarok – és erdélyiek vagyunk. A Magyarországra nehezítő és az Ön személyére zúduló nemtelen támadásokkal és körmonfont eljárásokkal szemben folytatott harcában és az Unió megreformálására irányuló törekvéseiben, az illegális migráció és a terrorizmus elleni fellépésében, valamint az ország és a nemzet védelmében való kiállásában éppen ezért mindenkor számíthatunk rá, hiszen hogyha valaki, akkor mi igazán tudjuk, hogy mindez mit jelent. Az erdélyi magyarok és többi külföldi sorstársaik történelmük utóbbi száz esztendejében állandó létveszélyben éltek és szocializálódtak. Mi a

saját bőrünkön tapasztaltuk meg mindazt, ami ma egész európai keresztény kultúránkat és nemzetállamait fenyegeti.

Egészen elképesztő és végtelenül cinikus, hogy azok vádolják Önt az ún. európai értékek veszélyeztetésével, akik az általuk gerjesztett migráció, ezen újkori népvándorlás reánk szabadítása által egész Európa megmaradását teszik kockára. *„Európát feladták azok, akiknek kötelességük lett volna megvédeniük a kontinens ábrázatát”* – írja Európa ostobái című könyvében Traian Ungureanu néppárti európai képviselő, melynek alcíme: *„Hogyan lesznek öngyilkosok a civilizációk”*. A jeles Kertész Imre szava is idetalál: *„Európa katasztrófa felé halad, az unió fennállása óta a legnagyobb válságát éli a menekültáradat miatt.”* Az olaszországi helyzet magáért beszél... *„A multikulturális szemlélet elhibázott volt, és végképp megbukott”* – mondotta volt néhány évvel ezelőtt maga Angela Merkel.

Miniszterelnök úr! Benjamin Netanjahu izraeli kormányfővel való találkozásakor joggal állapították meg, hogy az önvédelem joga minden országot, ezenképpen Magyarországot is megilleti. Nemzetünk körében mi is részesei vagyunk és számítunk erre a védelemre, melynek egyik legfőbb letéteményese éppen az Ön személye. A természetvédelem körébe tartozó állatvédelemhez hasonlóan a nemzetközi kisebbségvédelem is mellettünk szól: az elszaporodott medvékkel együtt megcsappant kisebbségi magyarságunkat is megilleti a fokozott védelem!

Biztos támpontokat keresve: az Ön elnöklete alatt álló visegrádi négyek csoportjában is biztos támaszra számíthatunk. Isten valóságos csodája, hogy eme volt kommunista országok talaján, a volt Berlini fal innenső oldalán kifejlődött ez az új keletű európai szövetség, mely eséllyel kél a jobb sorsra érdemes Unió védelmére. Románia polgáraiként nagyon reméljük, hogy országunk és a balkáni államok is végképpen mellé állnak közép-európai politikájuknak.

Végezetre engedje meg, hogy – képletesen szólva – egy igazi csiki sörrel teli poharamat emeljem a budapesti vizes világbajnokság, valamint a jövő évi választások sikerére. Ezek a sikerek a végre visszaszerzett Seuso-kincsek eszmei értékével mérhetők. A honosítás és a regisztráció folytatása, valamint a levélszavazatok majdani érvényesítése az erdélyi magyaroknak is a szívén fekszik.

Legvégül pedig ezen a helyen is jó szívvel mondhatom el, hogy a székelyföldi terrorvád kézdivásárhelyi áldozatai – Beke István és Szócs Zoltán – koncepciók perében alapfokon kedvezőnek mutatózó ítélet született, amely a teljes felmentést és igazságtételt vetíti előre. A maga helyén csak az antiszemitizmushoz és cigányellenességhez fogható hungarofóbiának egyszer és mindenkorra már vége kell hogy szakadjon!

Hasonlóképpen örömdetes hírek a székely sport területéről, hogy az Észak-Cipruson megrendezett ConIFA kisebbségi labdarúgó Európa-bajnokságon Székelyföld válogatottja megszerezte eddigi első érmét, a harmadik helyet. Ugyancsak székely sikernek örövendhetünk amiatt, hogy a hazai első osztályú bajnokságba első ízben jutott fel Sepsiszentgyörgy egyik focicsapata. *„Ne hagyd elveszni Erdélyt, Istenünk!”* – idézem a székely himnusz, melyet a csapat hithű szurkolói ráadásul a múlt heti bajnoki fordulóban az al-dunai Giurgiában is büszkén elénekelték.

Hajrá Erdély! Hajrá Székelyföld!

Tőkés László

Georg Spöttle

Németország kómában

A nagyvárosokban az óvodáskorú gyermekek ötven százalékban már nem németek

A brüsszeli bürokraták és Dimitrisz Avramopulosz kettős mérceje miatt megint bakot ugrok, vagy inkább ki a bőrömből

Nem tudom eldönteni, hogy ez ostobaság vagy gonoszság, esetleg mindkettő egyszerre. Avramopulosz uniós biztos rezzenéstelen arccal kijelentette, hogy a honvédelmi minisztersége alatt az általa a görög-török határra felhúzott védelmi kerítés „az más”, mint a Magyarország és Szerbia között felállított ideiglenes, technikai határzár. Márpedig mennyiben más, hiszen a magyar kerítést is az illegális bevándorlók megfékezésére húzták fel. Érdekes, de a kerítésepítő Görögországot egy rossz szó sem érte anno Brüsszelből.

Ellenük akkor nem indult kötelezettségszegési eljárás, amikor hatóságaik tétlenül nézték, hogy illegális bevándorlók millióit hozták át embercsempészek a török partokról. Sőt Ankarát sem feddte meg Berlin vagy Brüsszel, hogy másfél évig tolerálták a migránsok özönét az EU felé. Az embercsempész hajók – mint a körüli 4-es, 6-os villamos – ingáztak Törökország és Leszbosz szigete között. A görögök ekkor fejkenként 20-35 euróért komppal szállították át a migránsokat a Peloponnészosz-félszigetre, hogy onnan folytassák útjukat tovább a balkáni útvonalon nyugat felé.

Érdekes, emiatt nem tört ki felháborodás Brüsszelben. Amikor Schengen de facto megszűnt létezni, és az európai emberek biztonsága forgott kockán, akkor is inkább mondvacsinált indokok miatt szapulták Magyarországot, mintsem tegyenek valamit a tengeri határok védelmére. Ha regisztráltuk a migránsokat, az volt a baj, ha nem, akkor abból lett probléma.

A „röszkei csata” felvételeit is egy hazugsághullám követte. „Az agresszív magyar rendőrök rátámadtak a megkeseredett, reményüket veszített menedékkérőkre.” „A magyar rendőrök átdobtak egy sérült szír kislányt a határ túloldalára.” A német médiumok elbagatellizálták a problémát, a német néző, olvasó azt hitte, hogy mindössze néhány száz szegény sorsú család rekedt itt a „nagy magyar diktatúrában”.

Nem akarták, vagy talán nem merték közölni az igazságot, hogy illegális bevándorlók milliói vannak jelenleg is úton Németország szociális húsosfazékja felé. A megdöbbenés csak napokkal később érte el a német közvéleményt, amikor észrevették, hogy egy véget nem érő áradatot szabadított rájuk Merkel.

Most, 2017 nyarán, miután ártatlan európai polgárok százai haltak meg terrortámadásokban, EP-képviselők összeállnak egy csoportképre táblákkal, amelyeken az áll, hogy „szabadságot Ahmed H.-nak”. Hát az eszem megáll. Egy elítélt terroristát engedjünk szabadon? Aki uszította a tömegeket, hogy törjék át a határt, és aki ultimátumot adott a magyar határvédő szerveknek, hogy egy órát kapnak a határ megnyitására. Ahmed H., akinek hét (!) útlevele volt, a ciprusiban ráadásul egy schengeni vízum is, szabadon beutazhatott volna hazánkba. Ám ő mégis gyanús (ügynöki?) célokat követve, illegális bevándorlókat vezetett át fél Európán. Talán ki kellene tüntetni humanitárius munkássága miatt! Ez lesz a következő lépés.

Ez az igazi kettős mérce: papírok nélkül érkező illegális bevándorlók jogaival foglalkozik Brüsszel és számtalan „civil szervezet”, ám az európai polgárok biztonságával, rajtunk, magyarokon kívül senki. Én abban bízom, hogy most, amikor újratárgyalják a perét, szigorítani fogják a tíz év fegyházát. Ez jelzésértékű lenne mindenkinek, aki ártó szándékkal érkezik Magyarországra.

Arcfelismerő kamerák, golyóálló üvegek, kommandósok, fém-detektorok, bombakereső készülékek és kutyák, mélységi felderítés, laptoptilalom a repülőkön, repterekhez hasonló beléptetés múzeumokba és turisztikai látványosságokhoz – tényleg ez a megoldás? Ideig-óráig megvéd, ha ketrecbe zárjuk magunkat. Ám mi lesz öt-nyolc év múlva? Vagy, ahogy Sadiq Khan londoni főpolgármester mondta, a mindennapi terrorizmushoz hozzá kell szokni? Hát köszönöm, én, aki 30 éve ezzel foglalkozom terepen és elméletben, ezt nagyon nem szeretném, ahogy sok millió más európai polgár sem.

Afrika lakossága 1,2 milliárd fő. Elnézve az olasz partokra érkező illegális bevándorlókat, látható, hogy körülbelül 90 százalékban a szubszaharai régiókból, Közép- és Nyugat-Afrikából származnak. Róma közben megtelt, hiába kérte a polgármester asszony a kormányt, hogy legyen befogadási moratórium városa részére, elutasították. Mi több, kötelezték további 2000 migráns elhelyezésére. Közben kitalálták, hogy minden Olaszországban született migráns gyermek kapja meg automatikusan az olasz állampolgárságot. Ezzel automatikusan a szülők is legális státust kellene kapjanak, hiszen gyermekük EU-s állampolgár. A vita hevében olasz képviselők verekedtek össze a parlamentben. Európa a szakadék fele rohan, és brüsszeli kékharisnyák és okostojások tapsolnak hozzá.

Nem fogja fel Brüsszel, hogy ennek nem lesz vége? Emberileg megértem az afrikai fiatalokat, akik elindulnak a jobb élet álmoképei felé. A legtöbb afrikai munkás, bányász, halász napi egy dollár-ból kénytelen tengetni az életét. A gyermekek értelmes kissrácok, akiknek sanszuk sincs, hogy eljussanak egy jobb iskolába. Amíg nem ott helyben teremtik nekik lehetőséget a tanuláshoz, a munkához és a jobb élethez, addig ők jönni fognak.

Tízmilliók vágnak majd neki az életveszélyes útnak a következő évtizedekben. Európa szociális hálóját nem lesz képes felfogni egy ekkora tömeg nyomását. Szét fog szakadni. Az alacsony iskolázottsággal bíró, analfabéta fiatalok nem tudnak munkát találni nyelvtudás és a betűvetés képességének hiányában. Ez pedig, már évtizedek óta tapasztaljuk Németországban, egyenes út a bűnözés felé.

Sok megkeseredett, könnyen fanatizálható muzulmán fiatal fog csatlakozni terrorszervezetekhez. Ez a folyamat is látható már. Szomorúan tapasztalom, hogy másod-, harmadgenerációs fiatalok sem voltak képesek integrálódni, és ellenünk fordultak. Mire számítsunk akkor milliós ellenőrizetlen tömegeknél?

A demográfiai eltolódásról meg ne is beszéljünk. Ki kell mondan, hogy Európa mind kulturálisan, mind etnikai értelemben meg fog szűnni. A napokban közzétett statisztika szerint Frankfurtban a hat év alatti gyermekek 75,6 százaléka migrációs háttérű, Augsburgban 61,5, Münchenben 58,4 százalék. Berlin áll még a legjobban, ott „mindössze” 43,9 százalék. Ha megnézem a nagyvárosok adatait, akkor az jön ki, hogy az óvodáskorú gyermekek 50 százalékban már nem németek. Gondoljunk csak bele, húsz év múlva a fiatal felnőttek aránya lesz ilyen. Ijesztő.

Gimnazista koromban Berlin lakosságának egytizede volt muzulmán, mára egyötöde (harminc év telt el). A helyi lakosság visszaszorul a „rezervátumokba”, nem fogunk tudni este futni, sétálni menni párunkkal, a tömegközlekedés életveszélyes lesz, a törvényeket már egy nagyrészt migráns eredetű németidegen kormány fogja hozni maguknak, ellenünk. (magyaridok.hu)

A szerző biztonságpolitikai szakértő

A neten kering az alábbi írás. Az ott nem jártas olvasóinkra gondolva közöljük.

Tiberiu Marcutiu

Gyerek helyett migráns-import

Donald Trump a NATO-csúcs után Brüsszelben barátkozni próbált az Európai Unió meghatározó vezetőivel. Családi fotókat mutogatott nekik, büszkén mesélt nekik öt gyermekéről, szinte sütött róla a boldogság, amikor elmondta: idén jön a kilencedik unoka.

Európa meghatározó vezetői csöndben ültek. Trump nem nagyon értette a dolgot, de ez egy amerikait sohasem akadályozott a kommunikációban, az európaiakat amúgy is furcsa bogaraknak tartják a tengerentúlon. Gondolta, mutat nekik fényképeket a családról.

Ott ült mellette Jean-Claude Juncker. Az Európai Bizottság elnöke már 64 éves, Trump gondolta, feszültségoldóként elkvaterkázna az unokákról. Juncker idegesen köhintett, majd közölte, nős ugyan, de gyermeke nincs, így értelemszerűen unoka sincs. Brüsszeli bürokrácia van.

Az amerikai elnök Angela Merkelhez fordult ezután, vele ugyan nem akart barátkozni, sőt, őt a francha elküldeni jött Brüsszelbe, de hát, ha már ott van... Merkel 62 éves, precíz német, génébe programozott családtervezési koncepcióval, itt csak nem futhat lyukra. Hát sikerült. A német kancellár közölte, hogy ugyan volt két házassága, de a karrier mindkető esetében előnyt élvezett, így nincs gyerek. S ha már beszélgetnek, akkor beszélgessenek a Mercedes gyár amerikai adókedvezményeiről, és ne olyan oktalanságokról, mint a család.

A beszélgetésre felfigyelt Mark Rutte holland kormányfő, és jelezte Trumpnak, hogy mi itt Európában már nem foglalkozunk olyan ósdi dolgokkal, mint a család! Neki például se felesége, se gyereke. Trump Rutte CIA-aktájában látta, hogy az 50 éves holland életrajzában a politikus mellett a történész, tanár és zongorista is szerepel a foglalkozások között, így nem forszírozta további okok keresését.

Ezzel már egyébként is volt baja a luxemburgi kollégával kapcsolatban. A first ladyk éppen külön programra indultak Brüsszelben, amikor Trumpnak feltűnt, hogy egy sötét öltönyös, fess fiatalember is van köztük. Kérdezte: „Az a boy mit keres az asszonyok között?” Mondták neki, hogy ő a luxemburgi first lady...

Az amerikai elnök immár biztosra akart menni, Emmanuel Macront szólította meg. A francia elnök 39 éves, ereje teljében, olvasta, hogy dekoratív felesége is van. Egy francia, feleséggel, ott csak van utód – pipált ki fejében egy újabb sztereotípiát Donald Trump. Csalódnia kellett. Macron szégyenlősen közölte, hogy gyerek nincs, és nem is valószínű, hogy lesz. Brigitte már 64 éves, és az üzlet, az asszony gazdasági kapcsolata és a politika jobban összetartanak, mint a gyermek.

Trump egyre idegesebb lett, utolsó reménye Paolo Gentiloni olasz kormányfő volt. Egy latin csődör, 62 harcos évvel a háta mögött csak hagyott maga mögött valakit a világban?! Hogyan lehetne ez másképpen Casanova és Berlusconi hazájában? Hát úgy, hogy Gentiloninak szintén csak felesége van, a gyerekekre nem jutott idő '88-as házasságkötése óta.

Nincs pénzük gyereknevelésre? – merült fel Trumpan. Ezt gyorsan elvetette. Nincs idejük? De hát van dadus, vagy bármi. Hoppá! Ott az a svéd, náluk aztán olyan a szociális háló, hogy jobb sem kell! Ott, ha valamiért nem jön össze a házasság, az egyedülálló anyát is felkarolják, ellátják, a gyerekek meg végképp mindent megkap!

Kjell Stefan Löfven mosolyogva sétált oda Trumphoz. Az amerikai elnök a közepébe vágott: no, hogy vannak a gyerekekkel? A svéd kormányfő tovább mosolygott, és lelkesen magyarázni kezdett: – A gyerekekkel? Nos, a gyerekekkel minden rendben. Minden migráns család külön lakást kap, a kiskorúakat svéd családokhoz költöztetik. Néha lopnak és késelnek, de jól megy az asszimiláció. Igaz, a múltkor égett kicsit Stockholm külvárosa, de hát a gyerekeknel előfordulnak az ilyen csacsaságok. Ja, hogy neki van-e gyereke? Hát, nincs, és most így, 59 évesen már nem is szeretne. Az ő gyermekei, az ő család-termékei a migránsok!

Trump otthagya Brüsszelt. London felé nem került, Theresa May-jel már eljátszotta a családfotós „játékot”, Nagy-Britannia 60 éves kormányfője is férjét és népét kezeli gyerekként.

Mint ahogy az EU vezetői a jelek szerint totál hülyére veszik Európa lakosságát. Liberalizmusról, nemek egyenlőségéről, melegeházasságról és gender-szabadságról szónokolnak, mindezt európai értéknek állítva be. Miközben lerombolnak mindent, ami az elmúlt hosszú évszázadokban Európát jelentette. S a kivéreztetett kontinenst feltöltik közel-keleti és afrikai migránsokkal.

Miért számolnának következményekkel? Kit féltene? Nem hagynak maguk után senkit. Nincs gyerekük. Utánuk a vízözön!

Jelen lapszámunkat az '56-os emlékművek a nagyvilágban c. sorozat fotóival díszítettük

Orbán János Dénes

Az MSZP levele a határon túliakhoz

Mint ismeretes, a napokban a miniszterelnök levelet küldött a határon túli magyarokhoz, amelyben arra biztatja őket, hogy éljenek a szavazati jogukkal. A levél imígyen hangzik:

„Tisztelt Honfitársam! A 2010-ben megalakult Országgyűlés egyik első döntése volt, hogy megadta a kettős állampolgárság lehetőségét a határon túli magyarok számára. Hét éve létrejött az, amire majd száz évig vártunk. A kettős állampolgárság kiterjesztésével sok százezer magyar hivatalosan is a magyar nemzet részévé vált.

A határokon átvélő nemzetegyesítés számunkra nem csak egy gesztus, egy megkésett jóvátétel, sokkal inkább mindennapi cselekvés, hogy közösen alakíthassuk sorsunkat, és saját magunk határozhatunk jövőnkéről.

A következő években Magyarországon sorsfordító döntéseket kell meghoznunk, amelyek az egész Kárpát-medence magyarságára kihatással lesznek. A tét az, hogy tudjuk-e tovább javítani életkörülményeinket, meg tudjuk-e védeni kultúránkat, és meg tudjuk-e erősíteni biztonságunkat. Erről szól a jövő évi országgyűlési választás.

Ahhoz, hogy Ön is részt vehessen ezen a választáson, érdemes már most cselekednie. A szavazáson való részvétel ugyanis a kettős állampolgárok esetében regisztrációhoz kötött. Így arra kérem, ha még nem tette meg, regisztráljon!

A regisztráció menetéről kísérje figyelemmel a magyar választási szervek, a sajtó és a helyi közéleti szereplők tájékoztatását.

Döntsünk közösen! Számítok Önre.

Tisztelettel: Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnöke”

Azért idéztem teljes egészében a szöveget, hogy világos legyen, ezt a regnáló magyar miniszterelnök írta, nem pedig egy politikai párt elnöke, és egyetlen szó nem esik arról, hogy kire is kéne szavaznia a címzettnek. Egyszerűen csak fölhívja a figyelmet arra, hogy a jövő esztendőben országgyűlési választások lesznek és a választási részvétel a határon túliak esetében regisztrációhoz kötött. Azaz a miniszterelnök végzi a dolgát: kommunikál az állampolgárokkal.

Természetesen az ellenzéki sajtó aljas választási propagandát kiált. Újabb ürügy a sivalkodásra, újabb esély visszahozni a közbeszédbe a saját toposzait, hogy aki nem itt él, az miért szavazhat (például azért, mert Trianon után egy évszázaddal is őrzi magyar identitását), ráadásul levélben, miközben az, aki ugyancsak nem itt él, hanem vendégmunkásként tartózkodik külföldön, nem szavazhat levélben (holott szavazhat, amennyiben jogszerűen jár el és kijelentkezik magyarországi lakcíméről). Elefántot kell ám csinálni minden bolhából, még abból az 1-2 listás parlamenti helyből is, amely fölött a határon túliak döntenek.

Az MSZP is rögtön ugrott, Bárány Balázs elnökségi tag a határon túl élő állampolgárok címlistáját követeli, hadd írjon nekik Botka László ?? „Orbán Viktor legfőbb kihívója” ?? is levelet. Ugyanis a választások tisztasága és az esélyek egyenlősége megköveteli ezt.

Addig is, amíg a címlistát eljuttatják a legfőbb kihívóhoz, szolgálatkészen fogalmazok az MSZP számára egy levelet,

mint Magyarországon élő erdélyi magyar, aki a bőrömön tapasztalhattam a szocialisták rajongását a trianoni határon túl rekedt nemzettársakért. Ugyanis, gondolom, komoly bajban vannak, hogyan is szólítsák meg Székelyföld, Csallóköz, Vajdaság vagy Kárpátalja vadóc, torzonborz, törzsi viszonyok közt élő népét, akiket a Jobbik egyik eminense szerint a Fidesz üveggyöngyökön vásárolt meg magának.

Tisztelt határon túli román, szlovák, szerb és ukrán testvéreink!

Nemrégiben levelet kaptatok a diktátortól, akinek köszönhetően most magyar állampolgárságotok van. Ne hallgassatok rá, mert napjai meg vannak számlálva. Még a választást sem éri meg, mert addig legalább annyiszor megbuktatjuk, mint ahányszor megtettük ezt 2010-től napjainkig.

Amennyiben éltek szavazati jogotokkal (amelynek fölösleges terhétől azonnal megszabadítottunk benneteket, mielőst visszakerülünk a hatalomba), feltétlenül ránk szavazzatok, mert ti annyi mindent köszönhetek nekünk.

2004-ben a mi 23 millió román migránssal (ebből másfél ti voltatok, kedves erdélyi román testvéreink) fenyegető kampányunknak köszönhetően megúsztatok, hogy ennek a „k... országnak” (a hazánkat jellemző kifejezés akkori miniszterelnökünk őszödi beszédéből származik) az állampolgárai lehessenek. Emlékeztek, milyen jó kis plakátot fogalmaztunk

akkor? „Ne fizessünk állásunkkal az olcsó határon túli munkavállalók miatt! Ne fizessünk álmainkkal, mert nehezedik a lakáshelyzet! A kettős állampolgárság a határon túliak számára nem megoldás, viszont az országnak és nekünk jelentős teher! December 5-én szavazzunk nemmel!” Mi ugyanis előrelátók voltunk, és tudtuk, hogy kell a hely a szegény szír meg afgán meg afrikai menekülteknek.

Nekünk köszönhetitek az Európai Unióhoz való csatlakozásokat is. Gondoljatok bele, ha 2007-ben mi a vétőjogunkkal fenyegetőzve kényszerítettük volna Bukarestet, hogy autonómiát adjon az erdélyieknek, akkor lehet, hogy a románok inkább be sem léptek volna az unióba. Gondoljuk megértitek, hogy nem kockáztathattunk, inkább engedték őket feltételek nélkül besétálni.

Nekünk köszönhetitek, hogy a lehető legminimálisabbra csökkent a nektek nyújtott magyar állami támogatás, így neveltünk életrevalóságra benneteket.

Nekünk köszönhetitek az általatok hön imádott államfér-

fiúkat is, Horn Gyulát, Medgyessy Pétert, Gyurcsány Ferencet és Bajnai Gordont, akik a tenyerükön hordoztak benneteket, és akiknek méltó utódja lesz a következő magyar miniszterelnök, Botka László személyében.

Szavazzatok hát miránk, hogy együtt építhessük a szocializmust.

Tisztelettel: az MSZP vezetősége, vagy valaki, akinek van pofája a határon túli magyarokat az MSZP nevében megszólítani 2004. december 5. után.

Tényleg nem tudom, hogy mit írhatnának, mit kínálhatnának a határon túli szavazóknak, ahhoz az én írói fantáziám kevés, ahhoz egy szocialista politikus agyára és rinocéroszbőrre van szükség. Mindenesetre kíváncsian várom, mit fog tartalmazni a levél szövege. Azt, hogy a határon túli magyarok erre mit fognak ?? legalább is gondolatban ?? válaszolni, azt már inkább sejtem. Aki kíváncsi rá, szakirodalomként elolvashatja a zaporozsjei kozákok levelét IV. Mohamednek. (magyaridok.hu)

Milo rajongói Orbán Viktort éltetik

Az alternatív jobboldal fenegyereke, a brit származású Milo Yiannopoulos 07. 23-án egy Orbán Viktor Tusnádfürdőn elhangzott beszédéről honlapján és a több mint kétmillió követővel rendelkező Facebook-oldalán A magyar miniszterelnök pellengérre állítja az EU-t, amiért az megengedi Sorosnak, hogy Európát muszlim birodalommal változtassa címmel. Az alábbiakban az ezidáig több mint 6000 Facebook-reakciót kiváltó és közel 900 alkalommal megosztott érkező megjegyzések közti válogatást közöljük.

„Istennek hála Magyarorszáért, Lengyelorszáért és a Cseh Köztársaságért, amiért szembefordulnak az Európát legyőző, egyre erősödő gonoszszággal”.

(Richard B., New Jersey, USA)

„Magyarország és Lengyelország nem szórakozik: mindketten azért harcolnak, hogy életben tartsák az európai kultúrát és megelőzzék a masszív, ellenőrizetlen bevándorlást olyan területekről, amelyek el akarják pusztítani a nyugati civilizációt... és amit nagy részben a kaosz ügynöke, George Soros szervez és finanszíroz”.

(Scott F., Oregon, USA)

„Van egy magyar barátom. A polgárok követelése egyértelmű: a nyitott határok nem fognak valósággá válni. A fenébe is, a trianoni diktátum után nem csoda, hogy nem akarnak még többet elveszíteni a területükből és a kultúrájukból”.

(Dylan G., New York, USA)

„Magyarország és Lengyelország helyesen cselekszik. Egyértelmű, hogy a vezetőik szeretik az országukat és nem hajlandók eladni a polgárokat a globalistáknak. Nem gondoltam, hogy van még politikus, aki nem adta el a lelket nekik. A nyugati politikusokat mind megvásárolták és lefizették”.

(Billie F.)

„Persze, hogy Magyarország beszél az EU-nak. Az EU velük és az összes többi közép- és kelet-európai állammal úgy bánik, mint a sz*rral. Sorost jól ismerik Magyaror-

szágon még akkor is, ha Brüsszel továbbra sem fog fel semmit”.

(Brad W.)

„Rasszista! Hogy meri megvédeni a hazáját? Hogy akarhatja azt, ami a polgároknak jó? Hogy képzei, hogy megvédelmezi a kultúráját? Jaj!”.

(Ryan E.)

„A kelet-európaiak a legjobb európaiak”.

(Jason C., Georgia, USA)

„Hmmm... Ez a pasi, ez az Orbán Viktor miniszterelnök... Nem írják, hány éves? És hogy nem Amerikában született állampolgár-e?” [Utalva ezzel az Egyesült Államok mindenkori elnökére vonatkozó jogi előírásokra]

(Steve F., Texas, USA)

„Bárcsak szavazhatnék erre a fickóra! Mindenképpen elmegyek majd vakációzni Magyarországra”.

(Oliver W., South Shields, Egyesült Királyság)

„Nincsenek is terrortámadások Kelet-Európában!”.

(Jackie C., Illinois, USA)

„Vajon mennyi időbe telne megtanulni magyarul, lengyelül vagy csehül? Elkápráztat ezeknek a népeknek és vezetőiknek az ereje. Nagyon jól csinálják. Isten legyen velük!”.

(Christina C., Washington, USA)

„I love Viktor Orban”.

(Michelle J., North Carolina, USA)

Elnök, aki szétveri Romániát

Mielőtt bárki sértődöttségének adna hangot amiatt, mert oláhnak nevezem az oláhokat, megmagyarázom. E korábban, időtlen idők óta használt nevüket Andrassy Gyula gróf változtatta meg, hogy egyesítse annak a majdnem nomád, és meglehetősen vegyes nacionálét magának tudó társadalomnak a nevét, amelyről azt feltételezte, hogy európaivá tud válni, felzárkózik és akarja is e felzárkózást. Ez a szándék részben valósággá is vált, ha az erdélyi román társadalom egy részét vesszük göröcső alá. Hiszen Erdélyben volt minta, voltak nemzetek, amelyek ipari, gazdasági, életmódbéli példával szolgáltak, s ezt a példát az erdélyi románság igyekezett is átvenni, eszerint élni, boldogulni. Ők a románok – nézetem szerint. Tőlük nem vitatom el az Andrassy gróf-féle elnevezést.

Azonban az a maig primitívségéről nap-mint nap számot adó politikustársadalom, amely a hegyen túl a Regátban, azaz, az Ó- királyságban él, oláh maradt. Őket nem illeti a román elnevezés, hiszen pontosan olyan buta, primitív és szülőkörű, mint amilyen volt Andrassy gróf idején. Ráadásul a bukaresti oláh politika, Európa legelmaradottabb, legostobább és leggyűlölködőbb politikája, s persze mindez abból a butaságból és babonás primitívségből eredeztethető, amelyet főként a nagyszakállú ortodox tanácsadók generálnak. Azok, akik ma is úgy űzik az ördögöt, hogy a kliens belehal, s úgy gazdálkodnak, hogy bizony a nép pénzét saját luxuséletükre fordítva használják föl. Igaz, nem olyan régen alaposan bele is buktak ebbe a Szentírásban is megtalálható bűncselekménybe, amely a vámosok és a farizeusok sajátja volt egykor. Ők tehát maradtak oláhok, hiszen semmi európaiság, semmi szeretet, semmi előrelátás, békekeresés nincs bennük. Csak a vak gyűlölet, a tudatlanságból eredő érzéketlenség, és a területi integritás ki tudja kiktől való féltése él bennük, hiszen tudják, hogy 1920-ban valamit elértek, de annak a súlyos és önmagukban éltetett átka ül „rajtuk és fiaikon” ...így aztán akkor sem tudnának nyugodtan élni, ha egyedül maradnának a Földön...

Most erdélyi szász elnökük van. Politikus abból a nációnból, amelyről azt tartja a művelt világ, hogy „okos szászt és zöld tehenet ne keress!” E bajor szólásnak élő és kézzel fogható bizonyítéka maga Klaus Johannis, aki a minap külföldről tiltotta meg a bukaresti oláh politikusoknak, hogy politikai okokból tárgyaljanak a magyarokkal, s a tárgyaláson esetleg felmerülő etnikai feltételeket meg se hallgassák. Johannis ezzel a felszólítással minden bizalmat eljátszott, s magát az oláh európaivá válást tette kockára. Hiszen, az oláh politikusok európaivá válását (és ma már nem a mai Európára gondolok, amikor európaiságról beszélek, hanem a hat évvel ezelőtti Európára... hiszen az oláh politikai a mai európai politikának felel meg!), kifejezetten és egyedül a megszerzett kisebbség megbecsülése, jogaiba való visszahelyezése és önkormányzatának elősegítése biztosíthatja. S mit tesz erre az erdélyi, egykor volt szász kisebbségi elnök? Szembeköpvé saját nációnját, s

szembeköpvé mind az oláhokat, mind a románokat... – tilt. Magyarán, visszanyomja az 1920-as nacionalista mocsárba a végre – még ha csak politikai érdekből is, de – felemelkedni, románná válni akaró oláh politikusokat, akik már-már elnyerték volna ezt az elnevezést.

Johannis tehát egykor volt szász létére, ma Bukarestben a legnagyobb (vagy legbutább) oláh – “megtisztelő” címre tett szert. Hiszen sem szásznak, sem románnak nem lehet nevezni. Inkább mindkét náción legaljasabb ellenségének, hiszen az egyiket elárulta, a másikat ismét csúnyán lejárat-ta.

Mitől félnek vajon ezek bukaresti percmemberké? Milyen kár érné őket, ha a magyarokkal és székelyekkel békében próbálnának élni és belátnák végre, hogy az ellenségkeresés a saját életüket mérgezi leginkább? Ők ébrednek rettegve, ők keresik azt, hol lehet újra és még nagyobb rúgni a magyarságba, a székelységbe, s ők kutatják folyton-folyvást, hogy aznap épp kik akarják elcsatolni tőlük Erdélyt. S ők nem akarják levetni magukról – ott Bukarestben – a különböző jogos, de rájuk nézve nem kifejezetten hízogató évszázados jelzőket.

Ha román lennének, inkább azzal igyekeznék foglalkozni, hogy keressem a magyarok szeretetét, szolgáljam a magyarok érdekeit is, és nagy szavak (hazug állítások) helyett valóban törekedjem arra, hogy a román kisebbségi politika legyen irányadó és követendő a világ kisebbségekkel rendelkező országai előtt. Ugyanis az erdélyi román értelmiség is így látná ezt helyesnek. Elege van abból az őket is érintő magatartásból, amelyet Bukarest gyakorol. Mert az erdélyi román értelmiség ott él, és tudja, hogy a székely, a magyar nem marad hálátlan annak, aki segít céljai elérésében, életminősége javításában, alapvető emberi jogainak tiszteletben tartása mellett. A székely és a magyar nem ellensége a románnak, mert a székelyből és a magyarból hiányzik az ostoba és alaptalan gyűlölet, s nem tör mások ellen, legfeljebb, ha arra kerül a sor, védekezik. Ám azt sem jókedvében teszi, hanem védi saját kultúráját, hitét, iskoláit, hagyományait... a létét, az életét. S nem általánosít, ha bántják, ha támadják, hanem megnevezi azt, aki elköveti ellene az embertelenséget, amelyből 1920 óta kijutott neki bőven. Noha a magyar alapított iskolát először az oláh gyermekeknek... de nem is sorolom, mert felhánytorgatásnak tűnnék... az pedig nem illenék hozzánk.

A székely és a magyar, Erdélyben és a Partiumban, békében szeretne élni, hiszen nem betelepedett, nem földfogláló, hanem édesanyja ott hozta a világra, s messzi ősei is e tájon születtek... miért is volna bűnös, ha ragaszkodik ahhoz a nyelvhez, amelyen imádkozni tanították, amelyen megtanulta, hogy minden ember Isten teremtménye, s még az ellenségeit is szeretnie kell, ha magát kereszténynek vallja.

Mit is ért ebből a bukaresti oláh, s mit ért ebből az államelnök, amely saját, márkáért eladott népe szenvedéseit is sárba taposva nekitámad egy másik nemzetnek saját

országában, a béke és az egymásrautaltság, a szeretet és az egyetértés helyett? Semmit, mert a szász ma a magyarság ellenségeinél képezteti magát, s ott mondják meg neki, hogy hogyan bánjon el a magyarsággal, de nagy pénzért még sajtótájékoztatót is tarthatott Amerikában... „imázsa” jobbítása érdekében. Csak két nagyon lényeges dolgot nem vesz észre a szerencsétlen buta szász.

Az egyik, hogy a saját nemzetének árt a legtöbbet azzal, ha nem az egységet és az összetartást keresi, ugyanis Románia egységét és szabadságát nem a magyarok és a székelyek fenyegetik, területi épsége nincs veszélyben... Romániát ma ugyanazok akarják szétverni, mint akik Magyarországot ellen áskálódnak. Johannis háborúba sodorja országát... ami nem kis bűnként említetik a világtörténelemben. Többen ezért keményen megfizettek.

A másik, hogy Románia sem lesz képes megvédeni magát az új honfoglalóktól, a pogány hadaktól, akik menekült köntösben hamarosan Johannis mostani tárgyalásainak eredményeképpen a Regátban kezdik majd új életüket. Mert Johannis ma Románia teljes elvesztését szolgálja, s bár néhány ostoba bukaresti politikus nagyhangon hirdeti a régen lejárt történelmi ostobaságát, miszerint Er-

délyt nem adják el... Nem veszik észre, hogy Erdélyért ma nem áll sorba senki, hogy megvegye. A magyarok és székelyek pedig nem vásárolni akarnak saját szülőföldjükön, csak zászlóikat tennék ki, nyelvükön szólalnának meg, s iskoláikban taníttatnák Románia jövődöbeli erdélyi magyar értelmiségét, amely soha nem ártott a románságnak.

Tartok attól, hogy a fentiekből a bukaresti oláh politikusok és a március 15-ét ócsárló részeges hajóskapitány is csupán annyit értenek, mint az eritreai néger, aki értetlenül áll a német bírság előtt, amely azért ítélné el, mert meghágt a német kecskét, s még egy autókípfogót is boldoggá akart tenni...

Azonban bízom az erdélyi román értelmiségben (és itt nem a Maros megyei főispánra, vagy a vásárhelyi polgármesterre gondolok), amely értelmiség lát, hall és nincs benne primitív gyűlölködés. Csak békevágy és egy szabad, független, sehová sem tartozó, önálló Erdély szívmelegítő jövőképe, amelyhez a szászból oláh politikussá változott elnök újabb erőt adott botor tiltásával...

Facebook, Twitter, Google

Stoffán György

Nyilatkozat és petíció a Nemzeti Összetartozás Napján 2017-ben

Románia Kormányának és Parlamentjének, RMDSZ-nek, MPP-nek

Tájékoztatásképpen: Klaus Iohannis államfőnek

Erdélyre, az erdélyi magyarságra figyelő, demokratikusan gondolkodó emberek, civil, kormányzattól független egyesüléseként, a Székelyföldi Autonomia Alap kezdeményezőjeként – tiszteletben tartva a román állam szuverenitását, törvényhozási szabadságát – támogatjuk Székelyföld területi autonómiatörekvését és a Székelyföld területén kívül élő romániai magyarság teljes körű kulturális autonómiáját, mint az egyetlen ésszerű, nemzetközi jogi normáknak megfelelő megoldást, mellyel a román-magyar békés együttélés biztosítható. Tiltakozunk Románia tervezett közigazgatási átalakítása ellen, melynek egyik legfőbb célja nem más, mint a még többen élő magyar közösségek megmaradt, természetes kapcsolatrendszerének a felszámolása, maradék erejének a megtörése.

Ennek szellemében felkérjük Románia kormányát, hogy haladéktalanul kezdje meg a tárgyalásokat a Székely Nemzeti Tanáccsal Székelyföld területi autonómiájának biztosítása tárgyában.

Felkérjük a román törvényhozásban dolgozó magyar képviselőket, hogy a Székely Nemzeti Tanács által megalkotott autonómia státútumot terjesszék a parla-

ment elé, segítsenek abban, hogy érdemi vitára kerüljön sor a területi önrendelkezés tárgyában.

A fentiekben kívül támogatjuk a Székely Nemzeti Tanács által megfogalmazott, a marosvásárhelyi Posta-réten, 2017. március 10-én, a Székely Szabadság Napján elhangzott, Románia Kormányának és Parlamentjének, valamint Klaus Iohannis államfőnek címzett, petíció követeléseit. Ennek alapján:

- Követeljük, hogy a tervezett közigazgatási átszervezés során Székelyföld alkosson önálló, autonóm jogkörökkel rendelkező közigazgatási és fejlesztési régiót a Székely Nemzeti Tanács által kidolgozott jogszabálytervezet alapján!

- Kérjük, hogy a román kormány és parlament a közigazgatási átszervezés során tartsa tiszteletbe vállalt nemzetközi kötelezettségeit.

- Tiltakozunk az erdélyi magyar oktatási intézmények ellehetetlenítése, önkormányzatok zaklatása, a magyar anyanyelvhasználat korlátozása és a magyar szimbólumok üldözése ellen.

- Követeljük, hogy a kormány kezdjen párbeszédet Székelyföld státuszáról a székely nép legitim képviselőivel, a Székely Nemzeti Tanáccsal és a székely önkormányzatokkal!

2017. június 4.

Erdélyt Járók Közhasznú Egyesülete, Debrecen

Előző lapszámunk szerkesztői „kommentárjában” vetettük fel az erdélyi magyarság megtörésének kérdéskörét. Ehhez küldte Dr. Kincses Előd az alábbi adalékot. Ha valaki, akkor e témában ő igazán kompetens.

A fogadatlan prókátor és a díszpolgár

Sütő András író fogalmazta meg, hogy az 1990. február 10-i gyertyás-könyves méltóságteljes tüntetésen azért jelent meg százezres tömeg, mert a magyarok 70 éve vártak arra, hogy jogaik védelmében kiállhassanak. A Ion Iliescu-ék határozó részvételével megszervezett marosvásárhelyi fekete márciusi „taraniada” a magyarság jogszerző lendületét és a gyűlölt szekuritáté visszaállításának elfogadtatását célozta meg.

A román hatalom már akkor is bevette ellenünk az (i)gazságszolgáltatást és ennek a törvénytelen, jogsértő eljárásnak volt önkéntes eszköze a marosvásárhelyi születésű *Lucian Chiriac*, a Marosvásárhelyi Ügyészség ügyésze, akinek díszpolgárságát egyhangúlag megszavazta a marosvásárhelyi tanács. Néhai *Vitos Lajos* megyei ügyész mondta el azt, hogy ő és a Maros megyei ügyészség másik bűnügyi nyomozója, *Liviu Moica* megtagadták a *Cseresnyés Pál* és *Barabás Ernő* elleni nyomozati eljárás lefolytatását, és ezt vállalta el helyettük a marosvásárhelyi helyi ügyészségen dolgozó *L. Chiriac*. A 25 éve ügyvédként munkálkodó egykori ügyész elismerte a Cseresnyésék elleni nyomozati eljárásban játszott szerepét, de azzal kisebbitette tettének következményeit, hogy a vádiratot nem ő szerkesztette meg. Ez így is van, mivel helyi ügyészként hatáskör hiányában nem folytathatott volna a megyei ügyészség hatáskörébe tartozó nyomozást a gyilkossági kísérlettel vádolt Cseresnyésék ellen. Védekezése viszont megerősíti néhány *Vitos Lajos* megyei ügyésznek a *Chiriac* túlbuzgóságára vonatkozó leleplezését. Viselkedése annál elítélendőbb, mivel marosvásárhelyiként *Chiriac* pontosan tudta, hogy ki volt az agresszor és kik gyakoroltak jogos önvédelmet, de lelkesen részt vett az igazság ki nem derítésében, a valóság meghamisításában.

Ebben az összefüggésben érthetetlen *Vass Levente* marosvásárhelyi RMDSZ elnök hozzáállása, akit tiszavirág életű Maros megyei RMDSZ elnökségem idején alelnöknek neveztem ki, és úgy mutattam be a sajtónak, hogy ő az „RMDSZ politikai jövője”. Ebben a minőségében (?) a sajnálatos tények nyilvánosságra hozatala után is lelkesen védelmezi *Lucian Chiriac* díszpolgárságát, mondván, hogy a fekete március óta olyan sok jót tett a magyaroknak, hogy kitüntetését bármikor ismét megszavaztatná az RMDSZ frakcióval (!?). A jótétemény abban állhat, hogy *Chiriac* ügyvédként honorárium ellenében magyarok védelmét is ellátja, ill. egyetemi tanárként a magyar diákokat is oktatja. *Vass* szerint ezért hálásnak kell lenni és *Chiriac* leleplezése nem egyéb, mint „magyar kekeckedés”. Halkan megjegyzem, hogy néhány *dr. Kisgyörgy Árpád* agysebész is megmen-tette a magyarokat megtámadó *Mihai Cofariu* életét,

hiszen a szakmát nem szabad a politikával összekeverni. Hozzáteszem, mindig azt vallottam, hogy hazugságra, meghunyászkodásra nem alapozható a valódi román-magyar megbékélés.

Befejezésül egy adalék a marosvásárhelyi magyarságnak az igazságszolgáltatás általi sikeres megfélemlítésével kapcsolatban: *Sütő András* Kossuth-, Herder- és Állami díjas író, a Maros megyei RMDSZ akkori elnökét, a sérelmére elkövetett gyilkossági kísérlet után a bukaresti katonai kórházban felkereste *Ion Iliescu* akkori államfő és megígérte, hogy a tetteseket felelősségre fogják vonni. A félrenyomozás miatt, amikor *Sütő* sikertelen szemmütése után visszatért az Egyesült Államokból, rábeszéltek, hogy nyugalma érdekében vonja vissza a bűnvádi feljelentést. Ennek következtében – törvénytelenül – beszüntették a nyomozati eljárást, noha hivatalból üldözendő cselekményről volt szó, amelyben nincs helye a kibékülésnek.

Marosvásárhely 2017. június 13.

Kincses Előd

Csíki András

de melyik ég?

„és itt állok 89-ben,
Atyaúristen, de melyikben?!”
(Balázs Tibor: Aki háromszor légión)

de melyik ég alatt állunk
melyik hazában a pokol-menedék
melyik bugyrában milyen
eredővel miféle apákkal
milyen hadrendben milyen
nyavalyákkal milyen esőt
havazást még bírunk
melyik élet ez s milyen
évet írunk hogy
tankok vaspáncélok
zuhannak nyakunkba
dögszagtól fulladunk s
ünneplőnk álruha '88-tól
erre vagy onnan visszafelé
csak várjuk magunkat
csak nézünk fölfelé
de melyik ég alatt
melyik hazában
melyik bugyorban
milyen nyavalyában
hogy sírkövek kopjafák
zuhannak nyakunkba
hogy hamvaink piszkáljuk
tűzet mart halomra

Makkay József

A „kicsi magyar világ” adott lelkierőt Erdélyben

Babucs Zoltán hadtörténész Csíkszereda és Kézdivásárhely 1940-es hazatéréséről szóló kötetét mutatták be Budapesten. A „kicsi magyar világ” szakavatott kutatójaként a budapesti történész számos cikkben és tanulmányban foglalkozik a második bécsi döntés nyomán visszaszerzett észak-erdélyi és székelyföldi területek történetével. A szerzővel az 1940-es történelmi eseményekről beszélgettünk.

– Legújabb kötete két székelyföldi város, Csíkszereda és Kézdivásárhely 1940-es hazatéréséről szól. Hadtörténeti szempontból a magyar hadsereg számára mennyire volt nehéz feladat a második bécsi döntés alapján visszacsatolnia a Magyarországnak számára megítélt erdélyi területeket?

– Az észak-erdélyi területek birtokbevételére mindössze tizennégy nap állt rendelkezésre. A keleti határra felzárkózott mintegy félmillió honvéd a románok ellen 1940. augusztus 28-ra tervezett és aztán lefűjt támadó hadművelet szerinti hadrendi csoportosításban, alárendeltségi viszonyaiban és meghatározott menetvonalait használva, teljes fegyverzettel és felszereléssel vett részt a megszálló műveletben. Ekkora hadsereg számára a virágos, „csókos háború” korántsem volt egyszerű feladat, mint gondolnánk, ugyanis a románok lepusztult infrastruktúrát hagytak maguk után, így a honvédek meghatározott menetvonalakon haladhattak. Előfordult, hogy egyes útszakaszokon a csapatok feltorlódtak, s akkor még nem szoltunk a domborzati és időjárási viszonyokról, amelyek próbára tették embert, lovat, gépjárművet egyaránt.

– Milyen hadiutakon történt Észak-Erdély visszavétele?

– Az 1. hadsereg Nyíracsa–Kisvárdá között felzárkózott részei a Nagyvárad–Szatmárnémeti vonal átlépése után Dés–Marosvásárhely irányába meneteltek. A 2. hadsereg seregtestei – az V. hadtest kivételével, amely a Szeged és a Fekete-Körös közötti magyar–román határ biztosítására maradt vissza – Nagyvárad elhagyását követően az Érmihályfalva–Szilágysomlyó–Dés menetvonalon haladtak Szamosújvár felé. A 3. hadsereg Técsónél lépte át a határt, s Besztercén és Szászrégenen át vonult a Székelyföldre. A Nagyváradon több ízben is tanácskozó magyar–román vegyes katonai bizottság megszabta a terület átadását és átvételét, illetve a bevonulás menetrendjét, és arról is határozott, hogy Kolozsvárt csak szeptember 11-én délben érhetik el a honvédek, azonban a második bécsi döntés által a Magyar Királyságnak visszaadott területeket szeptember 13-án 18 óráig kellett birtokba venni. Mivel erre az erőltetett menetekben kimerült gyalogos seregtesteket nem lehetett igénybe venni, a Kolozsvár–Dés–Naszód vonal elérését követően a Székelyföld birtokbavételére a gyorshadtest részeit küldték előre. Szeptember 12-én a gyorshadtest csapatai elérték a Barót–Nagybacon–Csíkszentgyörgy–Torja vonalat, szeptember 13-án Kézdivásárhely, Sepsiszentgyörgy és Zágón elérésével vették birtokba a Székelyföldet, míg a gyalogsági menetlépcsők beérkezése egészen szeptember 21-ig tartott.

– Az észak-erdélyi és a székelyföldi települések visszacsatolása másként él az erdélyi magyar és román emberek emlékezetében. Mennyire igazak azok a román vádak, hogy a magyar hadsereg súlyos visszaéléseket követett el a helyi románsággal szemben?

– Az erdélyi bevonulás során a honvédek a Meszes-hegységben fekvő Ördögmúton és több szilágysági faluban használták fegyvereiket karhatalmi célból. Ezen esetek – amelyek jogos fegyverhasználatnak minősültek – a mai napig foglalkoztatják a román közvéleményt. Nálunk pedig akadnak olyan történészek, akik ebből igyekeznek azt a következtetést levonni, miszerint a bevonuló honvédek atrocitások sorozatát követték el a békés román lakossággal szemben. A visszakapott területek katonai megszállásának előkészületei során a Nagyváradon összeült román–magyar katonai vegyes bizottság a honvédség békés bevonulása érdekében több kérdésben is megállapodott. Rögzítették, hogy a bevonuló honvéd alakulatoknak fegyveresen ellenálló polgári személyek a nemzetközi meg egyezések szerinti elbánásban részesülnek, akiket a magyar katonai hatóságok partizánoknak tekintenek. A román tárgyaló fél vállalta, hogy a kiűrését végző hatóságok mindent elkövetnek a polgári lakosságnál kint lévő fegyverek begyűjtése érdekében, s a helyi lakosságot fenyegető magatartás, továbbá merényletek személyek és anyagi javak ellen, valamint a gyűjtogatások és rombolások is megakadályozandók. Ennek szellemében adta ki a budapesti 2. gyalogdandár vezetője karhatalmi parancsát, amely szerint „román részről a csapatok és egyes katonai egyének ellen intézett mindennemű fegyveres vagy egyébként veszélyes támadás és ezek kísérletei esetén elrettentő példamutatás céljából azonnali, erőyes és kíméletlen megtorlásokat alkalmazzanak.”

– Hogyan élte meg a visszacsatolt területek magyarsága az anyaországgal történő újraegyesítést?

– Az észak-erdélyi városok és falvak magyar ajkú lakossága, különösen a Székelyföld színmagyar tömbje könnyekig meghatódott fogadtatással, diadalkapuvál és virágosóval, nemzetiszínnű zászlókkal és feldíszített épületekkel, szívüket-lelküket magyar ünneplőbe öltöztetve várták a bevonuló honvédeket, akik úgy érezhették magukat, mint egykoron Csaba királyfi hazatérő, győzelmes katonái. Ezen fogadtatást a rendszerváltoztatás előtti kommunista kánon giccsesnek és a „Horthy-rezsim” szemfényvesztésének tüntette fel, ám mindazok, akik részesei voltak – így a román impérium alól felszabadult magyar lakosság és a bevonuló honvédek –, katartikus örömmünepként élték meg.

– Honnan érkeztek az új magyar adminisztráció tagjai, illetve ezeket az intézményeket mennyire sikerült az erdélyi közhivatalnokok előtt is megnyitni?

– A visszatért erdélyi országrészben 1940 késő őszeig katonai közigazgatás működött, amelyet aztán a polgári váltott fel. A román uralom korábban igyekezett kizárni a közigazgatásból az erdélyi magyarságot, így értelemszerű, hogy az anyaországból kellett érkezniük a közigazgatási szakembereknek, akiket igyekeztek olyan módon összeválogatni, hogy származásuk okán erdélyi kötődésűek legyenek. Ez nem volt nehéz, hiszen 1918 és 1920 között számos erdélyi magyar tisztviselő menekült el szülőföldjéről. Időnek kellett eltelnie, amíg megismertek a megváltozott otthoni viszonyokkal, miközben a helybeliek bizalmát is el kellett nyerniük, akik kezdetben érthető módon a közéjük pottyant hivatalnokokat az anyaországból érkezett „ejtőernyősöknek” vélték. A „kicsi magyar világ” ide-

jében mindvégig meghatározó maradt az anyaországi közigazgatási tisztségviselői réteg vezető szerepe, amely törekedett az erdélyi magyar közigazgatási utánpótlás kinevelésére és valamelyest a román értelmiség beemelésére. Az Erdélyt kettéválasztó határt nem tekintették véglegesnek, ezért oly módon próbáltak a polgári élet szinte minden területén döntéseket hozni, amelyekkel nem riasztották el a román lakosságot...

– *Hogyan látja a mai magyar történelemírás nyitottságát? Mennyire kezeli helyén hadtörténeti múltunkat? Vannak-e olyan tabutémák, amelyekkel ma sem illik foglalkozni?*

– Létezik a hivatalos akadémiai történetírás, amely sok tekintetben megosztja a közvéleményt. Elegendő, ha például az őstörténet-kutatásra utalok. Közéleg a trianoni békediktátum századik évfordulója, ami újabb számvetésre készítet bennünket. Ám féltő, hogy az azzal foglalkozó történész-munkacsoport inkább az utódállamok öntömjénezését fogja szolgálni, semmint a mi igazságérzetünket és hitünket erősíteni. Megemlíthetjük az országgyarapítások időszakát is, hiszen az anyaországi hivatalos történetírás egyes képviselői inkább a „kicsi magyar világ” negatívumait igyekeznek hangsúlyozni, bizonyítandó, hogy nem sok értelme volt az akkori magyar uralomnak. Pedig biztosan állítható, hogy az a négy esztendő olyan lelki és szellemi erőt adott az erdélyi székelyeknek és magyaroknak, amely az elmúlt évtizedek megpróbáltatásain átszűrte őket, s jelenünkben is erőt és hitet ad számukra. A

második világháborús magyar történetírásban egyre inkább két új kutatási irány dominál a leginkább: méghozzá a holokauszt és a magyar háborús bűntettek kidomborítása, amelyek veszélyes tendenciákat hordoznak magukban, hiszen azt a látszatot igyekeznek kelteni, miszerint az akkori magyar társadalom minden egyes tagja – köztük apáink, anyáink, nagypapáink, nagyanyáink – kollektív háborús bűnösséggel vagy hallgatólagos cinkossággal vádolható.

– *Van-e valamilyen intézményes kapcsolattartás az utódállamokban élő és a magyar hadtörténészek között? Mennyire különböznek az álláspontok, illetve kialakulnak-e ezekről érdemi szakmai viták?*

– A Hadtörténeti Intézet és Múzeum törekszik a szomszédos államok hasonló intézményeivel jó szakmai kapcsolatot ápolni. Be kell azonban látnunk: vannak olyan kérdések, amelyekben a román, szerb és szlovák hadtörténészek homlokegyenest más álláspontot képviselnek. Legkiválóbb példa a szlovák és román történetírás mai napig zajló azon tudatos tevékenysége, amellyel a magyarság történeti múltjának meghamisításával akarják írni a saját történelmüket – természetesen a mi rovásunkra. Más lapra tartoznak az elszakított nemzetrészek hadtörténészei, akikkel az anyaországi kollégák többsége igyekszik jó szakmai kapcsolatot ápolni és segíteni őket kutatási munkáikban.

(Erdélyi Napló)

„Trianon nem elszakít, hanem összeköt”

Nem sok realitása van Murádin János Kristóf történész szerint annak, hogy belátható időn belül közeledjék magyaroknak és románoknak Trianonhoz, illetve a román egyesüléshez való viszonyulása

A kolozsvári szakértő úgy véli, ezeknek a történelmi momentumoknak a megítélésén azért nehéz változtatni, mivel mindkét nép esetében beleivódott a nemzeti öntudatba: Trianon kérdésköre magyar, a nagy egyesülés témaköre pedig román szempontból egyaránt az identitás részét alkotja.

A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem adjunktusát annak apropóján faggattuk, hogy az elmúlt időszakban heves pengeváltás alakult ki magyar és román kormányzati illetékesek között a trianoni évfordulóval kapcsolatban. Bukarestet rendkívül érzékenyen érintette Lázár János kancelláriaminiszternek a nemzeti összetartozás napján elhangzott kijelentése, miszerint itt az ideje, hogy Magyarország szomszédai, Európa vezetői kimondják, elismerjék és politikájuk igazodási pontjává tegyék, hogy a magyar nemzet Trianonnak áldozata, nem pedig előidézője. Noha Lázár János leszögezte, a magyarok nem akarnak határrevíziót, a román külügyi tárca provokációnak nevezte szavait, sőt Bukarest szerint a budapesti hivatalosságok kétségbe vonják a világháború után Európában kialakult jogrendet. Murádin János Kristóf szerint ezek a nyilatko-

zatháborúk mindkét félnek rosszat tesznek. A kolozsvári történész a Magyar Nemzetnek elmondta, a december 1-jei román nemzeti ünnepet és a magyarság számára szomorú trianoni dátumot, az érzékenységet egyformán tiszteletben kellene tartania mindkét félnek.

– A román fél negatívuma, hogy a politikum gerjeszti a feszültséget, holott az egyszerű román ember pontosan tudja, nem várható el a magyaroktól a nagy egyesülés megünneplése, hiszen mégis csak az éppen bekövetkezett tragédiát jelenti számukra. De a magyar félnek is tanulnia kellene abból, hogy a román érzékenységet nem szabad fölösleges politikai nyilatkozatokkal sérteni, bántani. Nyitni kellene a románok felé, előtérbe helyezve a partneri kapcsolatokat, hosszú távon kellene gondolkodni – jelentette ki lapunknak a Sapientia adjunktusa. Fölvetettük, mire számíthatunk 2018-ban, amikor Románia Erdély és a Román Királyság egyesülésének centenáriumát ünnepli, és 2020-ban lesz a trianoni békediktátum aláírásának százéves évfordulója. Murádin János Kristóf szerint ha mindkét fél tiszteletben tartaná a másik érzékenységet, a politikum pedig megpróbálna regionális,

közép-európai centenáriumi megemlékezéssorozatot tartani, akkor hosszú távon közelíteni lehetne az álláspontokat. – A trianoni kérdéskörnek nem elszakító, hanem összekötő tényezőnek kellene lennie, hiszen ez ugyan úgy a magyarság, mint a románság története. Nagyon fontos az interpretációk közelítése, és erre tökéletes alkalom volna a 2018–2020 közötti, többéves megemlékezéssorozat. A románok nem jó évfordulóhoz kötik az egyesülés centenáriumát, mivel a mai Románia létrejötté folyamat volt, amelynek az 1918. december 1-jei gyulafehérvári nagygyűlés az első lépcsője. Ettől függetlenül az általuk ünnevelt centenáriumnak arról kellene szólnia, hogy ne a régi sebeknek a föltépesését, hanem a megbékélést keresse a két nép; végre itt volna az alkalom egy pozitívabb, nem pedig egy feszültséggeneráló üzenet továbbítására – véli Murádin János Kristóf. A történész elmondta, a szakmában sincs kompromisszum, és bár évtizedek óta működik román–magyar történész-vegyesbizottság, még mindig két párhuzamos történetírás zajlik. Szerinte fontos lenne egy közös, kompromisszumos történelemképet kialakítani, mert ha a jövő nemzedékei nem

egységesen oktatott történelemszemlélet alapján sajátítják el a múlt ismeretét, akkor a száz éve tartó vita folytatódik a magyar és román történészgenerációk között.

Hűen tükrözi egyébként a szakmai műhelyek közötti szakadékokat Ioan-Aurel Pop történésznek, a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem rektorának minapi állítása, miszerint Buda-

pest az úgymond magyar kormányzati főosztályként létrehozott Lendület Trianon 100 Kutatócsoport révén folytat „románellenes propagandát és információ hadviselést”. Murádin János Kristóf szerint annak ellenére, hogy a valóságban a Magyar Tudományos Akadémián belül működő műhely éppen az egységes, a történeti valósághoz minél inkább közelítő összkép kialakítása a

célja, Trianon kérdésének tudatos, csoportos kutatása rögtön gyanakvást, félelmet vált ki a környező országokban. Lapunk a kolozsvári egyetem egyik oktatóját is próbálta megszólaltatni a témában, a történész azonban – a rektor kirohanására utalva – azzal hárította el a válaszadást, hogy nem akarja kockára tenni állását és családjá egzisztenciáját.

2017. 06. 21. – no.hu

Az erdélyi magyarok tízparancsolata

A tragikus Trianoni Békeszerződés minden erdélyi magyar lakos számára óriási traumát jelentett. Mint mindig, ez alkalommal is az egyházak voltak azok, melyek higgadtságra, az itthon maradásra szólították az erdélyi magyarságot. Az alábbi tízparancsolatot névtelenül jelentették meg az 1920-as években a csak három évig létezett KERESZTÚRI HARANGSZÓ c. egyházi kiadvány egyik számának hátoldalán.

1. Ne vándorolj ki Erdélyből, sőt, ha mostoha viszonyok arra is kényszerítettek volna, hogy ideiglenesen eltávozzál onnan, mihelyt lehet, azonnal térj vissza, mert Erdély csak úgy veszhet el, ha megfogyatkozik benne a magyarság. A hazát nem a hegyek, a völgyek, a folyók és a mezők alkotják, hanem azok, akik benne laknak, a nemzet tagjai, az emberek. Ne feledd azt az igazságot, hogy Erdélyt tőlünk senki sem veheti el, hanem csak magunk veszíthetjük el bűneink és tévedéseink következtében.
2. Légy hű vallásodhoz és egyházadhoz. Őseid hite és Istene szent legyen és tisztelet tárgya előtted, mert erős várunk lesz nekünk, erdélyi magyaroknak az Isten és az ő háza, a templom.
3. Rendületlenül ragaszkodjál magyar anyanyelvedhez. Ne feledd el, hogy nyelvében él a nemzet. A nemzet nyelvének megőrzői és kincsesházai azok a könyvek, melyeket a nemzet nagy költői és tudósai írtak, temploma pedig az iskola. Magad és gyermekeid magyarságának érdekében a könyvért és az iskoláért ne sajnálj soha semmiféle anyagi áldozatot. Légy hű ősapáid nemes szokásaihoz, hagyományaihoz, meséihez, mondataihoz, zenéjéhez, dalaihoz és művészetéhez, mert azokban él magyarságod legnemesebb alkotóereje, magyar fajodnak lelke.
4. Szeresd kivétel nélkül magyar véredet, mert azok igazi édestestvéreid. Élj velük egyetértésben és szeretetben. Vezetőidet azoknak legderekabbjai és legbecsületesebbjei közül válaszd, de aztán bízzál bennük, kövesd őket és engedelmeskedjél nekik. Bizalom és fegyelem nélkül nem maradhat fenn semmiféle társadalom. Ne civakodj, ne pártoskodj, mert egyetértés nélkül, mint oldott kéve hull szét szegény, sokat szenvedett magyar nemzeted. Lásd, a búzaszál is egymagában gyenge és törékeny, de kévében kötve nehezebben szakítható el, mint a kőoszlop.
5. Ne gyűlöld a veled együttlakó idegen nemzeteket még akkor sem, ha ellenségeid. Igyekezzél velük, ha csak lehet, békességben élni. Magyar véreid ellen azonban azoknak szolgálatában a világ semmi kincséért ne állj.

Nemzetiséged megtartásának legerősebb védőeszköze nem a gyűlölet, amelyet ellenségeid ellen táplálsz lelkedben, hanem a nemzededhez és önmagadhoz való rendíthetetlen hűség.

6. Szeresd családodat. Légy jó férj, apa, jó feleség, anya és jó gyermek. Ne feledd, hogy a nemzet nem más, mint az egyszármazású, vagy az egymáshoz simult családok összessége. Ha a család egészséges, erős, becsületes, akkor a nemzet is egészséges, erős és becsületes lesz. A tiszta erkölcsű család alkotja azt az alapját az államnak, amelynek megromlása után még a hajdan annyira híres és hatalmas Róma is ledőlt és rabigába görnyedt.
7. Makacsul ragaszkodj a bitokodban lévő házhoz és földhöz, bármilyen kicsi is legyen az. Idegen nemzetből valónak ne add semmi körülmények között sem házat, sem földedet, mert ne feledd, hogy kié a föld, azé az ország.
8. Tanulj és folytasd hasznos mesterséget, ipart és kereskedést, mert ezek nélkül a nemzet nem lehet vagyonos és nem tehet jólétre szert. Ha az ipar és kereskedelem idegenek kezébe kerül, akkor még saját házában és saját földeden is idegennek szolgálja leszel. Szorgosan és kitartó munka nélkül nincs sem egyéni, sem nemzeti önállóság és szabadság.
9. Légy becsületes nemcsak magánéletedben, hanem a köz dolgokat illető minden cselekedetben is. Közéleti dolgokban, legyen az akár községed, akár egyházad, vármegyéd vagy hazád ügyeivel kapcsolatos. Amerika nagy államférfiának, a villámhárító feltalálójának, Franklin Benjáminnak azt a bölcs mondását kövesd, amely azt tanítja, hogy legjobb politika a becsületes politika!
10. Légy lelkes, szavaidban és tetteidben igaz, önzetlen, őszinte és egyenes, mert ez az igaz magyar jellem. Ne csak másét ne kívánd, hanem a közvagyonot olyan érintetlen szentségnek tekintsd, amelyet nemcsak nem szabad csorbítanod, hanem munkás hozzájárulásoddal éppen úgy tartozol növelni, mint saját magánvagyonodat, mert a közvagyon egyszersmind a tiéd is. Ne feledd egy pillanatra sem, hogy hazád Erdély, csak úgy maradhat magyar, bárkié is legyen benne a hatalom, ha nemcsak a benne lakó egyes magyarok, hanem magyar községei, városai is virágzó s gazdagok lesznek.

E tízparancsolat, most 97 év távlatából is szóról szóra érvényes mindannyiunk számára, mintha csak tegnap írták volna!

Közreadja Gálfalvi Gábor

„Kis ország vagyunk, elvtársak.”

Kádár és Trianon

A cím Kádár János egyik szavazárása volt, amivel majd mindenkit lehervasztott. Minek ezt mondogatni? – morogtuk. Aki nem hülye, az tudja, és azt is, hogy miért, a hülyének meg hiába mondja, annak ügyis mindegy. Rendszerint súlyos, bonyolult nemzetközi helyzetben vagy gazdasági bajok jelentkezésekor lettünk újra s újra kis ország.

Jócskán „fülön csapták” az odafigyelő és értő hallgatóságot Kádár János szavai a helsinki csúcstalálkozón, 1975-ben. Mert volt ez a mondata: az első világháború hiábavaló véráldozatait után Magyarország elvesztette területének kétharmadát, a magyar nép egyharmada pedig idegen uralom alá került. Akkor, ott nem volt sértődés az érintettek részéről, elvégre a találkozó Európa biztonságát, az együttműködést és bizalmat volt hívatva új magasságokba emelni, s a záróbeszédek amúgy is jó előre megírták. Soha megfelelőbb alkalmat... Sokak, sokunk számára ekkor derült ki, mennyire nem hiábavaló a hiábavaló szó. A megfelelő helyen, a megfelelő időben! Ezt a „hiábavalót” sokféleképpen lehetett értelmezni, mivel:

– Neves nyugati történészek bizonygatták-bizonyították, hogy ez egy fölösleges háború volt, picivel több bölcsességgel, belátással el lehetett volna kerülni

– Nem „csak” imperialista, rabló háború volt Magyarország részéről is? Addig úgy tudtuk a marxista-leninista történetírásból. Nem, csak hiábavaló. De annak nagyon. Ki hitte volna?

– Aztán tovább bokrosodtak a gondolatok. Hisz Tisza István is kikötötte, hogy a Monarchia (ezen belül Magyarország) nem fog idegen területeket annektálni. Ekképpen Magyarország semmiképp sem lehet nyertes, ha győzünk sem. Hiábavaló. Akkor mégis miért? Kádárt meggyőzték valakik, hogy ez – tetszik, nem tetszik – önvédelmi harc volt? Tudhatta ő is, hogy Tisza a végsőkéig ellenezte a háborút, egész Európában egyedül ő, akit a külföld is az Osztrák-Magyar Monarchia legtehetségesebb, legjobb idegzetű államférfiújának tartott. A „magyar Bismarck...” De ha már nyakunkba szakadt, csináljuk végig, rendületlenül, magyar virtussal. Gondolatgörgeteget indított el ez a szó: hiábavaló. Hát 1956?! Vajon nem erre sandított ott, Helsinkiben is? Erre is?

Kádár, a bebetonozott internacionalista, Moszkva levarkarhatatlan hú barátja ilyesmiket mond, effélékre eszméltet?

Akkor még nem tudtuk, hogy nem ez volt az első ilyen megnyilatkozása. 1956 forró magyar nyarán, Rákosit lecserélendő, az idegeskedő szovjet vezetés Budapestre küldte A. Mikojant és M. Szuszlovot. A két magas rangú szovjet elvtárs elbeszélgetett különböző magyar elvtársakkal. Részlet a Kádár – Mikojan eszmecsereéből, ahogy azt J.

Andropov nagykövet Moszkvába megírta: „Mikojan elvtársnak arra a kérdésére, miszerint igaz-e, hogy az utóbbi időben Magyarországon megerősödött a szovjetellenes hangulat, Kádár elvtárs azt felelte, hogy ilyen következtetést nem lehet levonni. Véleménye szerint Magyarországon a nacionalizmus mindig meglehetősen erős volt a népben, léteztek szovjetellenes hangulatok is, de szerinte ezek az utóbbi időben nem erősödtek fel. A nacionalista beállítottság különösen elterjedt az értelmiség egy részénél. 1945-46-ban tapasztalható volt nacionalista fellépés Románia, Csehszlovákia s bizonyos mértékig Jugoszlávia ellen, Erdély, Szlovákia és a Bácska-vidék kérdésében. Úgy vélték, abban, hogy Erdélyt Magyarországtól elvéve Romániához csatolták, döntő szerepet játszott a Szovjetunió.”

Érthető beszéd. Kádár „idegen zászló” alatt mondja ki az igazságot, a „nacionalisták” szájába adva azt. Talán ettől kezdve tartják a Kreml bátyuskái nemzeti kommunistának, sőt, nacionalista-gyanúsak a magyar párt hamarosan első emberét.

Maradjunk még a Nagy Testvérnél. 1972 elején L.I. Brezsnyev pártfőtitkár a vadászházába, Zavidovoba „kérte” a magyar vezetőt, hogy u.n. kötetlen, testvéri légkörben tájékoztassák egymást a két párt, a két ország szocialista építésének eredményeiről. Rögtön kiderült, a szovjet nagyfőnöknek is ugyanaz a tájékoztatni valója: Magyarország. Pontosabban az un. új gazdasági mechanizmus, a túl jól élő técsztagok, a maszekok gazdagodása, az ország nyugati eladósodása, a túl „liberális” kultúrpolitika, effélék. Brezsnyev szerint a kaput ugyan bezártuk a kapitalizmus előtt, de az visszamászik az ablakon. Akár színesnek is nevezhetjük a találkozót. Hol Brezsnyev ismertette Kádárral a magyar állapotokat, hol Kádár ismertette Brezsnyevvel a magyar állapotokat. Kádár készült. Magyarázott, érvelt, de azért keményen megizzasztották. Brezsnyev „osztályfőnöki intőjéből” – közvetve – kiderült, hogy szovjet kakukktójások vannak a magyar párt legfelsőbb vezetésében. Ki, vagy inkább kik voltak a Szovjetunió spionjai? Mert ennyire fontos, részletes adatok csak nagyon magas szintről kerülhettek Moszkvába. Aczél György, a kultúrpa emlékeiből: „Jóindulatuk megnyerése végett eltűrte, hogy a szovjetek bizalmi emberei ott ülnek minden vezető testületben, beleértve a Politikai Bizottságot is. Tudatában volt annak, hogy rövid idő alatt mindenről értesülnek, ami elhangzik, sőt, a jegyzőkönyveket is megkapják. Számtalanszor rám szólt, miért beszélek olyan nyíltan. Hát nem tudod, hová megy minden? - kérdezte. Egy alkalommal tréfásan megjegyezte, közeli munkatársára célozva: jó, hogy itt van nemcsak a magyar, de a szovjet elhárítás is, (a kettő ugyanaz? Sz.I.) most már nyugodtan beszélhetünk.” Elképesztő. (A magyar történetírás igazából még mindig adós az ilyenféle mocskos ügyek tiszt-

tázásával.) Itthon Kádár kedélyesre vette a dolgot, némi iróniával és megvetéssel Brezsnyev szellemi állapotát illetően. Idézzünk a KB előtt tartott beszámolójából: „*Elmondtam, hogy ezer év alatt kialakult egy gazdasági struktúra, s képzelje el, ezt úgy megfaragták, hogy a harmada maradt meg. Egyébként ez öt nagyon meglepte, mert soha nem is gondolt rá!*”

Brezsnyev vagy hazudott „Jánosunknak”, vagy az agya már zápult. Tudnia kellett arról, hogy elődje, N. Sz. Hruscsov (akit ő puccsolt meg), 1964-ben felajánlotta Kádár Jánosnak Beregszászt és Kárpátalja más, magyarok lakta területeit. Ez megint Hruscsov egyik meghökkentő, extravagáns húzása volt, mely jól illett a szűzföldek feltéréséhez, a hibridkukorica-mániához és az USA túlszárnyalásához minden téren. Kádár megdöbben, aztán úgy döntött, hogy legjobb, ha úgy dönt, hogy ez egy vicc. Szó volt itt az Országházban pompázó hatalmas képről, melyen honfoglaló Árpád előtt leborulnak a meghódolt szlávok, egészen addig, hogy ha már Hruscsov elvtársnak annyira adakozhatnékja van, adja vissza inkább az Ural vidéki őshazát Magyarországnak, he-he! (Lásd: Kun Miklós: Hruscsov kárpátaljai ajánlata Magyar Hírlap, 2007. 05. 11.)

De Hruscsov mást is mondott: „*Ha véghezvisszük (ti. a visszacsatolást), az a románokat is érintheti. De nem baj. Az igazság legyen igazság. Ez mindenkire érvényes.*”

S itt meg kell állnunk egy, de inkább több pillanatra. 1964 már nem Hruscsov glóriás éve. Az általa kezdeményezett, olykor hebehurgya gazdaságpolitikai intézkedések, ötletek dugába dőltek vagy visszafelé sülték el. Tetőzött a szovjet-kínai vita, mely élességében, agresszivitásában cseppet sem maradt el a hírhedt Tito-Sztálin hidegháború - idegháború mögött. Hruscsov ugyan, gesztusként, visszaadta Kínának Port Arthur kikötőjét, Finnországnak a II. világháború óta megszállt porkkalai támaszpontot, s szó volt arról, hogy Japán visszakap a Kuril-szigetektől kettőt. Ugyanakkor 1964 áprilisában a Gheorghe Gheorghiu-Dej vezette Románia közzétette „függetlenségi nyilatkozatát”, s az ezt követő lelkes pártgyűléseken gyakran jól időzített, okosan fogalmazott „spontán” kérdések hangzottak el Bukovinát és Besszarábiát illetően... Ilyen összefüggésekben talán érthető, hogy Hruscsovnak miért támadt hirtelen ajándékozhatnékja éppen Magyarország felé. S ami szinte páratlan a politika felsőbb, nemzetközi szféráiban - a magyar és szovjet vezető között valamiféle igen közvetlen, baráti, már-már családiasan bensőséges viszony alakult ki. Hruscsov megosztotta Kádárral legeretnekebb gondolatait is. Aczél György emlékezéseiből tudjuk, hogy az SZKP főtitkára kifakadt: „*A fene egye meg ezt a Marxot meg Lenint, kitalálták a kommunizmust, ők meghaltak, mi meg próbáljuk megvalósítani!*” (A fene itt szépítőszer, Hruscsov elvtárs egy erőteljesebb s rajongva kedvelt cselekvési módot mondott, mely az ember szaporodásának sine qua nonja.)

Miért hőkölt hátra Kádár? Csak találgathatunk:

1. „Félek a görögöktől, ha ajándékot hoznak is.”
2. Pandóra szelencéje: ha a „románokat is érintheti”, akkor elszabadul a pokol, mert a jugoszlávok, csehszlovákok is benne lesznek. Repül a nehéz kő, ki tudja, hol áll meg... Még Hruscsov sem örök. Mi lesz azután?

3. Kádár János két dologtól félt igazán, mondták a bennfentesek: Moszkvától és a magyar néptől. Élete végéig előtte lángolt, belül égette 1956 emléke. Bizonyítja ezt 1989-es szánalmas, de megrendítő „búcsúbeszéde” az MSZMP központi bizottsága előtt.

4. Kádár kitűnő szimata, túlélőképessége. Túlélte a Horthy-korszak kommunistaüldözéseit, a II. világháborút, Rákosi mindennél kegyetlenebb börtönét, 1956-ot és az öt övező gyűlölethullámot. Volt már megalázott zabigyerék, bolsevista hazaáruló, miniszter, aztán a kommunizmus többszörös elárulója, kétszeres pártfelosztató, majd pártfőtitkár, hazaáruló, gyilkos, muszkavezető, Moszkva kutyája, seggnyalója, mígnem fokozatosan a jó János bácsivá szelődött – mi kell még? Sejthette, hogy Moszkvában komoly erők munkálkodnak Hruscsov közeli eltávolításán? De akkor is! Hisz meggyőződése volt, hogy Trianon egy imperialista rablóbéke. Nem jut eszünkbe más, csak Karinthy abszurd kérdése: És ha igen, miért nem?

5. A magyar vezető internacionalistább volt Hruscsovnál? Kádár személyisége, lelki működése mindig is egy gordiuszi csomónak tűnt, s vélhetőleg az is marad. Puritán. Zárkózott. Keveset beszél és még kevesebbet beszéltet magáról. (Például Ceausescu többet szerepelt a tévében fél év alatt, mint ő egész életében.) Nem néz televíziót. Szeret olvasni, leginkább szépirodalmat, Kedvence a Svejk. Nagy dohányos. Kedvence a Symphonia. Az egyszerű ételeket kedveli. Kedvence a káposztás cvekedli, a túróscsusza és a krumplileves. Meg is mondta: a krumplileves az legyen krumplileves! Nagy sakkozó. Kedvence: két lépés előre, egy lépés hátra - ahogy Lenin tanította. Nagy az önfegyelmé. A hatvanas évekre kiderült, hogy nagy politikus, a hetvenes-nyolcvanas években a nyugati sajtó kiderítette, hogy nagy államférfiú is. Titka és életének fő mozgatója a kötelességtudat - írta róla Gyurkó László. Másoknak, nem minden ok nélkül, Macbeth, a ballada Ágnes asszonya, dr. Jekyll és mr. Hyde jut eszébe, vagy a walesi bárdok. Tény, hogy sokarcú, többlelkű - ami nem újság különleges korokban, különleges helyzetekben, különleges szerepet s hatalmat vállaló kiválasztottaknál. (Haláláig gyötörte, hogy őt Moszkva „választotta ki.”)

„*Románia felé nem tudjuk mi az utat...*”

1959 nyarán az MSZMP közzétette Szocialista hazafiság és burzsoá nacionalizmus című téziseit. Hivatalosan újraindult a kötelező ön-élveboncolás az oktatásban, a sajtóban, tévében, gyűléseken, évfordulókon, mindenütt. A nemzeti múltat „haladó, marxista-leninista, internacionalista” szellemen mázolták át. A magyar történelem hovatovább a bűnök és hibák szibvászára emlékeztetett, amely hemzsegett az újmódi szavaktól: osztályharc, osztályérdekek, osztályönzés, osztályöntudat, nacionalista maradványok, kispolgári csökevények, külső és belső reakció. Minden bajok oka a szocialista tudat fejletlensége és a reakció mesterkedései. (Átkozott a reakció/ attól nincsen erekción!) A magyar humor immunis maradt a marxista - leninista hittérítéssel szemben. A humor szabadság, a nevetés boldogság, a mosoly megértés. Soha annyi jó vicc, mint akkoriban - sajna, ma már a felét sem értjük, felünk sem érti. Nem ab-

ban a korban, kórban élünk. S közben belopakodott a magyar lélekbe a humor kriptaszagú árnyéka, a cinizmus és a nihilizmus. Akadtak buzgómócsingok, akik még tovább fokozták ezt a fából vaskarikát, és lőn internacionalista hazafiság. (A vezetésben ekkor még bőven volt un. dogmatikus, szektás, kemény vonalas.) Az a jó magyar hazafi, aki a felszabadító, testvéri Szovjetuniót mindenekfelett szereti. Ez már Kádárnak is sok volt. Eszébe jutott a krumpliceves...? Hozzászólt: *„A milliók sem nem szocialista hazafiak, sem nem burzsoá nacionalisták. Ilyen tudományos világnézet nélküli hazafias érzésűek. Ez a többség... Egészen bizonyos, hogy sok olyan ember van, akit ha megkérdeznénk, hogy helyesli-e a szovjet-magyar barátságot, azt mondaná, hogy igen. Megkérdeznénk tőle, hogy Kassát szerezzük-e vissza? Azt mondaná, hogy feltétlenül szerezzük vissza. Ezt nem lehet ellenséges elemnek venni.”*

A történelem paradoxona, hogy a román vezetés épp 1958-59-ben vett döntő fordulatot nacionalista irányba. No, nem verték nagydobra! Még évekig, bár egyre ritkábban, egyre halkabban, de zengtek a proletár internacionalizmus, a szocialista testvériség és a szovjet-román barátság szent zsolozsmái. De odabent, az agyakban, ösztönökben és „odafönt” virulensen éledt újjá Bratianu, Vaida-Voevod, Iorga, Goga, O. Ghibu, Antonescu és a Vaszárdia hagyatéka. A Nagy Cél: a nagyromán, csak román Románia.

Nézzük közelebbről: 1958-ban kivonják Romániából a szovjet csapatokat. Gheorghiu-Dej és a bukaresti elvtársak jól vizsgáztak 1956-ban. Még a katonai segítséget is buzgón ajánlgatták a magyar forradalom ellen, az országban pedig brutálisan, de rugalmasan, jó bizánci-fanarióta recepttel letörtek minden mozgolódást. (Temesvár, Kolozsvár) Hamarosan megszüntetik a Bolyai Tudományegyetemet. Budapest hallgat. Ezután magyarulakta vidékek leválasztásával és román vidékek odaragasztásával abszurdisztánná teszik a Magyar Autonóm Tartományt. Maros-Magyar Autonóm Tartomány lesz, ahol a Maros a románok kódneve. Elvégre hogy nézett volna ki a magát szabadnak, függetlennek, hatalmasnak álmódó Románia földrajzi közepén, egy „Román-Magyar Autonóm Tartomány”? Most már a hivatalos Budapest elvtársi, internacionalista szellemben bátorzkodott érdeklődni. Mellbe taszították: ez csakis belügy!

A két testvéri, szomszédos és baráti szocialista ország megegyezett abban, hogy harcolni kell a nacionalizmus bármilyen megnyilvánulása ellen. Mint Földes György megállapítja, ebben az volt a legfurcsább, hogy végeredményben mindketten a magyar nacionalizmus ellen keltek hadra. Román nacionalizmus márpedig nincs, a nemzetiségek ügye (ilyen ügyek pedig szintén nincsenek, csak a magyar nacionalisták, irredenták, rágalmazók piszkos fantáziájában!) kizárólag belügy - jelentik ki a bukaresti elvtársak.

1964-ben az MSZMP Politikai Bizottsága foglalkozik az elszakított magyarság helyzetével is. Kádár azt mondja: *„Ez a kérdés mindenkét izgat”,* mert bár a II. világháborúban a jó oldal győzött, helyreállították a status quot, *„de ami helyre van állítva, az egy imperialista rablószerződés. Örültség volna azt mondani, hogy nincs határprobléma, 18 éve ezzel küszködik a párt.”* Aztán: *„Öt szomszédunk van, mind az ötnél van valami tőlünk, s az öt szomszéd közül négy szocialista ország.”*

(Pestiesebben úgy hangzik: Magyarország a legfantasztikusabb ország a világon, mert csak önmagával határos.)

Mint tibeti imamalom, ismételteti szakadatlanul Ceausescu, utána a román sajtó, a brosúrák, a pártgyűlések, osztályfőnöki órák, az országot elborító jelszavak a kötelező, szent mantrákat: belügyekbe való benem-avatkozás – a szuverenitás, függetlenség szigorú tiszteletben tartása! E „ráolvasással” mindent meg lehet magyarázni és annak az ellenkezőjét is. A románok képzeletében Ceausescu mint afféle Sárkányölő Szent György jelenik meg, aki megszabadít a gonosz magyar bestiától. A xenofóbia-hungarofóbia, a mértéktelen etnokultusz üli torát. Nagyjából 1975-re befejeződik az erdélyi magyar városok elrománosítása (Lucian Boia), Erdély népi-kulturális arányainak eltorzítása, románosítása. A Nagy Egyesülés 60. évfordulója (1978) kapcsán Kádár indulatosan kitör: *„Csak nézzék meg, mit csinálnak! Ők ezt másképp ítélik meg, hiszen akkor az összes román egy államba került, amikor a magyarok sok államba kerültek.”*

1981-ben már így beszél: *„Ha csak a nemzetiségi kérdést nézzük, ha csak azt nézzük, akkor az ember azt mondja, elő a kést, a nagykést, hol a Coltom, gyerünk löni!”* Szűk, bizalmas körben kijelenti: *„Ha valaki most azt hirdetné, hogy foglaljuk vissza Erdélyt, akkor egymillió katona és önkéntes sorakozna fel a határon. Ha bárkitől ezt a jelszót hallanák, egy golyót bele, de lehet kettőt is, hogy fel ne támadjon. Mert mi volna a következmény? Nemcsak az az egymillió ember veszne el, de minden szomszédos állam is elindulna, és eljőnnének Budapestig. (...) Amíg én a helyemen állok, addig Ceausescu miatt nem fog magyar vér folyni. Kétféle túszt tart a kezében...”* (Ki tudja? A pudíng próbája az evés - már Marx is megmondta.) Röviden: a magyar nacionalizmus azért ébred, mert a román hatalom agresszíven nacionalista, Ceausescu pedig azért doppingolja végletekig a sovinszta paranoiát, mert a magyarok ezt észrevették. Ördögi kör, fehérén izzó mókuserék. Kádár megállapítja, a helyzet olyan rossz, hogy azon egy vita már nem is ronthatna. Lényegi felismerés. A magyarországi sajtó, a hivatalosságok s a közbeszéd egyre többet foglalkozik a romániai helyzettel, hangsúlyosan az erdélyi magyarokkal. Ceausescu tajtékzik, Kádár, a nagy sakkozó, higgadtan figyel s teszi meg húzásait. Kevés húzása lehet, a magyar történelmi kényszerpálya nagyon szűk és tele csapdákkal... *„Kádár gúzsba kötve táncolt”* – írja Aczél. De azért adott esetben tudott ő Houdini is lenni, a politika nagy szabadulóművésze. Eljut a sötét megvilágosodásig: *„Magyarország léte, helyzete önmagában kihívás a románok számára. Sem a román külpolitika, sem a belpolitika nem fog változni. Mind ez kizárja, hogy a két ország zöld ágra vergődhessen egymással.”* Ezek már tényleg egy államférfi szavai. A trianoni pszichózis kórisméje, kijárat nélküli labirintusa - kádári stílusban.

Egyszer eléggé pongyola megfogalmazásban, kijelenti: *„Abban a bizonyos országban román sem szeretnék lenni, nemcsak magyar.”* És óvatos, óvatos: *„Elvtársak! Mi ne kovácsoljunk össze, modern formában, szocialista kiadásban Magyarország körül egy szocialista kisantantot.”* Hát már nem hisz a Szovjetunió örök barátságában, testvéri segítsé-

gében? Ő, aki, ha nem is mondta ki, de tette azt, ami úgy írható le: jobb rossz politikát csinálni a Szovjetunió érdekében, mint jó politikát csinálni a Szovjetunió ellenében.

Pályájának groteszk csúcsa, élete s hatalma alkonyán, hogy 1956 miatt az őt megvető Nyugat elfogadja, tiszteli, fölnevez rá – míg Ceausescuval, az egykori dédelgetett kedvencel, a hisztérikus hamiskártyással már szóba sem állnak. Meztelen a király! Sakk!

Úgy jöjjön, mintha menne - úgy menjen, mintha jöjjön

Kádár és Ceausescu, hivatalos állami pompa keretében, 1972-ben találkozott utoljára, Bukarestben. Az idő sürgett, meg kellett újítani az 1948-ban, 20 évre kötött barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződést. (A szerződés automatikusan még 5 évig érvényes, ha egyik fél sem mondja fel. Vészesen közeledett a végső határidő...)

Ceausescu nagy álma volt, hogy múzsájával, Elenával a legfényesebb ceremónia közepette Budapestre látogasson. Kádár rémálma ugyanez. A dolog veszélyesebb, mint elsőre gondolhatnánk. Ha Kádár díszpompával, az Országházban fogadja a Kárpátok génuszát, a román történelem kvintesszenciáját, a Nobel-békedíj önjelöltjét - akkor elismeri, legitimálja mindazt, amit Erdélyben, a magyarokkal tett és tenni fog, azaz biankó csekket ad neki. Kádár 1958-ban egyszer már csúnyán megégette magát, mikor egekig magasztalta Marosvásárhelyen és másutt a román nemzeti-ségi politikát, az örök román-magyar barátságot. Azóta, ha a román szomszéd fagyalttal kínálta - ahogy mondani szokás - még azt is megfújta. Na, 1977-ben kellett már csinálni valamit. „Vannak még problémák, elvtársak!” Végül meg-

egyeztek, hogy első nap Debrecenben, másnap Nagyváradon találkoznak. A protokoll szerint a román vezér repülőgéppel érkezik Debrecenbe, délelőtt tíz órakor. Mit ad isten, előző este Ceausescu faxot küldött, hogy mégis vonattal jön. A magyar rendezők káromkodtak, újra kell tervezni a fogadást, nincs idő, mikor betoppant Kádár. A jelentés után rendelkezett: „Küldjenek egy választ neki, hogy jön, ahova akar, én a megbeszélt időben a repülőtéren fogom várni!” A kedves vendég légi úton érkezett... Sakk! Azt, ami nem kerülhetett a közös közleménybe, már Nagyváradon mondta Kádár Ceausescunak: „Mi azt szeretnénk, ha a romániai magyaroknak jutna legalább annyi demokrácia, amennyi a romániai románoknak még hiányzik.”

Ceausescu évente többször kérdezte, kérdeztette, hogy mikor fogadja őt Budapest? Ez már rögeszméjévé vált. Kádár mindenféle diplomáciai akrobatamutatványokkal, kifogásokkal, ürügyekkel hátrított, húzta az időt, épp csak nőgyógyászati problémáira nem hivatkozott. A Ceausescu-viceket nagyon élvezte, de Ceausescut nem. A Kondukátor sosem vonulhatott be az oly áhított pompával Budapestre. Sakk! A 64 mező - a 64 vármegye? A mattot mindig a halál adja.

Szabó István – Sarkad

Néhány forrás:

Földes György: Magyarország, Románia és a nemzeti kérdés 1956 - 1989

Moldova György: Kádár

Aczél György: Egy Kádár-portré töredékei. Beszélő

Szűrös Mátyás: Kudarc Aradon. Hítel

V. Szereda - A. Sztikalin: Hiányzó lapok 1956 történetéből

Wisinger István: A fel nem robbant csecsemő

Gyurkó László: Arcképvázlat, történelmi háttérrel. Kádár

A Nobel-díjas Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin a kommunistákról

A kommunistánál kártékonyabb és veszélyesebb embertípust még nem produkált a történelem.. Cinizmusuk, szemtelenségük, hataloméhségük, gátlástalanságuk, rombolási hajlamuk, kultúra- és szellemellenességük elképzelhetetlen minden más, normális, azaz nem kommunista ember számára.

A kommunista nem ismeri a szégyent, az emberi méltóságot, és fogalma sincs arról, amit a keresztény etika így nevez: lelkiismeret. A kommunista eltorzult lélek!

Egészséges szellemű európai ember nem lehet kommunista! Nincs olyan vastag bőrt igénylő hazugság, amit egy kommunista szemrebbenés nélkül ki ne mondana, ha azt a mozgalom érdeke vagy az elvtársak személyes boldogulása így kívánja.”

Márai Sándor jóslata a kommunistákról: „A kommunistáktól még nehéz lesz megszabadulni, mert senki sem olyan veszedelmes, mint egy bukott eszme haszonélvezője, aki már nem az eszmét védi, hanem a zsákmányt.”

A haza megértési módjának dilemmái

Nemrég jelent meg és került bemutatásra a közgazdász-politológus Lengyel László és a költő-politikus Markó Béla párhuzamos értelmezésű beszélgetőkönyve, amelyet minden erdélyi magyar értelmiségi figyelmébe ajánlok (Lengyel László-Markó Béla: Engedd hazámat értenem, Helikon Kiadó, 2017). No, nem azért, mert feltétlenül egyet kellene értenie a vaskos kötetben megfogalmazott vélemények és gondolatok mindegyikével, melyeket a szerzőpáros az önmaguknak címzett közös kérdés válaszaiként tár a közvélemény elé: „Mit ér az ember, ha demokrata Magyarországon és Erdélyben?” Elsősorban azért ajánlom a könyvet, mert az erdélyi magyarságot érintő legfontosabb politikai, társadalmi, kultúrtörténeti témák kerülnek megvitatásra benne: haza, szülőföld, erdélyiség, transzilvanizmus, szabadság és diktatúra, nacionalizmus és patriotizmus, liberalizmus és illiberalizmus, többség és kisebbség, nyelv és származás, magyar és székely identitás, ideológiák és politizálási lehetőségek, konszenzus és (apadó) demokráciák, értelmiségi szerepvállalás, generációs különbségek, magyar és román rendszerváltás, az utána létrejött parlamenti demokráciák elemzése, román-magyar kapcsolatok, érdekvédelem és autonómia, nemzet és erkölcs, korrupció és igazságtétel, balkániság és bizánciság, európaiság. Továbbá: Ceausescu és Basescu, Antall és Orbán, Merkel és Trump, Wass és Sütő, ...Lengyel és Markó. Másodsorban azért ajánlom, mert a közösségünk politikai életében meghatározó szerepet vállaló, tizennyolc éven át RMDSZ-elnök Markó Béla vallomásai, politikai és társadalmi filozófiája megfontolás tárgyai lehetnek, egyéb olvasmányok és saját tapasztalatok által a megértést és a véleményformálást segíthetik. Figyelembe véve azt a tényt, hogy a többnyire nemzeti érzésű erdélyi választópolgár a szerzők Népszabadságban megjelent eddigi írásait nem méltatta kiemelt figyelmével, hiszen a baloldali lapot létezése idején sem olvasta, és amúgy a tartalmával sem értett volna egyet.

A számos gondolat közül, akár példaként, a könyv hátoldallára került véleményeket idézem. Lengyel László: „Miközben nálunk fölépült egy autokrata rendszer, s hiába írtam, beszéltem a nyugati demokráciáért, aközben kiderült, hogy amíg te a magyar ügyekért harcolsz negyedszázadon át, a romániai rendszer is visszafordul, befordul egy zsákutcába, egy másféle tekintélyi rendszerbe.” Markó Béla: „Mégiscsak a fékek körül van a baj. Nálunk Romániában a kézifék is be van húzva, fékezőnk is az egyik lábunkkal, és nyomjuk a másik lábunkkal a gázt tövig, de csak a motor bög veszettül, a kocsi nem mozdul, nálatok meg a rendszer fék nélkül rohan neki a falnak.”

Bár a beszélgetőkönyv sorai mögött ott leselkedik a rendszerváltás óta eltelt időszakban vállalt aktív részvétel dilemmája, a haza megértésének szükségessége egyöntetű. E cél érdekében a jól felkészült és tájékozott, tág látókörű szerzők által értékes idézetek, múltból elővett példák, hasznos elemzések és eszmefuttatások, vállalható és vitát gerjesztő vélemények kerülnek az olvasó elé. Érdemes egy-egy részt akár újraolvasni, megérteni és értelmezni. Egyébként Markó Béláról, akárcsak az általa nem teljesen szimpatizált és autoriter populistának tartott Orbán Viktorról, még az ellensége-

iknek is el kell ismerniük, hogy kitűnő beszédek, továbbgondolásra alkalmas vitairatok tehetséges és képzett szerzői. Persze, „madarat tolláról, embert barátjáról” – tartja a közmondás. Vagy: „Más szemében a szálkát is meglátja, a magában a gerendát sem veszi észre.” Ezért van az, hogy az utókor mondja ki a végső szót az egykor akár pozitívan diszkriminált személyek életművének egyetemességéről, értéktelenségéről, hitelességéről. Én magam a politikusok némelyikétől valamivel több keresztényi alázatot várok el, még akkor is, ha az érzelmek kifejezése nem politikai eszköz. Hiszen kinek-kinek hite szerint a Fennvalótól, a világmindenségben utat találó társadalmi változásoktól, azaz „magától” is fejlődik a világ, és azon belül a magyarság helyzete sem csupán a politikai érdekképviselőhöz és annak megtestesítőihez köthető.

Amiként mindannyiunkban több én lakozik, a könyvben a pragmatikus értelmiségi felülírja a politika színpadát éppen a 2016 novembere és 2017 márciusa között sorra kerülő Lengyel-Markó beszélgetés-sorozat során elhagyó politikust. Bár igaz, nem a független értelmiségi énjének kell magyarázatot adnia a politikus énje megnyilvánulásaira, sőt az egyetemes és erdélyi magyar irodalomban kiemelt helyet elfoglaló költő énje sem ad választ olyan kérdésekre, amelyeket a beszélgetőtársak mellett „a pálya széléről” harmadik személyként megfogalmazhatunk. A leírt elméletet a megtapasztalt gyakorlattal összevethetjük, és – átfogóbb megállapítások mellett - feltehetünk saját közösségünkre vonatkozó alapvető kérdéseket: A szerzők értékelése alapján Magyarországon és Romániában gyors léptekkel apadó demokráciák ellenére az RMDSZ politizálása sikertörténet-e? Hogyan értelmezhetőek a legnagyobb erdélyi magyar közösség által lakott, egy emberöltőn át a romániai csúcspolitikusok választókerületeként szereplő Marosvásárhely helyben topogásai és borúlátásra okot adó kilátásai? Amennyiben a társadalmi tehetetlenség, az erkölcs megingása, a korrupció minket sem kerül el, a foci példájával élve: az elért eredmények mellett a kudarcokért milyen mértékben felelős az edző? Nem tekinthető-e autoriternek a tizennyolc évnyi elnökösködés? Végül, de nem utolsósorban az RMDSZ megértésének fő dilemmája: valóban érdekvédelem-e az a pártosodó szervezet, amely a mai napig sem nyújt valós érdekvédelmi lehetőséget a tagjai számára azok egyéni vagy közösségi jogsérelme esetén?

A fentebb némi bírálattal értékelt beszélgetőkönyvet méltatva, egyetérthetünk abban, fontos lenne, hogy a sorsdöntő kérdéseinkről valóban színvonalas, civilizált és megalapozott vitát folytassunk. Vagy legalábbis – értékelve a műfaji sajátosságot is - további beszélgetőkönyvek jelenjenek meg, más-keppen gondolkodó szereplőkkel is, akár kétpólusúra és több beszélgető társra bővítve a kört, sőt saját gondolatainkat megfogalmazva, sokszínűségre és önbírálatra támaszkodva, mélyelemzést végezve. Ugyanakkor figyelembe véve, hogy a közösség számára nem az a fontos, hogy kinek van igaza, hanem az, hogy jól érezze magát a szülőföldjén. Marad tehát az értelmiségi dilemmája a haza megértésének módjáról.

DR. ÁBRÁM ZOLTÁN

Tóth Károly Antal

A túlélés esélyei a szovjet fogolytáborokban

(Részletek az ismertetőből)

Az itt bemutatott könyv – a **Barátság és emberi tartás az orosz hadifogság poklában** (Készült a Gulág Emlékbizottság Támogatásával – egy olyan házaspár (Adorjáni Csokány Gertrúd és Adorjáni Imre István) kezdeményezésére jelent meg 2017 elején, akiknek apái – Csokány Gyula és Adorjáni Imre – a második világháborút követően hadifoglyok voltak a Szovjetunió különböző vidékein.

Csokány Gyula a szovjet csapatok ellen harcolva a Dunántúlon esett fogságba, és sorstársaival tehervonatokon szállították a szibériai Novoszibirszk városának hadifogoly táborába. Ott a magyar foglyok egy magyar kulturális csoportot szerveztek, melynek Csokány Gyula volt a vezetője. A bemutatott kötet az ő Szibériából hazahozott emlékkönyvére épül, amely főleg a táborban élőknek bemutatott előadásokat írja le, valamint az ott létrejött, és megerősödött baráti kapcsolatokról vall. Könyvében ezt jegyezte fel: „...a műsorok elfeledtették a fogolyélet kínzó valóját, és ezáltal megadták a legfontosabb lelki orvosságot: a hazatérés reményét.”

A fia leírása alapján először Adorjáni Imre háborús viszontagságaival ismerkedünk meg. Amikor az orosz csapatok betörték Erdélybe, munkahelyével, a MÁV-val Magyarországra menekült. A bombázások alatt – mint a lakosság nagy része – sokadmagával ő is egy pincébe húzódott. 1945 január elején orosz katonák törtek rájuk, és szétválasztották a felnőtt férfiakat a nőktől és gyerekektől. Ilyenkor megtörtént, hogy a szovjet hadsereg különböző nemzetiségű katonái az ott tartózkodó nők némelyikét megerősszakolták.

Imre apja nagyon fiatalos volt, ezért a katonák őt a gyermekek közé taszították. A fiatalember a papírjait előszedve igazolta felnőtt voltát. Ennek köszönhető, hogy hadifogságba vitték, noha nem is volt soha katona. A több száz emberből összeállított csoportot az oroszok menetoszlopban hajtották napokon át Nyíregyháza közelébe.

Volt, akinek menet közben sikerült megszöknie. Az oroszok ezek helyét civilekkel töltötték be, mert a létszám nem apadhatott. A menetoszloptól tilos volt lemaradni, ezért egy embert, aki a szükségét végezve hátramaradt, lelőttek. A többiek ebből megtanulták, hogy ilyenkor – esetleg többször is – előre kell rohanniuk, amíg dolgukat nem sikerül elvégezni.

Egy ideig Moldvában a Focsani-i gyűjtőtáborban tartották őket, de a célállomásuk Donbass vidékén a ma Luhanszknak nevezett kelet-ukrajnai város volt....

Adorjáni Imre 1969-ben Focani-ba autózott, hogy megke-

resse a hajdani fogolytábor helyét. Azon a területen éppen egy lakónegyed épült. Az exkavátoros elmondta, hogy „a gép kanala szinte minden marcolásnál emberi maradványokat tépett ki a földből”. Ezek a halottak az emlékező szerint a tifusz áldozatai voltak. Akár a bergen-belseni hullahegy halottai is, noha azt eleinte a németek gyilkos cselekedeteinek, a holokauszt részének tulajdonították. Egészen addig, amíg az nem lett elfogadottá, hogy csak a lengyelországi táborokban történt elgázosítás. Márpedig Bergen-Belsen német földön fekszik.

*

Ez a könyv tanúbizonysága annak, hogy a barátság a legszörnyűbb viszonyokat is túlélhetővé teheti, mert általa pusztító körülmények között is erőt tudunk meríteni egymástól a megmaradáshoz. A magyar kultúrcsoport működése azt bizonyítja, hogy az

*

összetartozó emberek közösen megélt kulturális élményei idegen, sőt ellenséges viszonyok között is lélekemelő hatással bírnak. Mert azt élesztik föl bennünk, ami emberi lényegünkhöz tartozik.

Történetünk két főhőse a háború után továbbra is a Romániához csatolt részekben lakott: Csokány Gyula két és fél esztendő hadifogság után hazatért Facsádra (Temes megye), de Adorjáni Imre csak négy év után szabadult a Szovjetunióból, és Marosvásárhelyen folytatta az életét. Saszet Sándor, aki Csokány Gyulával együtt volt Novoszibirszkben, itthon Adorjániék szomszédja lett. Az ő közvetítésének köszönhető, hogy a másik két család találkozott, és viszonyuk barátsággá alakulhatott. Végül is így lett a Csokányék Gertrúd leánya Adorjáni Imre István felesége, akiknek két szép nagy leányuk van, és akik a Csokány Gyula hadifogságban elkezdett emlékkönyve alapján az idén kiadták a két, immár elhunyt nagypapa visszaemlékezéseit.

Digitalizált formában az alábbi oldalon érhető el:

<https://file.tk.mta.hu/public.php?service=files&t=6fca5940cc91896b1bf95ff596e00845>

A világuralom első defektje

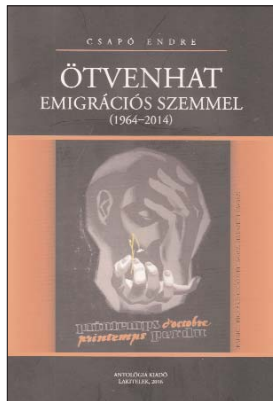
A Nemzetközi Liberalizmus (NL) nagy sikere volt a kommunizmus hatalomrajuttatása Oroszországban 1917-ben. A következő, még nagyobb sikere volt végleges berendezkedése az Észak-Amerikai Egyesült Államok hatalmi szerkezetébe 1933-ban. Világuralmi terveihez 1945-ben két fegyveres nagyhatalom állt rendelkezésére, ami három földrész feletti uralmát biztosította. Európa közös megszállását az NL véglegesítette, hatalomra segítette a kommunista államot Kínában, a Szovjetunió szabad kezét kapott a „harmadik világ” bolsevizálására. A földi világ általános átrendezés alá került, az európai hatalmak elveszítették gyarmataikat.

Az amerikai politikát uraló Nemzetközi Liberalizmusnak két nagy problémája volt. Az egyik: a kreatúra-állam nem követte a számára kiszabott tervet. A nemzetköziség-tartalom ellenében a moszkvai párhatalom a nemzetközileg támogatott kommunizmusban a nagyszláv orosz birodalom világuralmi eszméjét látta. (Olvassuk el Szolzenyitszin Együtt című könyvének II. kötetét.) A másik: az amerikai közvélemény forrongott, szinte lázadozott, hogy mi történik Európában, mi az hogy Amerika meghátrál, ahelyett hogy kitakarítaná a kommunistákat Európából. A liberalizmus

ügynökeinek, politikusainak, elnöknek hazudozniuk kellett, hogy tehetetlenek a galád Szovjetunióval szemben. Meg kell velük egyezni. Így jött létre a hidegháború, a békés együttműködés, a koezisztencia fogalma és ármánya.

Minket ezúttal az US–USSR vita érdekelt. Végre eltakartott Sztálin, utódaival lehetett okosan tárgyalni. A szovjet hatalomnak alkalmassá kell válnia a kettős világuralmi szerepre, amivel elfogadhatóvá válik a világ közvéleménye számára. Moszkva ráállt az alkura, hajlandó liberalizálni az egypártidiktatúrát. Moszkva hasonló feladatot adott a budapesti helytartóságnak is.

Ez volt tehát a kép 1956 tavaszán Budapesten. A meglepett hatalom tette is, meg félté is a szokatlan irányváltást. Erről szól, és felfedi a részleteket **Csapó Endre** könyve: **Ötvenhat emigrációs szemmel**. Antológia Kiadó, Lakitelek 2016. Kapható a Lira könyvesboltjaiban.

Sokszínű Élő Népművészet – Mözs

Beszámoló

Az elveszni látszó hagyományok ápolásának ügyét fontos szem előtt tartanunk, hiszen a „...kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.” (Kodály Zoltán)

A földrajzi sajátosságok és a történelmi, kulturális hagyományok alapján a Kárpát-medencében öt nagy tájat és számos tájegységet tudhatunk magunkénak mi magyarok. Ezekben a ma-

akkor minden társadalom „alulról”, vagyis az egyének, illetve kisközösségek kezdeményezésére hozza létre a saját (kulturális) önki-fejezési, önmegvalósítási formáit, kereteit...”

Ezeket a kisközösségeket szolgáltatta meg Tolna-Mözsön a 2017.06.24-én megtartott II. Népművészek, Hagyományörzők Találkozója, mely a (címében megjelölt) „Sokszínű Élő Népművészet”-et szándékozott bemutatni, és ezt tette az idei évben immá-

ron második alkalommal. Célunk nem csak a kisebb-nagyobb hagyományörző csoportok, népművészek, alkotók bemutatkozása volt, hanem az is, hogy a helyi közösségeket figyelmeztessük kulturális életünk fejlesztésének kötelezettségére, ...és itt megint csak Kodály Zoltán szavai csengenek a fülemben: „ha nem szerezzük meg magunknak a kultúrát, egykettőre elpárolog.”

Mai, felgyorsult világunkban nem könnyű ez a feladat egyik népművelő számára sem, és így van ez Mözsön is. Ehhez igazán elszántsunk és elhivatottaknak kell lennünk. Sok fiatal érzi fontosnak népművészetünk életben tartását, de ez nem elég. Sokukat „beszippantott” az on-line világ, és őket onnan kimozdítani igazi kihívást jelent. Közművelődési szakemberként azt mondom, hogy minden apró lépés hasznos és értékes. A mi feladatunk, hogy minden kisebb-nagyobb közösségben életben tartsuk kulturális értékeinket, népművészetünket. Rendezvényeinkkel a jövőben is mindezeket szem előtt tartva kívánunk tovább haladni.

Tusa Zsuzsanna népművelő – Tolna-Mözs

gyar közösségekben, népviseletei tájegységekben formálódott a nemzeten belül az a sokszínűség, amely a magyar kultúrát – az életvitelt, a hagyományokat, a népszokásokat, népzene, a népviseletet, a mentalitást (viselkedést) – oly változatos, gazdaggá teszi. Udvardi-Lakos Endre tanár úr szavai alapján: „Egy ország jellegét, értékét mindenekelőtt kultúrája határozza meg. Így minden országnak alapvető értéke, hogy minél többet áldozzon kulturális életének fejlesztésére. Ugyan-

Akinek a lelkében nem csak élnek, de égnek a színek

Akinek a lelkében színek élnek, az látja a világot csodának és szépnek – próbálom parafrázálni a Babits-i gondolatot. Érdekes módon, 19 évvel ezelőtt, itt az Átalvető hasábjain is **Színek** címmel próbáltam bemutatni SUBA ÁRKOSY PIROSKA valóban csodálni való munkásságát, mert a színek nem csak fizikai valójukban jelennek meg nála, hanem ott vibrálnak szerény, szelíd mosolyában, szeme csillogásában is. Akkor kifejezetten derűs, életszeretetet sugárzó olajképei kapcsán írtam Róla, majd öt évvel később, saját készítésű magyar díszruhái hirdették erdélyi magyar múltunk főúri viseletének szépségeit.

Most pedig szinte megfoghatatlan élet-erővel megáldottan, volt ereje átvinni és bemutatni az anyaországban is lelkének szépségeiből fakadó munkáit. Az egri Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtárban, 2017. június 7-én, **Textil-utazások** címmel nyílt kiállításán ezúttal nem olajhanem különleges textilkollázsok készített 38 képpel és 7 darab, nagy műgondal, saját kezűleg készített magyar főúri női ruhával remekelt. Ezeknek a gyönyörűen kivitelezett daraboknak a milyenségét gondos, könyvtári kutatómunka előzte meg.

A díszmagyarról tudnunk kell, hogy a XIX. század elején, 1830 után a magyar díszruha a nemzeti öntudat kifejezőjévé vált. A ruha viselői ezzel akarták kifejezni hazaszeretetüket és az önkényuralommal való szembenállásukat, a 48-49-es szabadságharc után pedig, a vesztes forradalom dacára így nyilvánították ki, emelt fővel, büszkén, immár nyilvánosan felvállalt magyarságukat. A díszmagyar azután, Erzsébet királynénak köszönhetően, 1867-ben, Ferencz József koronázásának idején már hivatalos viseletté vált. Tudnunk kell, hogy a „nehéz selymekből, bársonyból, selyemdamasztból vagy bársonybrokátból készült, arannyal, ezüsttel hímzett, csipkével, igazgyönggyel díszített ünnepi öltözékek óriási értéket képviseltek, egy-egy darabért néha egész birtokokat adtak cserébe.

Suba Árkosy Piroška 1989 után Marosvásárhelyen készített jó pár díszmagyar ruhát, amiket ünnepek, bálok alkalmával sokan fel is vettek/vesznek. Természetesen ma már nem drágakövekkel díszítve és nehéz selymekből készítve, hanem a jelenkor ízlésének megfelelően idézi fel a régi idők hagyományait.

Az olajfestészet mellett a textilképek készítése egy egészen különleges, új kihívásnak tűnik,

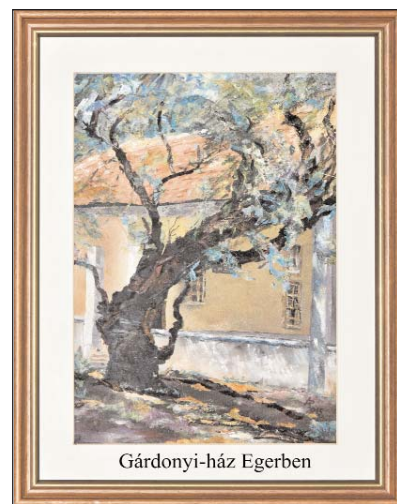
amelyet nem csak egy adott táj szépsége ihletett, hanem történelmi szinterek, vagy neves írók-költőkkel kapcsolatos

emlékhelyek megörökítése is. Pl. Tamási Áron sírja, Gárdonyi-ház, Dobó tér, Mezőcsávási harangláb és még nagyon sok hasonló jellegű téma is teszi nagyon értékessé a művésznő munkáit.

Mi is a kollázs? „A kollázs ragasztás, kifejezés, módszer, technika, műfaj és kompozíció. A kollázs felfedezés, nyelv, lehetőség, valóság. Ugyanakkor álom, elv, metafora. Gondolkodási mód, élmény. A kollázs szabadság”...Az itt látható kollázsok színes textilek színek szerinti gondos válogatásából vannak összeállítva, melyeken a vágott felületek és a spontán foszló kis szálcscskák egyformán fontos szerepet kapnak, képi ritmussá épülnek össze” – mondta a kiállítást megnyitó F. Balogh Erzsébet.

Kérdésemre a művésznő elmagyarázta, hogy úgy kell kiválogatnia a különböző anyagokat, hogy azok texturája visszaadja a bemutatni kívánt tárgyat, pl. fatörzset, falombot, virágszirmot vagy akár egy felhőfoszlányt. Ezekhez a legdurvább szövetektől elkezdve a bársony, selyem, a lenge áttetsző anyagok ismeretén át, a rá jellemző nőies aprólékossággal kiválogatott darabkák kivágása, ragasztása, formakultúrájuk megalkotása rengeteg munkán át vezet a kész, festményhez tökéletesen hasonló képek kivitelezéséhez. Ehhez a megjelenítési módhoz természetesen óriási türelem és idő szükséges, személy szerint senkit nem tudnék említeni, aki ezzel a technikával dolgozna.

Suba Árkosy Piroška 1985-től tagja a Marosvásárhelyi Képzőművészek Egyesületének, az elmúlt évtizedek során

számos egyéni és közös kiállítása volt, melyek minden alkalommal óriási sikernek örvendtek, úgy, ahogyan ez az egri kiállítás is rendkívül sok érdeklődőt vonzott és bővült el. Legyen ez az írás egy szál, abban a születésnap csokorban, amit kaptál, drága Piroška, ennek a június 7-i kiállításnak kapcsán! Szinte hihetetlen, de a művésznő június 8-án ünnepelte 84. születésnapját. Mi

mást kívánhatnék Neked, kedves régi barátom, mint további töretlen alkotókedvet, soha el nem múló színeket, hogy még sokáig csodálhassuk üde, finom ízléssel készített munkáidat. Isten áldását kérem arra a két szorgalmas kézre, melyek anyagi türelemmel és persze különleges tehetséggel megáldva, lankadatlanul dolgoznak saját- és mások örömeire.

B. Osvát Ágnes
Fotók: Gál Gábor

2017. május 14-én a budai várban található LITEA könyvesházban, rendkívüli érdeklődés mellett, rendezték meg **dr. Jancsó Miklós Volt egyszer egy Kolozsvár** című könyvének budapesti bemutatóját.

A nagyszámú és lelkes közönség egy része az udvarról követte végig az eseményt. A szerző kedves anekdotákkal emlékezett a korabeli Kolozsvárra, felesége Rekita Rozália pedig a kötetből adott ízelítőt. A szórakoztatva emlékező mű, az erdélyiek és kolozsváriak számára különösen fontos mondandójának hátterét is boncolgatva, Szász István Tas mondta el gondolatait. Ennek szövegét olvashatják alább.

Rendhagyó könyvbemutató történelmi visszapillantással

A mai estén háziasszonyunk, az irodalom legelkötelezettebb szolgálóleánya, Bakó Annamária jóvoltából Dr. Jancsó Miklós *Volt egyszer egy Kolozsvár* című könyvével találkozunk, és örömlapra magával a szerzővel is. A könyvet a Jancsó Benedek Társaság adta ki tavaly, és azóta nagy sikerrel adja kézről-kézre a korszakra kíváncsi vagy emlékező erdélyi és összmagyar közösség. Az előbbi különös előszeretettel, hiszen szétszórattatásában olvasása közben hazatér. Hazatér abba a városba, amelyet ma is felkereshet térben, de időben már soha, s amelyet abban a formájában, ahogyan megismert, már soha többé viszont nem láthat. Erre utal a cím is, az a bizonyos „volt egyszer”.

A felkérést örömmel fogadtam, s így nem büntetésül, hanem az örök veszteségre ítélt kolozsváriak jogán leszek rendhagyó a következő jó húsz percben.

Amikor Miklós utószót kért tőlem könyvéhez, rájöttem, hogy ehhez túlságosan elfoglalt lehetek, de kételyeimet áthidalva, helyette levelet írtam neki. Ezenközben fogalmazódott meg bennem a gondolat, hogy amint a könyv a maga szubjektivitásában nagyon is objektív, úgy a könyvben olvasható levelekről és most itt elhangzó szavaimról ugyanezt mondhatom el.

Egy tősgyökeres kolozsvári mesél e könyvben, s fog mesélni nekünk szóban is a kincses városról, annak tulajdonképpen két korszakáról. Többet a maga ifjabb éveiről, de néhány érdekes írásban közvetlen felmenői koráról is, nem csupán sirámokat zengve, hanem úgy, amint akkor azt megélté, s megélték elődei. Teszi pedig ezt egyrészt hétköznapi kedves, vidám vagy éppen tragikomikus történeteken keresztül, másrészt egy jeles családi múlttal rendelkező kolozsvári értelmiségi komolyságával. S mindkét formában a leghitelesebben. Mert ebből kerekedik ki a korszak valódi és félre nem vezető képe.

Szerzőnk a konferanszié szerepében vallja: „Tulajdonképpen mondhatnám magamról azt is, hogy nem csupán egy könyvet ismertető szerző-konferanszié vagyok ezúttal, hanem egy tanú, megélt korok eseményeinek rögzítője és nagybetűs, emlékező Tanúja.”

Dr. Jancsó Miklós a szó legjobb, s legnemesebb értelmében Janus arcú ember, vagy inkább olyan, akinek két élete volt. S ez még élesebbé teszi a múltba látó szemét. A daliás és jóképű ifjúból bohém Sir Johnná „nemesülő” – lokál-patrióta – színész és a magába tekinteni is képes megfontolt időszódó tudós professzor – érdekes módon – jól megférnek egyazon bőrben, egyazon kötetben, s ebben nagy szerepe van a

valamennyi írását átszövő sajátosan kedves humorának, iróniájának és öniróniájának.

Drága Miklós! Drága Művész úr! Tisztelt Konferanszié és igen tisztelt Professzor úr, esetünkben: Kedves Szerző! Megtisztelt ez a felkérés, de mondandóm valójában talán mégsem lesz minden részében tárgyilagos, mert egy olyan jó barátomról kell szólnom, akivel a szülők sorsszerű kapcsolata és egy meglelt korban kiteljesedett mély és egymásra figyelő barátság köt össze. Olyan barátság, melyet igen szép, napfényes pillanatok is bearanyoztak, de amelyet még mélyebbé tettek tragikus és feldolgozhatatlan események.

Ebből fakadhat az, hogy nem egyszer elkerülhetetlenül mélyülnek el gondolataid, s vidám bekezdések közt sötét fellegként jelenik meg a hideg valóság, mint írod 2014-ben: „Évek teltek el. Gyászos esztendőket következtek életemben. Megért napjaim, óráim, kapcsolataim megmagyarázhatatlan misztikus vagy annak tűnő magyarázatot kaptak fájdalmas, múltér-

Ottawa (Kanada)
Beechwood-temető

tékelő-mérlegelő visszapillantásaim során. Sorsszerűségek kísértettek és az életem eseményei, a legjelentéktelenebbek is, összeálltak egy logikusan követhető törvényszerűség láncolatává, ami kizárta – vagy csak nekem tűnt úgy? – a véletlen fogalmának kényelmes „véletlennékként” történő elemzését.”

A hallgatóság többsége talán tudja, hogy szerzőnk olyan családból származik, amelynek sorsát a toll, s általa az erdélyi magyar szellemi élet szolgálata határozta meg egyenes és oldalágakon egyaránt. Hiszen a nyelv és irodalomtudós apa, az irodalom iránt elkötelezett édesanyja, és nagybátyja, az erdélyi irodalmi élet mindenésének is nevezhető Jancsó Béla, vagy a közeli Kuncz Aladár mellett még több oldalági tudós irodalmár is előfordult soraikban.

Jancsó Miklós már több kötettel ajándékozta meg az olvasókat, de ezúttal abba a korba vezet el minket, amikor tulajdonképpen lezajlott a kincses, kilenczáros város magyar jellegének végjátéka. A színes, nevetetően is gyakran könnyfakasztó történetek mögött, majd a második rész vegyes kalangyába gyűjtött komoly – vagy csak annak álcázott – írásaiba konkrét formában is ráismerhet erre az eseménysorra az olvasó. S hogy miért fontos ezt megismerni az élet legalsóbb szintjein zajló történeteken keresztül is? Talán mert egyre kevesebben érzik át Trianon traumájának tragédiáját, a veszteséget, amit ez jelent annak is, aki nem sejti azt a csapdahelyzetet, melyből ez a történelmietlen, vagy mondjuk akár úgy, hogy természetellenes döntés máig nem enged szabadulni.

Erdély két nemzet számára is szent helynek bizonyult. Hiszen a magyar szétszaggatottság első – Mohácsot követő – korszakában tulajdonképpen átmentette államiságunkat és magyarságunkat, nyelvünket! Ezt egyre kevesebben tudják.

Ugyanakkor Erdélyben, mint a Szent Korona országának részében, majd örökösében – a hamis történelemírással ellentétben – éppen annak védelme alatt fejlődhetett ki a románság nemzetté válásának alapjait képező nyugati jellegű kultúrája, melyet érdekes módon aztán a Kárpátokon túlról fokozatosan arrafelé kúszó ortodoxia kemény világa is segített győzelemre jutni saját bölcsője felett.

S ha ez igaz Erdély egészére, akkor ennek kicsinyített mására, Kolozsvárra is, amely 1920. június 4-én Magyarország második legfontosabb városából lett egyszerre egy balkáni ország második legfontosabb városává.

Már a döntés pillanatában készen állt Bratianu miniszterelnök híres terve, mely szerint Erdélyt, s főleg a magyar többségű városokat, nyugat felől kelet felé haladva kell elrománosítani. A folyamat azóta is zajlik, rendszer-semlegesen, s csak az ütem vagy a módszerek váltakoznak aszerint, hogy milyen történelmi keretben próbálják ugyanazt megvalósítani. Erről szól a mai, Csáky Zoltán találó könyvcímével hagyományok honfoglalásnak nevezett művelet. Ez pecsételte meg Kolozsvár sorsát is.

A könyv tartalmától csak látszólag üt el erről beszélni, de számomra, és sok kolozsvári számára, olvasása ezeket a tényeket idézi fel. És erre hívnám fel a figyelmét azoknak is, akik érthető okokból kevesebbet tudhatnak városunkról. S az esetleg felületesen olvasó figyelmetlensége ellenére, erre utal történeteivel Jancsó Miklós írása is.

Voltak szomorú tapasztalataim, melyek szerint olyannyira nem tudnak erre felé Kolozsvárról, hogy az megdöbbszent. Ismétlem, nem az itt egybegyűltekre gondolok. Magam – igaz, hogy régebben, repatriálásunk idején – jó szándékú,

magas beosztású vezető dunántúli főmérnöktől hallottam a kérdést: honnan is jöttetek? Kolozsvárról, feleltem. Ja, az a román város a jugó határon, felelte ő. Akkor még megdöbbszentem, de később, mint évtizedeken át magyarországi „román orvos”, megtanultam, hogy ennek az országnak csak a fele gondolkodik kultúr-nemzeti alapon, a másik fele államnemzeti alapokon áll, persze többségében egyik sem ismeri ezeknek a definícióknak a tartalmát.

Visszaélve türelmükkel, azoknak, akik eddig, mint érdeklődési körön kívüliek nem tudhattak eleget Kolozsvárról – bár a Liteába látogatók közt ilyen nem nagyon lehet –, de saját magunk megerősítésére is, volna értelme átismételni néhány dolgot erről a meghatározó fontosságú magyar városról, sokáig Erdély fővárosáról, hogy jobban átérezzük, miért érdemes ama könnyes-mosolygások közt is elolvasni ezeket a történeteket, és visszatérni ahhoz a korhoz, amikor számunkra elveszett. Mert a „volt egyszer” az egy évezredes múlt szerves fejlődését megtörő durva beavatkozás következménye lett.

A következőkben, főleg Balogh Jolánnak a kolozsvári Hítel című nemzetpolitikai szemlében megjelent összefoglaló tanulmánya fonalán, s olykor saját, kissé szerkesztett szavaival fussunk végig a város történetén. Az egymásra rétegződő „volt egyszeren” és metamorphosisokon, melyek Trianonig mindig magukban hordozták számunkra a folytatást is, hogy aztán előre mutató metamorphosis helyett egy irreverzibilis, durva transfiguráció következzen.

Kolozsvár területén kr. u. 124-ben Hadrianus jóvoltából már a római Napoca municipium lett, aztán 271-ben Aurelianus kivonta a légiókat és a lakosságot is Erdély területéről. Meg kell jegyeznem tehát, hogy nem maradt ott egy fia dák sem.

A magyar Kolozsvár lakosairól az első felvilágosítást magának a városnak neve, illetve annak régi alakja, a »Cluswar« nyújtja. A szó első része, Clus, szláv eredetű, mely a helység egykori szláv lakosairól tanúskodik, a szó második része, a »vár« magyar elnevezés, mely egyúttal a város legrégibb történeti szereplésére is rávilágít. Eredetileg királyi vár volt, mely a Szamos folyó vonalát őrizte. Ugyanis a honfoglalás után már a XI. század elején Szent István várispáni székhellyé teszi. Az Árpádokori művelődésnek a várnál is jelentősebb központja volt a szomszédos kolozsmonostori bencés apátság, melyet IV. Béla király oklevele szerint még I. Béla alapított 1061–1063 táján.

1241, a tatárjárás után a magyar alapítású város elpusztult, a rettentő pusztításról okleveles emlékek is vannak. Az elnéptelenedett városba V. István 1272-ben szászokat telepített. A XIV. század folyamán a magyar lakosság, az u. n. civis-ek még egyensúlyban voltak a letelepedett szászokkal, akiket régi elnevezéssel hospeseknek, vendégeknek neveztek. Rengeteg írott adat tanúskodik a magyar polgárokról és a magyar hely- és utcanevekről. A XIV. század elején Károly Róbert Kolozsvárt, illetőleg az akkori elnevezéssel Kuluswar-t városi rangra emelte és kiváltságokkal ruházta fel, amivel megvetette későbbi nagy fejlődésének, fellendülésének alapját.

A század derekán tűntek fel az első, név szerint ismert kolozsvári művészek: Kolozsvári Miklós festő és később fiai, Márton és György szobrászok, a sajnos elpusztított nagyváradi királyszobrok, meg a világhírű prágai Szent György-szobor alkotómesterei.

László Gyula ásatásai nyomán pontosan kirajzolódtak az előző magyar és az ezt követően kialakított szász típusú városszerkezet körvonalai.

A XIV. század végén és a XV. század első felében a lakosság vallásos hite, művészi képességei és gazdasági ereje a Szent Mihály plébániatemplom felépítésében nyilvánult meg. Ebben a nagy munkában a Zsigmond király uralkodása alatt megerősödő és előretörő szász lakosságnak oroszlánrésze volt. Valószínűleg ennek nyomására indult meg a magyarság szervezkedése, melynek számos nyomát látjuk.

A polgári lakosság mellett a különféle szerzetesrendek tevékenykedtek a művelődés minden ágában. A XV. század derekán épült fel az Óvárban a domonkosok kolostora, mégpedig a szerzetesek keze munkájával. A kolostor első pártfogója Hunyadi János volt.

1405-ben már szabad királyi város, 1443-ban az átutazóban levő Szilágyi Erzsébet itt szülte meg Hunyadi Mátyást, a máig álló ismert házban. A minoritákat ő telepítette le és ő maga, saját költségén építtette számukra a Farkas-utcai kolostort és templomot, melyet halála után fejeztek be.

Ekkoron a város lakossága már fele-fele arányban magyar és szász volt. A város vezetését is felváltva gyakorolták, pontos szabályok szerint.

A város egészének közös tevékenységét a várfalak, kapubástyák építése jelzi, továbbá az emberbaráti célokat szolgáló intézmények, az aggok Szent Erzsébetről nevezett menedékháza és a Szent lélek meg Jób patriarcha nevét viselő ispotályok.

A mohácsi vész utáni időkben az önálló Erdély kialakulásával kapcsolatban Kolozsvár helyzete is megváltozott, a város jelentősége tovább nőtt. 1551-ben itt (egyések szerint a közeli Tordán) adja át Izabella Castaldónak a Szent Koronát.

1557-ben itt született Bocskai István fejedelem.

Központi fekvése csakhamar központi jelentőséget biztosított számára. Országos események zajlottak le falai között. A Szent Mihály-templomban fejedelemválasztó országgyűléseket tartottak. A fejedelmek maguk is gyakran időztek kiváltságokkal elhalmozott kedves városukban. Kolozsvár súlya, jelentősége nötten nőtt. A fejedelmi Erdély központja, civitas primaria lett, bár hivatalosan nem volt székhely. De azzá tette szellemi fölénye, gazdasági ereje, épületeinek szépsége.

A városi élet fundamentumát a céhek alkották, melyek jobbra még a XV. század folyamán alakultak ki, a fejedelemség idejében, a XVI-XVII. században pedig rendkívül erősen fellendültek. A fejedelmek különféle kedvezményekkel halmozták el őket és – ami talán a leglényegesebb – sűrűn felhasználták szolgálataikat. A gyulafehérvári fejedelmi palotát jobbra kolozsvári kőfaragók építették, kolozsvári festők ékesítették. Az ötvösmunkákat innen hozatták, a díszes kötéseket itt csináltatták. A fejedelmi udvartartás szükségleteit jórészt Kolozsvárt szerezték be. A fejedelmi korszak renaissance művészetének magyar jellegét éppen Kolozsvár túlsúlya, céheinek túlnyomóan magyar tagjai biztosították.

A város és ezzel együtt az ország szellemi igényeiről a kollégiumok gondoskodtak, melyeket a reformáció és az ellenreformáció mozgalmaival kapcsolatban sűrű egymásutánban alapítottak. Már 1557-ben a fejedelem és az országgyűlés iskola felállítását rendelte el az óvári, egykori domonkos kolostorban, mely eleinte református, később unitárius szellemenben működött. 1581-ben Báthory István fejedelem és lengyel király egy Vilnában kelt oklevélben rendelkezett, és az egykori Farkas utcai minorita kolostorban jezsuita egyetemet alapított, ahol – mint adománylevelében olvashatjuk – *az ifjak a szentírásokban és a klasszikai tudományokban oktatvatván, némelyek a templomi istentiszteletre, mások a polgári tudományokra válnak alkalmasokká, amiért eddig a magyar nemzet ifjúságának nagy költséggel messzi utazásokat kellett tenni, minthogy sem Erdélyben, sem Magyarországon nem voltak Collegiumok és Akadémiák.* A XVII. században II. Rákóczy György fejedelem ugyancsak a Farkas-utcaban református kollégiumot építtetett, melyet 1656-ban nem kisebb férfi, mint Apáczai Csere János nyitott meg.

Természetes, hogy ahol a tudományt és műveltséget ilyen nagy szeretettel támogatták, ott a könyvnyomtatás is virágzott. Kolozsvárt már 1550-ben nyomdát állított Heltai Gáspár, aki szász létére a magyar művelődés lelkes és kimagasló munkása lett. Óvári nyomdájából, mely valószínűleg Bocskai István születési házában állott, került ki magyar Bibliafordítása, a XVII. század végén pedig Misztótfalusi Kis Miklós, az európai hírvivő kiváló nyomdász és a magyar művelődés önfeláldozó terjesztője működött. Kultorda-utcai nyomdájában nemes metszésű betűkkel ékes könyvek készültek. Jellemző Kolozsvár szellemi életére, művelődésének színvonalára, hogy a XVI-XVII. században itt nyomták a legtöbb magyar könyvet.

1568-ban innen nem messze, Tordán kiáltják ki a világon először a vallásszabadságot, majd 1623-ban Bethlen Gábor biztosítja a zsidók szabadságjogait.

A város fokozatosan spontán válik Erdély fővárosává. Később 37 országgyűlésnek lesz színhelye. Aztán a gubernátorok korában 1790-ben hivatalosan is főváros lesz.

1792-ben tartják itt az első magyar színelőadást

1821-ben a csodálatos Farkas utcában nyílik meg az első magyar kőszínház, és rá egy évre itt van az első magyar opera bemutatója, Ruzicska Ignác Béla Futása című operája, s e színház pályázatára írja Katona József a Bánk Bánt.

1867-ben bekövetkezik a várva várt unió, ami a magyarság akkor már tragikus demográfiai hátrányát ellensúlyozza, s egy ideig még óvja kulturális és csalóka politikai fölényét.

1859-ben valósul meg az Erdélyi Múzeum-Egylet. Az Erdélyi Nemzeti Múzeum gazdag gyűjteményei nagymértékben fellendítették a tudományos kutatást, melyet az 1872-ben alapított Ferenc József-tudományegyetem még jobban erősített és fokozott.

A minden irányban fellendülő szellemi és művészi élet a magyar művelődésnek lelkes, önfeláldozó munkásokat és nem egyszer nagy tehetségeket ajándékozott. A szellem kiválóságai gyűltek össze Kolozsvár falai között, akik a fővárost megelőzve nem egyszer példát és utat mutattak az egész magyarságnak.

1893-ban már telefonálnak, 1902-ben avatják a Ferenc József-tudományegyetem új épületét (Ma Babes-Bolyai) és a híres Mátyás király szobrot, Fadrusz alkotását. 1906-ra felépül az új, gyönyörű Magyar Nemzeti Színház is. Ma is az, csak a magyar helyett a román szót kell behelyettesíteni. 1907-ben már 218 utca kap villanyvilágítást.

1910-ben közel 61000 lakója van. Ebből 51000 magyar.

Trianont követően ez a helyzet a Bratianu terv szerint fokozatosan változik.

A bécsi döntés után átmeneti javulás következik be, de 1945-től a 126 napos szovjet közigazgatást váltó, véglegesen visszatérő román uralom tovább folytatja az átalakítást.

1956 és 66 között 30 000, 1967 és 77 között 70 000, 1978 és 92 között 75 000 román telepítenek be, s bár 1989 után az ütem csökken, de 2011-re a 309 000 állandó lakosból már csak 50 000 a magyar, vagyis 15 %, s korfájuk sem kedvező.

Napjaink küzdelmeinek eredménye mindössze annyi, hogy talán végre magyarul is ki fogják írni a város nevét.

De hova lettek a magyarok? 100 év alatt nem szaporodtak, míg az alig néhány ezer román negyedmillióval gyarapodott?

Erről beszélni már nem fér bele egy könyvbemutató rendhagyó appendixébe, elég, ha emlékeztetünk az etnikai tisztogatást hihetetlenül magas színvonalra fejlesztő román módszerekre.

Eszmefuttatásomat most kissé megszakítva csupán annyit jegyzek meg, hogy Jancsó Miklós írásaiban elsősorban azokra az évekre emlékezünk, amikor a Deák Ferenc utca járdaszigete már nem lehetett a Hóstatí piac nyüzgésének dél-előtti tere, sem a széki lányok fekete-piros táncának színhelye. Előbbiek az állami piacok nyelték el, amíg még létezni hagyták őket, utóbbiak pedig a régi posta mögé szorultak, de a jobboldalon még magyar korzónk volt minden estébe hajló délutánon, melynek egy időben – számkivetettként – magam is állandó statisztája lehettem.

Ez volt hát Kolozsvár, a csodás vonzással bíró Kincses Város, a Kilenczáros, melyben, mint láthattuk, a váltakozó magyar – szász – magyar dominancia mellett szó sem esik románokról! És nem Balogh Jolán vagy a többi emlékező elfogultsága miatt. Ma azonban Cluj-Napoca már egyik, szakrális ragaszkodással őrzött saját kincsüknek számít!

Erdélyben a korral járó fejlődés örömteli jelei mellett viszont még sem érezzük kellő mértékben a múlt emlékeinek kellő megbecsülését. Talán csak nem azért, mert azokat „őslakói” nem érzik magukénak? Egyébként ebben az egyben valóban igazuk is van.

Ezeket fogjuk jobban megérteni, ha átérezzük a szerző történeteiben lefestett korszak hangulatát. A Konferanszié ötletes megszólalásaival tagolt könyvben akár a színházi tör-

téneteket, akár a „*Vilma te édes*” kocsmá történeteit, a családi fotókat, vagy a professzori megszólalásokat, a derűről-borúra váltani képes, öniróniájukban is szórakoztató írásokat olvassuk, egyre-másra bukkannak fel leleplező erővel egy korszak, vagy éppen korunk hangulatai. Talán azért, mert a mi ügyünk is, mi is megéltük, s mert nekünk is mindenről „ügyen-AZ” jut eszünkbe. Ezek a történetek nem akarnak mindenáron karképek lenni, hanem csak egyszerűen képek abból a korból, s ezáltal válnak hitelessé. De olykor mégis megszólal, hogy úgy mondjam: direktben. Mint a számomra különösen kedves írásában a kedvenc Figarójánál, ahol váratlanul várakozásra kényszerülve szól: „*Ez a fodrászszalon volt már az egyetlen hely városomban, ahol embernek éreztem magam. Odakünn a Rendszer a maga gépezetével gondoskodott arról, hogy tudatosodjon bennem – a gyakori önámítások ellenére –, hogy kiszolgáltatott senki vagyok...*” stb. Majd így folytatja: „...*tudja mester, én a Várakozás-generáció egyik szerény várakozó tagja vagyok. A mi életünk a nagy várakozásban telt el, talán azt sem mertük bevallani magunknak, hogy várunk még valami csodát, valamit, amit ma könnyelműen néhányan demokráciának vagy szabadságnak neveznek. Mi amolyan reménytelenül-reménykedő, inkább álmodozó generáció voltunk, ugyanis akik igazán reméltek valamit, azoknak be kellett látniuk, hogy nincs mit remélni, és elmentek innen.*” De ezekről a szavakról is kiderül, hogy csak álmában mondta ki őket.

Kedves Miklós! Végül könyvbéli utolsó írásodra a *Trambulin*-ra utalok, mely mintha összefoglalna valamit az eliramlott évek keserves tapasztalatai után, mintha arról szólna, hogy lehetett volna másként is csinálni. Vagyis habozás nélkül le kellett volna ugrani ama trambulinról, de már késő. S amúgy is mindegy. Kislányod – általad rögzített – szavait idézném: „...*a végzet adta vagy beletörődések sorozata okozta*” stá-tus ez? Nos, felejtethetetlen barátommal, unokatestvéreddel, a nemzetközi hírvagy kardvívóval, Rohonyi Lacival kettesben Kolozsváron együtt tanultunk úszni, s amikor végre ez saját erőből először sikerült, azon nyomban le is ugrottunk a strand félelmetes trambulinjáról. Aztán az élet trambulinjáról már csak én ugrottam egyet, Laci nem érthette meg. S mire jutottam? A veled is közös magyar sorsunkat meghatározó történelem mindent egybemosni készül, amiképpen utódaink sorsa is közös lesz. Mi tettük, amit tenni lehetett, s adtuk amennyi tőlünk telt. A hogyan tovább pedig jelek szerint vég nélküli küzdelem.

És, hogy most keserédes vidámságodban is hű maradjak hozzád, s hagyjam magam ismét megkísérteni az általad emlegetett „*ördög sarkantyújától*”, azt mondom, hogy ugyanannak a „trambulinak” lettünk részesei, mint ilyen-olyan nevető vagy könnyeit törölgető, egykor szintén ugrásra készülő vagy azt éppen megugrott olvasóid nagy többsége is.

Szász István Tas

A könyv elérhetőségei:

Az Anima-Pult könyvesboltokban, a Xantusz Könyvesboltnál (Személyes átvétel a 1068 Budapest, Lövéde tér 4. I. emelet. A személyes átvétel esetén előzetes telefonos egyeztetés szükséges a +36 1 351 4733-as vagy +36 30 495 7959-es telefonszámon. (E-mail: xantuszkonyv@gmail.com) a Tintakő Könyvesboltban a Marczibányi téren, és természetesen a Jancsó Alapítványánál.

Jancsó Miklós (1946–2017)

2017. július 17-én, rendkívüli méltósággal viselt, elhúzódó betegség szövődménye következtében (a könyvbemutató idején már műtét utáni állapotban volt), dr. Jancsó Miklós elhunyt. Július 20-án nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra a Házsongárdban.

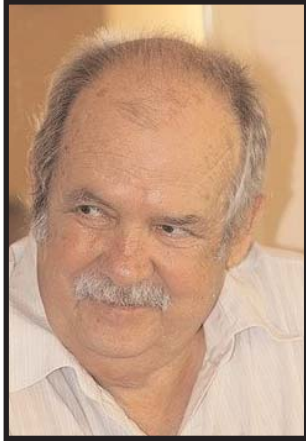
Drága barátom, sorstársam a betegségben, kollégám a színházban!

Halálhíred döbbenete lélegzetemet is elállította, úgy éreztem, megfulladok, ha legalább így papíron nem búcsúzhatok el tőled.

Nemrég, a „Volt egyszer egy Kolozsvár” című könyved kolozsvári bemutatóján úgy váltunk el, hogy rövidesen találkozzunk és alaposan „kibeszélgetjük” magunkat betegségeinkről és mindenről, ami az utóbb időben foglalkoztatott bennünket. Sok minden tett sorstárssá minket: a színház szeretete, a kolozsvári közönség szolgálata, a versmondás, az anyanyelv ápolása, a szép magyar beszéd technikája és ennek tanítása, sok-sok színházi emlék, közös előadások, turnék, színházi anekdoták, hasonló célok, hitek, bánatok és veszteségek...

Mázsás súlyokat cipeltél, annyi baj ért benneteket, hogy akarva-akaratlan értetlenkedett mindenki, hogy lehet ilyen méltóságteljesen elviselni ennyi veszteséget. Méltóságteljesen... és tovább is humorizálva, másokat készíteni mosolyra, jóízű kacagásra, amikor a lelked állandóan zokogott.

Minden színházi anekdotád megnevettetett, de a mosoly mögött szívembe markolt: mennyire hiányzik neked a színház. Igen, a SZÍNHÁZ. A nagybetűs színház, a népet szolgáló, az erdélyi magyarságot szolgáló színház, az eszményeket felmutató, vigasztaló, a jövőt építő, reményt keltő szín-

ház. Hitted, hogy nem csak a kiuttalanságot felmutató, devianciát, tabu-témákat döntögető és szolgáló kísérleti színházra van szüksége a mi közönségünknek, hanem az emberséget, a lelket megremegtető, igazságokat feltáró színházra is. Minden megszólalásod, minden versmondásod, tanításod, írásod e szolgálatról tett tanúbizonyságot. Sosem tettél le a közönség-szolgálatról, sem a reményről, hogy egyszer ilyen színház is lesz.

És milyen sziszifuszi volt a harcod a szép beszéd tanítása érdekében. Mennyi küzdelem, megalázás, mennyi értetlenség! Nem adtad fel, ott és úgy tanítottad, ahol és ahogy lehetett. Ehhez kitartás, konok újrakezdés, újabb kihívások vállalása kellett. Emberpróbáló időket éltél meg. Feleséged keményen állt melletted, mindent felvállalt, mindenben társad volt. A szenvedésben is.

A legborzasztóbb veszteségben is.

A pici gyermekkorától mindenben kitűnő, okos, jól tanuló, versenyeket nyerő, tehetséges írónak, költőnek induló gyermeket elveszítni... és ezzel a hiánnyal tovább élni, lábön maradni... micsoda emberfeletti erőt igényelt! Egy-másba kapaszkodtatok feleségeddel, másik kislányoddal, Hajnikával, és... jártatok a temetőt. Hogy lehetett ennyit elviselni!

Viselted, amíg a fizikai tested azt nem mondta, hogy már nem bírja a lelked terhet egészséggel szolgálni! Te nem hagytál volna magunkra... sem imádott társat, gyermeket, sem barátot, sorstársat, hívet, közönséget. Mindvégig vállaltad a harcot. A betegséggel is! Önkínzó diétákon, éheztetéseken, mérgeken és sugarakon át kínlódva kitartottál, amíg bírtad! Cipelted ezt a terhet is.

Tudom, hogy odaát sem tudod letenni teljesen. Noémi lányoddal együtt segítitek majd az itt maradt szeretteiteket, az égi színház színészeivel, és Csép Sándorral, hittársaddal együtt új közönségszolgálat felé terelitek az itt maradottakat, segítitek sorstársaitokat, az erdélyi magyarságot reménytelen harcában.

Drága barátom „színész-társam, eszmény-társam, sorstársam nagyon fogsz nekünk hiányozni!!

Most pihenj meg békében, csendesen... de aztán SEGÍTS!

Albert Júlia

Kántor Lajos (1937–2017)

Erdély és Kolozsvár talán utolsó értelmiségi főemberét, **Kántor Lajost** gyászoljuk.

A föl nem adható kishaza, város és folyóirat hűségét. Aki a föl nem adható nemzeti közösség, család, otthon és barátság hűségese is volt. De mindenekelőtt az írástudók föl nem adható hitének vállalatja és cselekvője. Akinek a szüntelen önvizsgálat és újrafogalmazás utolsó pillanatáig lételemének bizonyult. Életében ezért mindig máshonnan, más és más távolságból (közvetlen közelről vagy egészen messziről) és szögből láthattam az arcát. S a teljes arc egyszerre sokféleképpen és mégis sajátosan, de végérvényesen csak most rajzolható meg. Hiszen egy alkotó, cselekvő, állandóan szervező értelmiséginek még a 80-ik életéve közelében

sem lehetett végső arca. S olyan ez a látható végső arc most, amilyennek közös múltunkban, szerkesztői és politizáló, valamint időnkénti baráti együttlétünkön, a Korunk szerkesztőségében s az RMDSZ boszorkánykonyhájában, majd későbbi nosztalgizáló beszélgetéseinkkor, emberi mivoltában mindig is láthattam. S parafrázálhatom, konvertálhatom most azt az elvét és gondolatát, melyet 1989 után a Korunk friss főszerkesztőjeként így fogalmazott meg a folyóirat krédójaként és közéleti elkötelezettségeként: „*K mint Korunk, és k, mint kötés!*”

De tovább görgetve „K „, mint: konglomerát (Erdély), kisebbség (sors és morál), Kolozsvár, közösségi krónika, kultúra, kortárs, keresztény stb, stb is. És kitartóan ismétlődve „k”, mint kötés, kötődés. Itt, Kolozsvárott, miközben bevallottan, számunkra Erdély elképzelhetetlen Kolozsvár, és Kolozsvár Erdély nélkül! Hiszen az évezredes keresztény

értékrendnek, a keresztény kultúrának aszúvá érett jelkép-rendszerét és annak szakrálisan konok megőrzését jelenti mindkettő, együtt és külön-külön is. Ahogyan a kultúra mindig az emberi együttélés lehetőségeit rögzítette s rögzíti ma is. Ahogyan Konglomerát (Erdély) című könyvében, mely egyszerre fikció és dokumentum, az elvesztett Erdélyről is kifejti, hogy az nem a magyar nemzettudat zavarainak tünete, csupán „itt valami más van”. Ezért a letagadhatatlan ellentmondások és konfliktusok megközelítésére és kezelésére – az egyetemes magyar kultúra, az európai szemlélet s a demokratikus gondolkodás birtokában – kell vállalni az elkötelezettséget. Elkötelezettséget! – de megmaradva a hagyományos erdélyi (Bethlen Gábor-i) politikai realizmus hívének, aki semmiféle többségi politikai akaratra se hódolhat be!

S valahogy mindig úgy érezte és gondolta – javíthatatlan kisebbségiként – erdélyi és európai tudattal (lehetőségei és lehetetlenségei szerint), hogy neki Kolozsvár, a szülőváros megbonthatatlan köteléket jelent. Mert ki legyen hű Kolozsvárhoz, ha nem az, aki itt született, itt tanult meg járni és beszélni, itt lehetett világra csodálkozó diák, pályáról és családról álmódó szerelmes fiatal, ígéretesen induló irodalmár, fiait nevelő apa, férj, és mindenekelőtt magyar, aki ettől a várostól csak kapott, akkor is, amikor mások nem mindig. Mítosz, varázs és valóság rendkívüli találkozását jelentő szülővárosát akkor sem hagyja el, amikor 1962-ben biztató ajánlatot kap Budapestről, kutatói állást kínálnak az Irodalomtörténeti Intézet akadémiai keretében, vagy amikor központi napilaphoz hívják Bukarestbe. Hogyan is mehetne, hiszen akkor még minden körötte levő szerettével együtt élhet?! S azok elvesztése vagy idegenbe távozása (még ha anyaországba is) után sem, s azóta – egyedül a családból – kis tacsokjával őrzi itthon az otthont. Pedig „*vihettem volna én is valamire, lehettem volna akár államtitkár is*”. S egyetemi karrier helyett is inkább a Korunk szerkesztőségét választja, mely volt és maradt az első és egyetlen állandó munkahelye. S óhatatlan konfliktusok közepette is, sokoldalú, önálló és új elképzelésekkel és jó szervezőkészséggel megáldott és tevékeny belső munkatárs, aki nemcsak az irodalmi, de színházi és képzőművészeti berkekben is otthonos, és a közéleti eseményekre is odafigyel. S önálló irodalomkritikai és történeti kötetei mellett, Láng Gusztávval, elsőként, megírja az erdélyi magyar irodalom 1945 és 1970 közötti történetét. A Korunk mellé felsorakoztatja a Forrás-nemzedék költőit, próza- és drámaíróit, de a társadalomtudománnyal foglalkozó fiatalokat is. Kialakítja a Korunk Galériát, kiállítási lehetőséget biztosítva idős és fiatal alkotóknak.

1989 után, a „harmadik” Korunk főszerkesztőjeként pedig átvezeti a folyóiratot – sok új és fiatal munkatárssal – egy részben új világba, s visszaállítva az egykori polgári értékrendjét a szerkesztői szándéknak, a Korunkat az erdélyi és európai elkötelezettségű, kiegyensúlyozott, vitázó értelmiség fórumává teszi.

A „*valakinek lenni a víz alakért könyörgő tömegében!*” fordulat utáni közvetlen időszakban rövid ideig politikai szerepre is vállalkozik, ám korán s még idejében ráébred arra, hogy a tudatformálás lehetőségét és szükségességét nem a

karrierszempontok szerint alakuló politikai életben kell keresni, hanem felelős értelmiségiként a szolgálati feladatot inkább a szorongókat és kishitűeket megnyugtató, a fanatikusokat pedig meggyőző igyekezetben kell megtalálni, s élőszóban, írásban és személyes magatartás példájával, szünet nélkül hangsúlyozni a józan önértékelés fontosságát, s higgadt bölcsességgel és fiatalos optimizmussal viszonyulni például olyan jelenségekhez, mint a magyar-román viszony, vagy a globalizáció problémái s a politikai, gazdasági és kulturális kihívások. Civil keretben is megtalálta módját a cselekvésnek. Most csak a Korunk Baráti Társaság s a Kolozsvár Társaság életre hívását említem. Hogy maradéktalanul sikerülhetett mindez? Persze, hogy nem, s mégsem lehetett elégedetlen.

Nyugalomba vonulása mintha meg sem történt volna, ugyanazzal a lendülettel szervezett, szerkesztett, írt vagy tartott előadásokat, mint egész életében. A Magyar Tudományos Akadémia külső tagságát is elnyerte.

Saját műfaját is ekkor teremtette meg, azokban az „erdélyi kortörténetekben”, melyekben a múltidézés és jelenkor megoldatlanságai s még megvalósíthatóságai, a kritika és irodalomtörténet, illetve az esszé és a próza határain mozognak (**Fehér kakas, vörösbőr**).

Személyes tapasztalatai és szűkebb baráti körének viszonagságai élete végéig mély emlékeket fakasztottak, melyeket részben meg is írt, s vagy elhunyt író társai hagyatékát készítette kiadásra, tette elérhetővé, vagy nem egy könyvben róta le irántuk érzett tartózkodását (**Domokos Géza kockázatai**). S tény, hogy aligha maradt adósa valakinek is.

Erzsikének, korábban elhunyt feleségének, élet – és bajtársának – kitől, szavai szerint „*a legtöbb szeretet és támogatást kaptam, s még két fiút is*” – emlékére, fiatal alkotókat támogató alapítványt hozott létre. S nem felejtette el azt sem: „*Erzsikének köszönhetem, hogy a kényszerűnek vélt (tudott) megalkuvásokban nem mentem túl messzire – gondolom, nem igazodtam én sem (mint ahogy ő éppen nem) a romániai magyar átlaghoz.*”

Bizalom a jövőben? Kolozsvár jövőjében? Erdély jövőjében? Minden bizonnyal! Közel a 80-ik születésnapjához is. De egy elérzékenyülő pillanatában mégis föltört belőle: „*Ahogy telnek az évek, kötelezően gondol az ember arra, hogy milyen jó lehet a mélyen hívőknek, azoknak különösen, akik számítanak az eltávozott szeretteikkel történő későbbi találkozásra. (...) Időnként szétnézek, és látok igazán fiatalos nyolcvanasokat is.*”

Ilyennek láttuk-tudtuk őt is, hiszen szép, komoly tervei voltak még. Új élettársi kapcsolatot vállalt s adta hírül fénylő tekintettel és rejtélyes mosollyal, mint aki már ama „titok” tudója. Aztán...!

Illúzió-e a halál? Vagy a végleges feloldás története? S a megadatott idő és tér csak kellék a mindenség egyesítésében, hogy kiderüljön: nincs határ múlt, jelen és jövő között?! Amiként születésünk és halálunk is, mindig a más élménye?!

S nekünk csak a befogadó föld vagy az elhamvasztó tűz választhatósága jut, ha a küldetés véget ért?!

Tudom Lajos, hogy nem felelhetsz! És mégis...!?

Kónya-Hamar Sándor

Gyárfás András

Quo vadis kereszténység?

Erdélyben az 1568-i tordai országgyűlés, majd Nantesben IV. Henrik 1598-ban hirdeti meg a vallásszabadságot. 2017-ben ideje lenne, hogy a kereszténységet egyetemesen fenyegető vészhelyzetben meghirdessék valahol az Egyetemes Keresztény vallást. És minél hamarabb, amíg még együtt, erőfölényben vagyunk a világon.

Nyilván vannak, akik most is azt vallják: „nem kell semmit sem csinálni, a dolgok rendbe jönnek maguktól”. Igen, valóban, egy-két évtized és csak egy vallás lesz a világon. „Allah nagy és Mohamed az ő prófétája” - hallhatjuk majd a minaretok tornyaiból.

IV Henrik, meghalt és mai utódaitól már hiába várnánk egy vallás-forradalmat, de Erdély még él, és onnan miért ne ismétlődhetne meg újra a történelem? A visszatérés az egy Keresztény valláshoz, melynek alapja a dogmáktól megtisztított Biblia. A Megváltóhoz imádkozunk majd mindannyian, ki-ki a maga nyelvén, a gyónáshoz joga /lehetősége lesz mindenkinek, és a pap nem ad felmentést, hanem mint tanult/gyakorlott lelkipásztor segíti a bűneit őszintén megvalló keresztényt. Lassan letisztulnak a rituálék, eltűnik a fölösleges cicoma és pompa, és imaházakká alakulnak a templomok, ahova közös prédikációkra, keresztelőkre, házasságokra hív a harang. A gyászt/temetést könnyebbé elviselhetőbbé teszik továbbra is a zsoltárok, búcsúbeszéddek. És így tovább, majd eldöntik a nálam sokkal okosabbak, csak nehogy demokratikus alapokon tegyék, mert a ma gyakorolt demokrácia még itt, az örök példakép Svájcban sem más, mint a többség diktatúrája a kisebbség felett...

Megegyezni urak, megegyezni! És mivel a cél szentesíti az eszközt, olyan apróságokon ne múljon a béke, hogy kitiltjuk magunk közül az LMBTQIA elveket/embereket, á dehogy, hadd házasodjon férfi férfival, nő nővel, tőlem elveheti még a kutyáját is vagy önmagát (mint ahogy erre a nagy és mindenben követendő USA-ban van már példa), de most már ott tartunk, hogy a nagy háborúban (egy fordított keresztshadjáratban) szükségünk lesz mindenkire.

Vagy talán mégsem? Talán elég lenne kezdetnek, ha a „Világ Keresztényei egyesüljete!” feliratú óriásplakát alatt nem tüntetésbe, hanem valami nagy-nagy tavaszi takarításba kezdenénk. Menjünk ki az utcákra és vegyük észre, mi mindent épített ez a kormány, jusson eszünkbe, honnan indult (foglalkoztatás, bérek, rezsi stb.), és hol tart ma az ország. És higgyünk neki, ígéreteinek, mert az eddigiek valósággá váltak. Erdélyben egyetemekeket épít, civil szervezeteket támogat, műemlékeket ment meg. A világ sok országában segíti és nem is kis összegekkel a keresztényeket. Minden aljas állítás, rágalom ellenére a szakadék széléről az élmézönybe kormányoz egy ezt nemhogy értékelni, de észrevenni sem akaró népet/országot.

Egy egészséges cenzúra ellen sem lenne kifogásom (még ha én is áldozatául esnék neki). Nem hagynám, hogy a nyilvánvaló hazugságok és agresszív cselekedetek miatt a nép választotta kormány a neki hitelezett négy évből közel egyet választási kampányra pazaroljon el.

És, tetszik tudni, számomra már több mint bosszantó az

állandó összehasonlítás, miszerint „bezzeg Svájcban így meg úgy...” Apróságok, de jó tudni, hogy itt Svájcban messze nem ad annyit az állam az anyáknak és gyermekeiknek, mint ott-hon. A gyes és az iskolai ingyen-étkeztetés ismeretlen fogalmak, az óvodát vagy a bölcsődét csak a jóval az átlagon felül kereső családok tudják megengedni maguknak. Nyugdíjasok számára nincs semmilyen kedvezmény, négy megálló trolival oda-vissza háromezer forintba kerül. És mi adót is fizetünk a nyugdíj után! Egy kötés tavaszi zöldhagyma (három szál) pedig kilencszáz forint.

Hogy nagyobbak a keresetek? Így igaz, de próbáljon meg valaki az ottani teljesítményével beállni a sorba (mennyiség és minőség), akkor talán megértené, hogy mitől több az annyi... Hát igen, álmom lenne svájci keresettel ott, Magyarországon élni.

Na de ébredjünk fel és térjünk vissza a keresztény értékrendhez.

A bulvárdi fa

Marosvásárhelyen a bulvárdon elindult az ostorfa dominó. Szellő sem rezdült, föld sem rengett, és - mint annyiszor a több mint száz év alatt - még csak hozzá sem támaszkodott egy szerelmes pár, a hatalmas, dús, zöld koronás fa mégis csendesen elhajolt, majd derékba tört és lefeküdt a sétányra. Nem bántott senkit, sem az arra sétálókat, sem a zsúfolásig egymás mellé parkolt autókat (ezek pedig megérdemelték volna). Maradt egy korhadt felkiáltó jel: – Elég volt! Kiálltam két világháborút, rendszer- és rend-változásokat, de azt már nem bírtam tovább, hogy akiknek vigyázniuk kellett volna rám, nem vették észre, hogy kérgem alatt nekem nem fásult el a lelkem, mint nekik. Így aztán nem bírtam tovább. Igen, öngyilkosság volt. Mert évek óta sikítottak a druzsbák (druzs-bát írok és nem láncfűrész, mert a terroristák is kalasnyikovval támadnak, és nem gépfegyverrel) mellettem, és hallottam a fenyegetést, hogy hamarosan mi következünk. A gyönyörű, de sajnos magyar Marosvásárhelyre emlékeztető idős ostorfák. Így hát inkább kettétörtem, elfeküdtem.

Hippokratész fáját Kósz szigetén acélcsovékkel támasztották-állványozták körül, hogy ezer évig hirdesse: a nagy orvos ott élt. Luzern közelében a tóparton egy dús koronájú tölgyet is „lélegeztető géppel” tartanak életben, mert az alatta levő padon ült Mark Twain. Petőfi körtétfája Székelykeresztúron, Mikes Kelemené Zágonyban emlékeztet rá: ne menjünk ki Erdélyből! Ahol a lélek nem fásult bele a mindennapi küzdelembe, a nemzeti kincsekért élnek a fák.

Én, emberként, annak ellenére, hogy harsányan kiabáljuk a „nem félünk”-et, ha gyalog kell végigmennem valamelyik szélesebb utcán, fokozottan figyelem a közlekedést és számolgom, melyik villanyoszlop mögé ugrok be, ha a járdára hajt hírtelen egy örült. És nem a fiatal, csinos nőket figyelem, hanem a szakállas és mosdatlan embereket igyekszem kikerülni, amennyire lehet.

De az ostorfa nem tud arrébb állni, nem mehet el Kósz szigetére, ide Luzernbe, vagy akár csak Udvarhelyre, inkább eldől és elgondolkodtat. Mint néma, égre kiáltó csonk megmozdít valamit bennünk: - Emberek, ma csak én tettem ezt, de holnap jön utánam a többi százvalahány, és marad a pusztaság, sivár reménytelenség. Ma még tehettek ellene. Hát tegyék amit tenni kell, mert ha mi elmegyünk, Ti következtek.

Vitatkozom/szídok

Érdekes, hogy bármit kezdek el szidni-vitatni, másnap már több újságban és többen is, ha nem is ugyanúgy, de ugyanarról írnak. És ha valami „okosat” írok, és az három hónap múlva valahol (mondjuk az Átalvetőben) megjelenik, az közben már megvalósult. Így vagyok a „Józan ész pártjával”. Megírtam, a programját is összeállítottam, és tessék, két hónapra rá megalakította, életre keltette egy polgármester. Persze jóbarátaim nem győzték elég sűrűn és hangosan ismételtetni: - Mi van Gyárfás, plagizálunk, plagizálunk?

No de hagyjuk, ez más lapra tartozik. Most jövök rá, hogy eme plágium-felvetésem maga is plágium, hiszen ezt először egy lapp katona felesége mondta, amikor a férje kétévnyi távollét után hazatérve kérdőre vonta, mert egy csecsemővel a karjában találta. Igaz, ő két p-vel válaszolt.

De ha már valakit-valakiket ki kell pellengérezni, miért pont én maradjak csendben? A politikusokat nem érdemes, hisz az teljesen rizikómentes. Nincs az a szítok-, undor-, gyűlölet-szó, amit nap mint nap büntetlenül ki ne mondanának a parlamentben vagy meg ne jelenne az újságokban. Habár lehet, hogy hamarosan felhagynak a szavakkal és a már régóta érlelődő és begért tettelegességre kerül majd sor, de ebben már nem akarok társtettes lenni egyik oldalon sem.

Ja, itt van a Duna TV, amit drága pénzen működtetünk Svájcban (külön dobozt kell hozzá venni és havi használati bérletet fizetni a sajátomért), és ezt a Duna TV naponta a hírek félbeszakításával hálálja meg, miszerint ezt külföldön nem sugározhatják valami szerződés meg mit tudom én miatt, és percekig, néha órákig bámulhatjuk a fekete dobozt és törhetjük a fejünket, hogy a mondat első felét miért nem tiltja az a szerződés.

Senki nem tiltja viszont a Nemzet TV-jében a barominál baromibb dél-amerikai szappansorozatokat, az olcsó DDR-termékeket, meg az újonnan szült még ostobább Tóth Jánosokat.

Szerencsénkre ott van a csodálatos Hazajárók, a Magyarország Szeretlek, Marcsi konyhája, Bagi-Nacsa, a Maradj talpon szórakoztató (és a moderátor lecserélése után mára már csak alig tűrhetően oktató) műsora.

Mindennek a koronája kétségtelenül a Fölszállott a páva meg a Virtuózok. Habár ezen utóbbinál nem értem, hogyan lehet összehasonlítani a körtét az almával, és kikiáltani, hogy a legszebb szilva a banán. A döntő három, sőt az elődöntők 15 szereplője mind-mind első díjat érdemeltek. Ugyanez van a Pávában, na de a verseny az verseny és annak ökölszabályai szerint valaki első kell legyen az elsők között....

Talán civakodhatnék még az orvosokkal és a gyógyszeriparral, csak hát én is arra gondolok, mint ezer más irkáló/-kötekedő: mi lesz, ha betegen én is rájuk szorulok? Hogy a gyógyszeripar tonnaszám ont olyan gyógyszereket, melyeknek kimondottan csak mellékhatásaik vannak, az már megszokott, és könnyű az ellenszer: nem kell bevenni, s azonnal megszűnnek a gyógyszer okozta tünetek.

Ami kimondottan zavar, az csak annyi, hogy valamikor orvosnak az ment, aki hivatásának érezte, de ma már a pénzszerezés egyik elegáns és könnyűnek hitt módja csábítja oda a fiatalokat. Másképp nem tudom magamnak megmagyarázni, hogy a fiatal orvos, ahelyett, hogy otthon valamelyik eldugott

faluban isteni elhivatottsággal gyógyítaná hazája fiait, elrohan nyugatra, mert ott több pénzt remél, és itt beáll segédnek vagy kórházi fuss ki- öblítsd ki szerepbe.

Erről jut eszembe: jó pár évvel ezelőtt egy csíki sebész barátomnak sikerült a véletlen kapcsolataimnak (bridzs) köszönhetően állást szerezni itt egy neves klinikán. Tízezer frank fölött keresett havonta, de egy év után itthagyt mindent. Immár otthoni találkozásunkkor mesélte, hogy egy komolyabb műtétet nem bíztak soha rá, de amikor egy balkáni segéd munkást egy baleset során felnyársalt a kerítés léce, akkor, tehetetlenül és a látványtól is undorodva odaengedték: na tessék, most megmutathatod, mit tudsz! Megmutatta, sikerült eltávolítani a teljes altestet és mellkast átdöfő fadarabot. Ezt követően az irigység, a félelem a konkurenciától megszülte a napi mobbingot: minden szombat, vasárnap, minden ünnepnap szolgálat az övé lett. Valósággal elűzték, le kellett mondjon.

A kórházak nagy többsége külföldi orvosokkal van tele, a Svájcban végzett svájci, amilyen gyorsan csak lehet, magánpraxist nyit, miközben a kórházban is fenntart rendelőt, így a többszörösét keresi az ide tévedteknek.

Kihagytam valakiket? Ja, azokat a szerencsétleneket, akik a svájci őslakosok által nem vállalt, lealázó, többnyire takarító vagy nehéz testi munkára jönnek. Megkapják az itteni, törvényesen megszabott legkisebb összeget, és ebből próbálnak hazaküldeni. Összezsúfolódva élnek (élnek?) többedmagukkal, havonta jelentkezniük kell a hatóságoknál, ahol igazolást kell felmutatniuk a munkaadóiktól, hogy igenis foglalkoztatva vannak, ezáltal teljesen ki vannak szolgáltatva, mert bármikor felmondhatnak nekik. Ez alól kivételt képeznek az örömlányok, akiket a selyemfiúk néhány hétre kölcsönadnak a német havereknek. Na de ők legalább megkeresik az itteni nem szájba valóval az otthoniak szájba valóját. Összlétszámuk nyolcvan százaléka Magyarországról jött Svájcba.

Gondolkodom, kit lehet még szidni? Hát leginkább talán magamat. Márai ugyanis valahol azt írja, hogy úriember, ha nem ért hozzá, nem ír (vagy valami effélét). Ugyanakkor mentségemre szolgál, hogy Karinthytól Bajor Andorón át Tomcsa Sándorig, a humor nagy mestereitől oldalszámra olvastam arról, hogy nincs amiről írjanak, és ezzel meg is született a fizetett vezércikk. Én legalább ingyen csinálom.

Rózsák tere, Budapest

Borsó Divánka

Az alábbiakban minden a képzelet műve, a valósággal való bármilyen egyezés véletlen. Vagy mégsem?

Borsó Divánka messze van, de azért annyira nem, hogy oda ne érne időben a tolnai különítmény, ha hajnalban elindul, és váltogatva az autópályákat, dél felé az utasok szíve árbockosarába fürgén felkúszó kisinas föl ne kiáltana: Föld! Föld! Akkor már itt meg is állhatunk, de előbb a borlelőhelyet kell felkeresni, mert tudja a társaság, hogy hamarosan szívélyes mosollyal fogadtatik: Hát ismét itt tetszenek lenni, akkor melyikből adhatok? Na, bizony melyikből, hát csakis az ottonel muskotályosból, Borsó Divánka aranyló borából.

Így történik a tavasz-őszi érkezés mindenkoron, korábban indulnak azok, akik messze, délen laknak, aztán jönnek a közelebb élők, van, aki reggel jön és este már csap is a lovak közé, mert otthon szeret aludni leginkább, saját ágyában.

Mióta van ez így? Ki tudná azt megmondani, krónikás nem jegyezte fel a kezdeteket (de van annak két és fél évtizede), csak a folytatást, de az biztos, hogy egyik-másiknak leánya, fia azóta már családot alapított, az unokák már régen túl vannak az érettségin, keresik helyüket a világban. Nekik aztán csak azt lehetne mondani az esti beszélgetésekről, hogy nem mese ez, gyermek. Mert mindenről szó esik Borsó Divánkán, de előbb az érkezés, ahogy sorra behajtának a szállás kertjébe a kocsik, éljen, éljen, kiáltanak a már helyben levők, és borulnak egymás nyakába. A szobák rendje már régen kialakult, ki hol szeret aludni, merre nézzen az ablaka, ha kipillant éjszaka melyik csillag ragyogjon a szemébe, hogy szép legyen az álma. A csomagok még egymás hegyén-hátán, de a butykos nyakát már megtekerik, a kulacs sikolt, a sorban érkezőket így kell fogadni. Az asztal szinte magától megterül, csomagok bomlanak ki, P mester már kínálja hét határon híres töltött tojását, L a felejthetetlen vinetétjét, Zs a fasírtot, sült csirkecomb, ZM az otthoni szalonnát, É a tepertős pogácsáját, K a jó pálinkáját adja körbe, van itt minden.

Na de nem is úgy van, hogy aki éppen erre jár, az csak úgy betoppan, mert a mindenkori Borsó Divánka találkozót gondos szervezés előzi meg. A karmesteri pálca K, a főorvosasszony (időnként, ugratásképpen, tulajdon férje, „Örményúr” somolygósan így szólítja) kezében van, rajta múlik minden. Az idő közeledtével csörögnek a telefonok, az egészség iránti udvarias érdeklődés után jön a fő kérdés: Lesz-e Borsó Divánka? K erre-arra hivatkozik előbb, hogy így, hogy úgy, ám már érezni, hogy bizony lesz, de az még hosszú tárgyalás kérdése, hogy kinek mikor jó, főleg, hogy a szállás mikor áll rendelkezésre, ezt előbb ki kell puhatolni a magas vármegyénél, mely mindenek birtokosa. A gyors körtelefonok után jön az érdemi döntés, akkor beindul a szervezés, a nők tanakodnak, mit főzzünk, mit vigyünk, mit készítünk helyben, mert az együttétkezésnél, az egymás főztjének kóstolgatásánál nincs jobb a világon. Ám ennél is

fontosabb, hogy sorban érkezik mindenki, aki beígérte magát.

Mert várják egymást, tudni kell, kivel mi történt időközben. Kigyógyult-e bajából az egyik, sikerült-e a másik műtétje, ugye nem igaz, hogy válik egyikük lánya, az unoka bejutott-e a külföldi állásba? És főleg, ki mikor járt odahaza?

A krónikás még nem mondta el, hogy mindnyájan, kik Borsó Divánkára jönnek, e jeles fürdőhelyre, hogy itt legalább együtt három napot eltöltsenek, szóval mindnyájan itt élnek szerte az országban, de senki nem a szülőhelyén, mert azt egyszer el kellett hagyniuk. Köztük nincs senki, ki ott élhet, ahol született, netalán még a szülői házban is. Nem, ilyen nincsen, mert egyszer mindnyájan átkeltek egy határon, hátrahagyva mindent, legfőképpen korábbi életüket.

Kell ahhoz egy csöndes pillanat, egy kis várakozás, mielőtt valamelyikük megszólal. Egyszer éppen T kezdte el: Mikor a jól megszervezett klinikai munkahelyéről a felsőbbség kitessékelte őt egy héthatáron túli kis településre (ahol is politikai pszichiátriát kellett volna művelnie), odaadván az ő szakmailag és emberileg betöltött munkakörét egy vér szerinti brancsbelinek. Akkor ő körülnézett a szüleitől örökölt házában, az utcában, ahol felnőtt, a városban, ahol született, és azt mondta, innen el kell mennem. Azt még meg kellett élnie, hogy a fő elvtárs, aki kinézte a házukat magának, és ezért hajlandó volt kicsit meggyorsítani a végleges távozásra szóló útlevelüket, szóval az elvtárs megjelent, bejárta, mint már jogos tulajdonos a házat, rámutatott T ágyban fek-

vő idős édesanyjára: Pleaca si baba? (Megy a banya is?), mint aki szemetet takarít el az útból. (A „banya” ősi arisztokrata család leszármazottja, a kolozsvári opera visszavonult kiemelkedő sztárja, a Hitel háziasszonya volt. A szerk.) T így hagyta el a várost, szülőföldjének kincses városát, ahonnan még akkor sem tudták kiebrudalni, mikor az orvosi egyetemről kirúgták, akkor elment bányásznak, kivárta, míg visszavették, befejezte tanulmányait, vizsgát vizsga után tett le, ám most mennie kell. Hát így ment ez azon a tájon akkoriban.

Ilyen csendes estéken Borsó Divánkán mint kő zuhan, súlyosan koppan a szó, feltör az emlékek zuhataga, hosszúak a csendek. Aztán mesélni kezd K: Nehezen gyógyuló bajából mentettem ki az egyiket – tudtuk mindenkiről a városban, ki kicsoda –, aki az utcán odajött hozzám, főorvosnő, mondta másfele nézve, mintha nem is hozzám beszélne, gondolja meg, hol, kinek mit beszél, vigyázzon magára. Ezt szánta nekem „hálapénznek”, aztán másnap már küldte is hozzánk a telefonszerelőt. Ismertem, az egyik asszisztensnő férje volt, ez is magyar, arra hivatkozott (ahogy meghagyták neki), hogy bejelentés érkezett, hibás a készülékünk (mi tudtuk, hogy nem jelentettünk semmit), már szedte is szét, tett, vett, lehetőleg úgy, hogy én ne lássak semmit, mit csinál. Ettől kezdve a nyitott ablakon jó mélyen kihajolva suttogva beszélgettünk, a telefontól már féltünk. Sokáig azt hittük, ha párnát teszünk a telefonra, mikor beszélünk, nem hallanak semmit. Ám amikor egy „elbeszélgetésen” szó szerint idézték a szavaimat, akkor leszámoltunk ezzel az illúzióval. Aztán egy nap a rendelőbe jött egy civil, már sejtettem, melyik hivatalból, mondta, menjek vele. Most. Igen, mondtam, csak megbeszélem a helyettesítésemet, átmentem a kollégámhoz, vele üzentem a férjemnek, hol leszek, nem tudni meddig, hozza el a kisfiút az iskolából. Éjfél körül értem haza, csak otthon sírtam. Amikor nekem csak úgy az utcán mondta valaki, hogy igen sokat biciklizik a kicsi fiam, még el találja ütni egy autó a zebrán, akkor hazamentem, és azt mondtam, hogy mi is megyünk. (Suttogva járt köztünk a hír, hogy a közeli városban, melyben történelmi hagyományai voltak az ellenállásnak, kaszát, kapát forgatva védeni a várfalakat, kollégáink, GV és ZT középiskolás fiát, T-t naponta vitte el az elvtársak fekete autója a gimnáziumból, hogy kicsikarjanak belőle értesítéseket: kik járnak hozzájuk, mit beszélnek a szülei a rendszerről, hogyan vélekednek a párt egyik-másik döntéséről. A fiú keményen állta a sarat, de ki kellett menteniük a szülőknél húgával együtt ebből a rettenetből, csomagoltak hát. Ott maradt a szülőváros, a magyarrá lett örmény ősök a temetőben, az asztalnál a szigorú, de vajpuha szívű nagynéni emléke, aki a gyerekek minden illetlenségére figyelte, és „nem asztali beszéd!” figyelmeztetéssel megintette őket, ott maradt a több évtizedes orvosi munka eredménye-emléke.

És így indultak sorban tehervagonok, bérelt kamionok azokkal, akik kivárták a legális határátlépés odalökött időpontját. Ilyenkor jó, ha vissza se néz az ember, kiűzve ismeretlen térbe és végtelen időbe, azzal az illúzióval, hogy egy nyelvet beszél az új hazájában otthonosan élőkkel.

A házkutatásról már hallottunk, de nem sejtettük, hogy mi is sorra kerülünk, emlékezik P mester. Ki gondolta

volna, hogy a tíz évvel azelőtt vásárolt bicikli számláját is kérhetik valaha, ki gondolta volna, hogy a Magyarországról ajándékba kapott kapros savanyúság-tartósítót, mint bűnjelen foglalják le. Egéyként a villany- és gázszámlából már mindenkinek gyűjteménye volt, mert ki tudja... Később olvastam Kányádi Könyvjelző (1984) című versét, akkor értettem meg, hogyan élték meg ugyanezt mások: „Van, amikor szemük se rebben, csak ráböknek, hogy mi van ebben, / s mi abban, leszedni mindet, átnevesül a gatyád, inged / megszégyenülten, mint a tolvaj / maradsz a szennyes kis motyóddal / mintha velődet vették volna / szédelegsz ki a folyosóra / reszkető kézzel matarászva / fordítva gyűjts cigarettára / s egész életed kesernyője / harap tikkadt szád szögletébe.” Mint mindennek, ennek is híre ment, a kórház igazgatója együttérzőnek mutatkozva kérdezte, Ce a fost asta? (Mi volt ez?) Én tudtam csak, mit mondhatok, annyit csupán, félreértés volt, semmi terhelőt nem találtak. De ettől kezdve félttem, a gyermekekért, ha lehetett, elmentünk az iskolába, már világos volt, hogy ott nem maradhatunk, az országban sehol, bármikor hálót vethetnek ránk. P nem beszél arról, ami ezután következett, elhagyni a szülőföld nagy múltú, több nyelvet beszélő városát, ahol orvosi pályáját feleségével együtt megkezdték, ahol gyermekeik megszülettek.

Aztán oldódik a görcs, mely mindenkor ilyen emlékezés után marokra fogja a szívet, este puliszkafőzésbe kezdenek, a nagy edény fülét a krónikás fogja, a hatalmas keverő fakanalat Zs a fogorvosi évtizedes munka alatt megerősödött kezével, forgatják, keverik, míg az illatos párálló kása összeáll, aztán megszórják a morzsolt hazai juhtúróval, a hatalmas tepsit kanállal állják körbe a többiek.

Az esti órában sétálni indul a társaság, ennek is kialakult rendje van, először fel a kilátóra, ahonnan a nap utolsó sugarainál rá lehet látni Borsó Divánkára, körbefordulva a tájra. Úgy képzelik, azok is így tettek, akik hajdan kicsiny mokány lovacskáik hátán idáig eljutottak, felkaptattak erre a dombra, összehúzott szemmel fürkészve a sűrű erdőséget és hallgatva a táltos szavait: Ott, a szemközti dombon, ha majd felvesszük a keresztséget, templomot építünk, ezt az időt utódaink majd Árpád kornak nevezik. Amott lyukat fúrunk a földbe, hogy feltörjön a forró, gyógyító víz, ott az erdő alatt lesz egy út, Zöldvár utcának nevezik majd. Abban esti beszélgetésre összegyűlnek erdőelvi véreink, kik majd megemlékeznek rólunk.

És valóban, a Zöldvár utcában van egy ház, ahol a régmúlt s közelmúlt minduntalan szóba kerül, de csak ritkán, mert nehéz beszélni az utolsó napokról, órákról, melyeket még ott tölthettek a házban, amit otthonuknak hittek. És még nehezebb beszélni az elindulásról. Az idő könyörtelen múlása se égette ki belőlük a veszteséget, a visszanézés se jó, a régi utcába befordulni is heves szívdobogással jár, fölnézni egy ablakra, rátenni kezedet egy kapu kilincsére, aztán visszakapni, zsebre dugni és sietősre fogni léptedet. „Mert vissza nem foly az időnek árja”, tudod te ezt jól, mégis minduntalan álmodod, hogy kinyitod azt a kaput.

Már üres volt a lakás, a kamionba beszorítva az engedélyezett tárgyak, lepecsételve, hogy nem képezik nemzeti vagyron részét, néhány régi bútor, főleg könyv az ismerősökre, rokonokra bízva, mondja É. Elvágтам a telefondrótot, a készülék-

ket kezembe lóbálva kiléptem a lakásból, a telefont és a kulcsot az illetékes kezébe nyomtam, és egy soha nem felejthető januári reggelen beültem a két, kucsmás sofőr mellé, elindultam az országhatárra. Ami ezután következett, az eleve nedett meg már az új, idegen városban, egy másik lakásban az éjszakai fogcsikorgatásban. Mert minden egész eltörött... Nehezen volt felejthető a három és fél év, mely a merész döntés bejelentését követte: azonnali eltávolítás (ez finoman szól, inkább kirúgás volt) a munkahelyről, hazaáruló nem oktathat, és a „bizottság” az oktatási intézmények képviselőiben, szemben a hosszú asztalnál tizenketten az elvtársak és elvtársnők, előttük É, hosszan folyt a kérdés-felelet játék az állam nyelvén, majd a végkövetkeztetés: Hazaáruló! És nem volt egyetlen együttérző villanás a szemekben. Azon a januári éjszakába nyúló várakozásban a határon egyetlen határátlépésre szóló, hontalanságra kárhoztatott okmánnyal a zsebedben, mindössze ez igazolta, ki voltál, ki lettél. „Hát így. Keep smiling.” Átélté ezt már más is.

Cs hosszú kitérők után visszakerült szülővárosába, cserével lakáshoz is jutott, de szakorvosi állást nem az ő fajtájának hirdettek, így hát ingázott egy távolabbi kisvárosba. Egy alkalommal az autóbusról leszállva táskás, öltönyös férfi nevén szólította, nem kérdezte, ráér-e, mondta, hogy beszélni akar vele. Elkísérte hazáig, még megkérdezte, hogy a táskájában levő zacskós tejet beteheti-e a hűtőbe (a szekus is ember és iszik tejet), aztán kertelés nélkül nem felkérte, hanem utasította, hogy meséljen az egyik kollégájáról, aki Jugoszláviába adott be útlevelekérelmet, tengerpart-ra utazna, de a szerv biztos benne, hogy el akarja hagyni az országot. Mit tud erről Cs? Hát ez bizony nem más, mint besúgásra való utasítás, akkor majd ha fagy, hó lesz nagy, gondolta Cs, a válasz tehát: Nem! Aztán kinyitotta az ajtót. És ingázott tovább három és fél évig.

Van, akit sorsa messzire, idegen nyelvű tájra sodort, a rendszer, mely szándéka szerint eltörölni akarta a múltat, nem tűrhetett olyan családokat, akik e múlt építésében, fel-emelésében oly nagy szerepet játszottak, hogy emléküket kitörölni nem lehet, de őket, magukat messzi földre űzni igen, lehetett. Azt sem bocsáthatta meg az új világ, hogy kastélyokban éltek, őseik a térség uraiként az ország dolgaiba is beleszólhattak. Elüldözésük előtt még meg is kellett alázni őket, pincelakást utalva ki számukra és kényszerlakhelyet, gyermekeiket eltiltva a tanulás lehetőségétől, a szülőket alantas munkára kényszerítve. Mentek hát ők is, megfosztva mindenükből. J-nek az iskola portása mondta meg egy reggel, hogy be se menjen a tanterembe, neki már nem szabad ide járnia: Kicsapták, mert az volt, aki. Nem szeret erről beszélni, Isten kezét látja abban a csodában, hogy ma már visszajárhat ősei lakhelyére, ahol kisgyerekként még a kastély parkjában játszhatott.

Este, holdfénynél lassan sétál a kis csapat Borsó Divánka kincse, az Árpád kori templom felé, fent meggyújtják a tényszerűen tartott mécesest, halkan felcsendül az Esti dal: Én istenem adjál szállást... Bizony mindnyájan megunták már a járkálást, a föld, ahol otthonra leltek, már nem idegen, a mögöttük hagyott életük már csak emlék. Sok kedves barát már nincs itt velük. Elment a szépséges RM, az utolsó fotón látni, ahogyan már távol van mindentől, a felvidéki vár, Fülek falai előtt állva a többiektől kissé távol, szeme messzi-

re, az ismeretlen felé tekint, mint aki mondaná „*Jobb volna élni / ámdé túl a fák / arany kezükkel már intenek nekem.*”. Elment L is, a fotózás és a Duna deltájának szépségétől elbűvölt megszállott. És lassan elfogyott földi élete S-nek, aki vibrált az energiától, mindent jobbítani akart, számon tartotta a krónikásban földijét. Rájuk ott emlékeznek a templom előtt énekel.

Akik még maradtak, közülük többen már számosabb évet értek meg az új hazában, mint a hátrahagyott szülőföldön. Borsó Divánka lett a minduntalan megújított kapocs múlt és jelen között, s bár a visszatérő út már nyitott, akadályt csak az eltelt évek súlya jelent. Egyik esten Arany János szavaival emlékeztek életre, halálra, múltra és jelenre, mikor a kétszáz éve született nagy költő létösszegzését hallgatták: „*Most, ha adná is már késő: / Egy nyugalom vár, a végső: / Mert hogy szálljon, / bár kalitja már kinyitva, / Rab madár is, szegett szárnyon?*”

Serdült Benke Éva, 2017. április

Fenti „képtelet-szülte” íráshoz az alábbi megjegyzést küldte Cservenka Judit, közismert rádiós személyiség: *Nagyon felkavaró írás. Hihetetlenül jól van felépítve: az idill, amikor az ember beleéli magát a készülődés, az elszállásolás kellemes izgalmába, a táj, a társaság, a vacsora kellemességeibe, és akkor, mint egy jó drámában, előbújik a rejtett történet, sorra hullanak le a társasági jókedv álarcai, előjön a mostani valóságnál valóságosabb múlt minden tragédiájával, amit túlélni csak ezzel az összekapaszkodással, az évente ismételt szertartással lehet.*

Komán János

Bodor Ferenc, a csíki Gábor Áron a közvitában

(Folytatás előző lapszámunkból, befejező rész)

Lényegében nem kardoskodom sem azok mellett, akik Bodor Ferencnek, sem azok mellett, akik Gábor Áronnak tulajdonítják a kezdeményezést, mert a történelmi igazságot keresem, melyet – véleményem szerint – némely történészek elhallgattak. Biztosnak tartom, hogy az első ágyúk öntésénél Bodor Ferenc és Gábor Áron egymást segítő, kiegészítő, lelkesítő, népüket szolgáló munkát vállaltak. A fogyatkozó kérdőjelek azt sugallják, hogy kételkedés nélkül írhatjuk Bodor Ferenc nevét a Gábor Ároné mellé.

Az általam fölsorakoztatott történelmi forrásokat egy újabb dokumentum hitelesíti. Nemrég előkerült a székely nemzet 1848–49-es hadvezérének, Gál Sándornak 1861-ben Nápolyban, olasz nyelven megjelentetett, magyarra fordított életrajza, melyben a következő meggyőző mondatok olvashatók: Gál Sándor *„elrendelte, hogy a hazaszeretéből hozzá csatlakozó falvak által felajánlott harangokat emeljék le. Ezekből az önként áténgedett harangokból néhány napon belül Bodor Ferenc segítségével Gábor elkészítette az ágyúkat.”*⁽²⁵⁾ A 45. oldalon a „kiváló Bodor” csíkmadarasi löporgyárát említi meg.

Nem kell búsulnunk azért, hogy a „legenda oda”, hiszen

Pesti srác - Budapest

Gábor Áron jelentőségét a kézdívasárhelyi ágyúgyár működtetésével, a Bodorét pedig „a két magyar haza legnagyobb löporgyárának” fölépítésével és üzemeltetésével kell értékelnünk. De azt is hozzá kell tennünk, hogy Gábor Áron ágyúöntő szerepét nem lehet, nem szabad Turóczi Mózes anyagi hozzájárulása, szakmai tudása nélkül hitelesen emlegetni, mint ahogy Bodor Ferenc bodvaji tevékenységével kapcsolatban sem szabad Zakariás Antal áldozatvállaló támogatását mellőzni, elhallgatni.

2006. október 27-én, az újjáépített bodvaji vashámor fölvatásakor elhangzott méltató beszéd, mely az említett professzor, akadémikus történész tollából származik, ismét mellőzte, elhallgatta a történelmi igazságot, ami szerintem már történelemhamisítás.

Gál Sándor életrajza, mely a székelyföldi hadiesemények és hadiipar történetét jelentősen kibővíti, alaposan megcáfolja azt az állítást, mely szerint a székelyföldi 1848–49-es forradalommal kapcsolatban már minden történelmi forrást föltártak. A történelemtudomány legújabb segédtudományai és modern kutató eszközei mosolyognak egy ilyen állításon. Ugyanakkor ez az életrajz indokoltá teszi az 1848–49-es székelyföldi hadi eseményeknek egy hitelesebb megírását.

Végül meg kell említenem, hogy Egyed Ákos Erdély 1848–1849 c. könyve második, bővített kiadásában (Pallas-Akadémia Könyvkiadó. Csíkszereda, 2010) nem használja Gál Sándor életrajzát, melyet Schneider D. Antal alezredes, Halász Sándor őrnagy, Viola Károly őrnagy – Gál harcos és emigrációs társainak – közreműködésével állítottak össze. Zakariás Antal nevét, aki igen jelentős szerepet vállalt a székelyföldi hadiipar támogatásában, amiről Bözödi György is beszélt, már meg sem említi. Szerintem ezzel a szándékos mellőzéssel még inkább homályban lehet tartani Bodor Ferenc szerepét az első ágyúk öntésekor.

Kádár Gyula sepsiszentgyörgyi történész Gábor Áron életútja című könyvében⁽²⁶⁾ már használja a legújabb kutatások eredményeit, köztük az Ágyúba öntött harangok című tanulmánykötet egyik szerzőjének, dr. Süli Attilának a dolgozatát⁽²⁷⁾. Idézek Kádár könyvéből: „Bodor Ferenc szerepét a bodvaji ágyúk gyártásában elfogadjuk, mert az egyre inkább bizonyított”.⁽²⁸⁾ „Természetes, hogy az öntésnél Gábor Áron, Eiben öntőmester és Bodor Ferenc is jelen van.”⁽²⁹⁾ A lap alján, a kritikai apparátusban ezt írja: „Úgy véljük, hogy Bodor Ferenc ágyúöntéssel kapcsolatos szerepét újra kell értékelni.” Ugyanezen az oldalon – sajnos – a következő csúsztatás olvasható: „Süli Attila hadtörténész úgy gondolja, hogy az első székely ágyúk gyártásának kezdeményezője, mozgatója és főszervezője Gábor Áron.”⁽³⁰⁾ Megjegyzem, hogy a tanulmány mondatának csak egyik részét idézte. Az eredeti így hangzik: „Noha Dániel nem említi meg Gábor Áron nevét, mi a későbbi 1848–49-es források, Turóczi Mózes visszaemlékezése és a

vonatkozó szakirodalom alapján úgy véljük, hogy az első székelő ágyú gyártásának kezdeményezője, mozgatórugója és főszervezője a későbbiek folyamán Gábor Áron lett.”⁽³¹⁾ Szerintem az idézet utolsó részének, „a későbbiek folyamán” mondatrésznek a kihagyása félrevezeti a témában járatlan olvasót.

Mindkét könyv 140 év után kiemel két olyan személyiséget – Bodor Ferencet és Zakariás Antalt –, akiről eddig hallgatott vagy tévesen ítélkezett a történettudomány, pedig nagyon jelentős szerepet játszottak az 1848/49-es székelyföldi hadiipar megteremtésében. Bodor Ferenc nevét pedig, aki Csíkmadarason „a két magyar haza legnagyobb löpörgyárát” építtette fel és üzemeltette, méltán említhetjük Gál Sándor és Gábor Áron neve mellett.

Dr. Süli Attila, a budapesti Hadtörténeti Intézet és Múzeum munkatársa elküldte azt a kimutatást, mely egy újabb beszédes dokumentum azok számára, akik tagadták és tagadják Bodor Ferenc szerepét az első ágyúöntések. Ahogy sejtettem, ez a dokumentum, mely az ún. Csány Itben található, Böződi György hagyatékában is megtekinthető. Bodor Ferenc bányaművezető 1849. március 24-én „Számoltat-ot” ír, azaz elszámol Gál Sándor ezredesnek: „Azon anyagok – réz, öntött- és vert- vasmennyiségekről, melyeket a cs(ik)sz(ent)domokosi k(incs)t(ári) rézbánya és a m(agyar)hermányi vasgyár az Álladalomnak több részletben adott.”

A táblázatban – többek között – a következő vitazárónak is tekinthető bejegyzések olvashatóak: „A m(agyar)hermányi vasgyártól 3 hatfontos ágyú s a hozzá való golyók, összesen 30 m 73 font”. „A m(agyar)hermányi vasgyáron öntött 3 hatfontos ágyú s golyók árát tulajdonos Zachariás Antal úr azon feltétellel, hogy az egyik ágyú Erdővidékéé leend: ingyen odaengedi a Hazának...” Ennek a beszédes adománynak, nyilatkozatnak azok számára is kellene mondania valamit, akik Erdély 1848–1849-es történetével foglalkoznak. Azt is megtudjuk, hogy a három vaságyú – nem kettő és nem rézágyú – ahogy itt is, ott is a napilapokban olvasható, 215 Ft, 62 krt.-be került. Arról is értesülünk, hogy milyen fontos szerepet játszott Zakariás Antal és Bodor Ferenc a kézdivásárhelyi ágyúöntő műhely rézzel és vassal való ellátásában. A vitazárónak tekinthető dokumentum feldolgozása megtalálójára vár, aki tudomásom szerint hozzá is fogott ehhez az igazságszolgáltató, szép munkához.⁽³²⁾ Az elmondottak aláhúzására meg kell ismételnünk Bodor Ferenc pirongató szavait a hitelesnek tartott Jegyzőkönyvből: „A pesti Közlöny azon cikke, hogy Gábor Áron kitsid székely-örökségét eladta és annak árával három ágyút állított ki, melyekkel Háromszéket az ellenség betörésétől megmentette, hiú, igaztalan dicsekedéssé törpül.”⁽³³⁾ Valóban, az említett kormánylap erdélyi tudósítója, a marosvásárhelyi Dózsa Dániel a következőket írta: „Gábor Áron, a visszautasított, a kigunyolt nem csüggedett el. Eladta birtokát és jószágát, anyagot szerzett és öntött két ágyút.”⁽³⁴⁾ Ugyancsak a Közlöny egyik beszámolója a következőket írta Gábor Áron magyarhermányi ágyúöntési hozzájárulásáról: „Gábor Áron nevű székely káplár ’s igen derék fejű tűzer a’ mint a’ futásból haza érkezett, rögtön a hermagni vashámozban ön maga által készített mintára három ágyút öntetett ’s néhány száz golyót...”⁽³⁵⁾ Meg kell jegyeznünk, hogy az öntetett műveltető ige egy olyan közös tevékenységre utal, ami mellőzi ugyan

mások nevének említését, ám amint a fentebb közölt dokumentumból és Bodor pirongató megjegyzéséből, valamint a többi dokumentumból is értesülünk, az ágyúöntés Bodor hozzájárulásával és Zakariás Antal áldozatvállaló adománnyozásával került a Székelyföld tulajdonába. Az említett történelmi forrásoknak már eléggé meggyőzőeknek kellene lenniük azok számára, akik ilyeneket írtak:

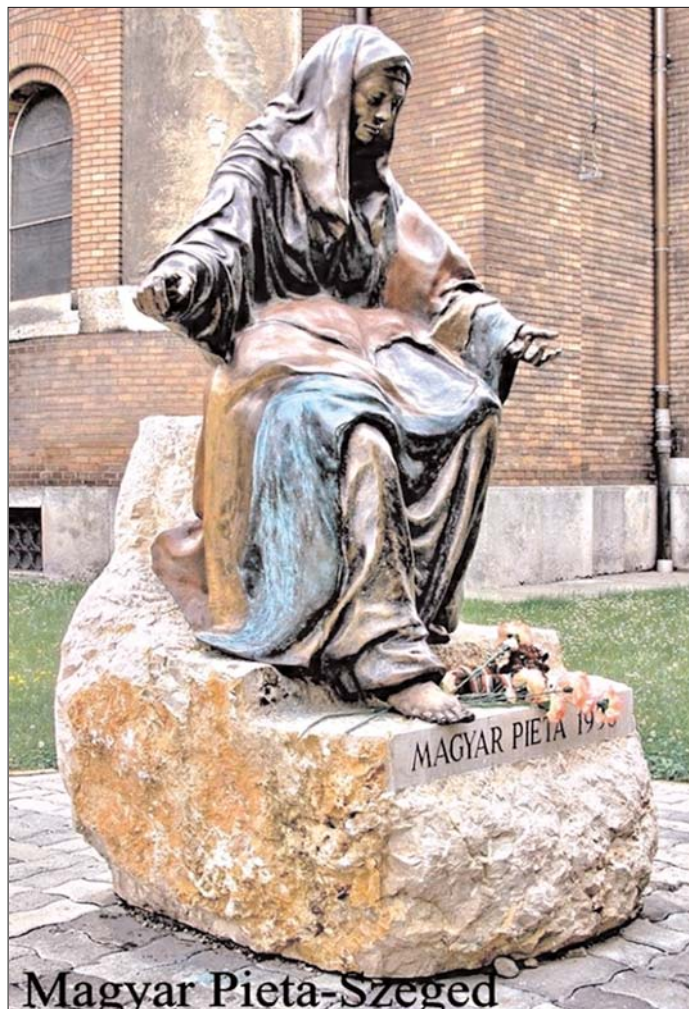
„...Bodorról – a maga által írottakon kívül – egyetlen korabeli történelmi forrás sem bizonyítja az ágyúöntést.”⁽³⁶⁾

„Történelmi forrásaink hitelesen bizonyítják, hogy Bodor 1848-ban egyáltalán nem játszott szerepet az ágyúöntésben...”⁽³⁷⁾ Aki ilyen valótlanosságot állít, nem ismerte vagy mellőzte a korabeli dokumentumokat.

Hasonlóképpen kell megcáfolnunk az alábbi állítás hitelességét is.

„A városközpontban ...vonultatta fel Gábor Áron az erdővidéki Bodvajból nemrég megérkezett két ágyúját.”⁽³⁸⁾

Turóczi Mózes, a sokak által idézett visszaemlékezésében, ezt írta Gábor Áron bodvaji ágyúöntő hozzájárulásáról: „fából egy formát faragott és arra az ott lévő kohó – és öntőmester három darabot (ti. ágyúcsövet) meg is öntött.”⁽³⁹⁾ Elgondolkodtató az öntési szakmában járatlan személyek számára, hogy miként lehet egy faformára három, ezeröttszáz fokra fölhevített híg vasból ágyúcsövet önteni. Meg kell jegyeznünk, hogy Turóczi Mózes nem volt jelen az ágyúöntésnél, ezért a nagyon kései visszaemlékezés hitelessége alapos gyanút ébreszt. Az újabban feltárt történelmi források másról

beszélnek. A Csíkmadarason vagy a Madarasi Hargitán befejezett, augusztus 7-ről keltezett eredeti Jegyzőkönyvet, melyet Alapy Gyula ismertetett, Bodor augusztus 8-án vagy augusztus 8-ig lemásolta Csíkszentdomokoson vagy Balánbányán, föltételezésem szerint a családi házbán. Végül ebből a lemásolt Jegyzőkönyvből kell idéznünk azok számára, akik még mindig makacsul tagadják Bodor, immár több dokumentum által is bizonyított szerepét az első ágyuk öntésénél.

„1848. Október 20.-a és utánna; Dániel Gábor honvédszázados két ízben megmota a magyar Hermányi vasgyárt azon gyanuból, mintha ott ágyukat öntöttek volna a Brassói szászok számára. A miért is a Csík szt: Domokosi rézbánya Igazgatóság az említett hó 20-ról udvarhelyszéki kormánybiztos Keller János urat fölkéri, hogy a Bardoczszékieket nyugtassa meg 's világosítsa fel arról: hogy a kérdéses vasgyáron mely ezen rézbányaigazgatóság alá tartozik, ágyuk még senki számára nem öntettek, csak kísérletet tett igazgató Bodor Ferencz ágyut üreggel öntetni, betanítando a vasgyári mintázot és öntöt, hogy a Kormánybiztos urnak e tárgyba még az agyagfalvi gyűlés előtt adot szavát –ha szükség fogna lenni reá – beválthassa.

1848. November 20.a. A háromszéki honvédelmi bizottmány a'kik a Csík Szt:Domokosi rézbányára küldi oltszemről Beke Sámuel urat másodmagával, Bányanagy Bodor Ferenczel való értekezésre, hogy az általa még az Agyagfalvi Gyűlés előtt ígért saját találmánya szerint üreggel megöntendő ágyukat sietve öntetné meg, mivel Gábor Áron harangöntőivel több hetek otoi próbák után semmire sem tudván menni Kézdi vásárhelyen.

Igazgto Bányanagy Bodor Ferencz a küldöttekkel még az nap Bükkszádig utazot, a'honnan másnap reggel az igazgatósága alatt álló Magy:Hermányi határon lévő Bodvay nevű vasgyárra érkezett. A beállot nagy hideg miat, és mivel az olvasztó kementze már kiégve, lejárandó vala, csak három darab hatfontos ágyut, és mintegy 700 darab egész- és vett – golyot sikerült még megöntettni:/:Gábor Áronnak jelenlétibe a'kit e találmányba betanított:/ az ezekhez való anyagot gyárttulajdonos Zakariás Antal ur ingyen – igazgató Bodor Ferencz meg találmányát – adá hozzá.

A Pesti Közlöny azon cikke melybe Gábor Áron nevű Székely embert említ fel, a'ki kised székely örökségét eladta- és azon három ágyut szerzett légyen, melyekkel háromszéket az ellenségtől megvédte, hűu kérdésé törpül; a czáfolatot erre a fenn megirt tényállás szerint, megírta Kolozsvárról Rivnák György ur; Pestre vivé magával kinyomatás végett egyik csíkszéki képviselő Mihály Gergely ur, a'ni azomban a muszka sereg közbe jövelele miatt elmaradt.- Ez az igazi története azon örök-re nevezetes három első ágyuknak a'melyekkel sikerült háromszéknek magát megvédeni.”⁽⁴⁰⁾

A jelenlegi történelmi forrásokra támaszkodó ismereteinket összegezve, kételkedés nélkül állíthatjuk, hogy a közös hozzájárulással öntött első három ágyú elkészítésében Gábor Áron szerepét eltúlozták, és téves ismerteket közöltek, miközben Bodor Ferenc mérnök valamint a tulajdonos, Zakariás Antal döntő szerepet játszó anyagi hozzájárulását mellőzték, elhallgatták, ami részben azzal is magyarázható, hogy a kutatás nem foglalkozott kellőképpen az igazság felderítésével.

Szabó Károly, Kóvári László, Bözödi György megbízható történészeink mellé állt dr. Süli Attila is, aki az *Ágyúba öntött harangok* c. könyvben olvasható tanulmányában dokumen-

táltabban, alaposabban érvel Bodor Ferenc igaza mellett, ami – szerintem – nem fogja lerombolni a Gábor Áronhoz fűződő „legendát”, de kiemel a szinte már bűnös mellőzésből két személyiséget, Bodor Ferencet és Zakariás Antalt, akinek az engedélye nélkül aligha öntöttek volna ágyúkat Bodvajon. Ugyancsak az általam dédelgetett, ébren tartott igazság mellett érvel dr. Száva Tibor is, aki Zakariás Antal és Bodor Ferenc életéről, tevékenységéről, – amint a mellékelt könyvészetben olvasható – több tanulmányában és újságcikkében is megemlékezett.

A Hadtörténeti Intézetben és Múzeumban őrzött, Süli Attila történész által föltárt újabb meggyőző dokumentumok azt a javaslatot szorgalmazzák, hogy a bodvaji hámorra helyezett emléktáblát cseréljék ki azzal, amelyik hitelesebben beszél az első három vaságyú öntésének mestereiről.*

Bodor Ferenc hozzájárulása az 1848–49-es székelyföldi hadi eseményekhez annyira jelentős, hogy külön fejezetet érdemelne Erdély történetében, személyisége szobrot Csíkszereda központjában, ugyanis ő képviselte leginkább a csíkiakat, Gál Sándor mellett, a szabadságharc idején.

*

Javaslatom szerint az alábbi két rövid idézetet vagy ezek egyeztetett változatát kellene bevésetnünk az emléktáblába. Ezek a következők:

„...az önként átengedett harangokból néhány napon belül Bodor Ferenc segítségével Gábor elkészítette az ágyúkat.” (Gál Sándor életrajza, 25. o.)

„A magyarhermányi vasgyáron öntött három hatfontos ágyú s golyók árát tulajdonos Zakariás Antal úr azon feltétellel, hogy az egyik ágyú Erdővidékéé leend, ingyen engedi a hazának.” (Csányi I.)

KÖNYVÉSZET

25. Gál Sándor életrajza, avagy a székely ezredes, ki nem engedett a 48-ból. Pallas – Akadémia Könyvkiadó. Csíkszereda, 2006. 25. o.
26. Kádár Gyula: Gábor Áron életútja. Scribae Kádár lap- és Könyvkiadó. Csíkszereda, 2014.
27. Ágyúba öntött harangok. Tortoma Könyvkiadó. Barót-Sepsiszentgyörgy, 2014.
28. Kádár Gyula i. m., 153. o.
29. ua. 158. o.
30. uo.
31. Ágyúba öntött harangok, 126. o.
32. Az idézett „Számolat” megtekinthető dr. Süli Attila tanulmányának dokumentummellékletében.
33. vö. Századok, 1926. 219. o.
34. Közlöny, 1849. január 16 (kedd), 2. sz., 8. o.
35. Közlöny, 1849. február 8. 22. sz., 79. o.
36. Egyed Ákos: Háromszék 1848–1849. Kriterion Könyvkiadó. Bukarest, 1978. 239. o.
37. Egyed Ákos: Erdély 1848–1849. Pallas – Akadémia Könyvkiadó. Csíkszereda, 2010. 427–428.
38. ua. 266. o.
39. Egyed Ákos: Háromszék 1848–1849. Kriterion Könyvkiadó. Bukarest, 1978. 120. o.
40. MUEKvLt, Kanyaró Ferenc hagyatéka, 23-as csomó, 1. o. Lásd: Komán János: Megtaláltuk a jegyzőkönyvet. In: Hargita Népe, 2016. június 16.

Szekeres Lukács Sándor

Felsősófalva rovásírásos leleteiről és a magyar rovásírásról

Az emberiség egyik legjelentősebb szellemi terméke az írás feltalálása, az emberi gondolatok jelekkel való rögzítése. Sokan abban a téves hitben vannak még a magyarok között is, hogy az írás feltalálásához a magyarságnak nem sok köze van. Szerencsére a XX. században Forrai Sándornak, majd tanítványainak, mint pl. Friedrich Klárának, Szakács Gábornak és még sokan másoknak köszönhetően egyre inkább kezdett elterjedni a székely-magyar rovásírás kutatása, használata, illetve a rovásírás történetének tanulmányozása.

Friedrich Klára szerint a „magyarok legrégibb és legértékesebb kincse” ...a rovásírás. „Mindazon dolgok közül, amelyek a Föld nevű bolygón történtek, a magyarok őstörténete a legcsodálatosabb.[...]” Ha valaki őstörténetünkéről többet akarna tudni, annak ismernie kell a rovásírást. De mit is jelöl ez a fogalom?

A rovásírás a magyarok ősi írása, a legrégibb írásrendszerek egyike, amelyet krónikásaink következőképpen neveztek:

- Kézai Simon, Kun László udvari papja a XIII. században – hun,
- Kálti Márk krónikaíró a XIV. században – szkíta,
- a Bécsi krónika a XIV. században – szkíta,
- Thúróczy János krónikaíró a XV. században – szkíta,
- Antonio Bonfini (1427-1503), Mátyás király történetírója – szkíta,
- Verancsics Antal, római katolikus püspök, Magyarország főpapja a XVI. században – hun,
- Thelegdi János római katolikus főpap, tankönyvíró a XVI. században – hun,
- Baranyai Decsi János, a marosvásárhelyi református főiskola tudós tanára a XVI. században – hun,
- Szamosközy István, Bocskai István fejedelem történetírója, XVI. sz. – szkíta,
- Luigi Ferdinando Marsigli olasz tudós, hadmérnök, a XVII. században – szkíta,
- Bél Mátyás evangélikus püspök, polihisztor XVIII. században – hun-szkíta,
- Szabó Károly, művelődéstörténész, bibliográfus a XIX. században – hun-székely írásnak nevezte.

Amint látjuk, tudós történetészeink egyike sem nevezte finn-ugor írásnak.

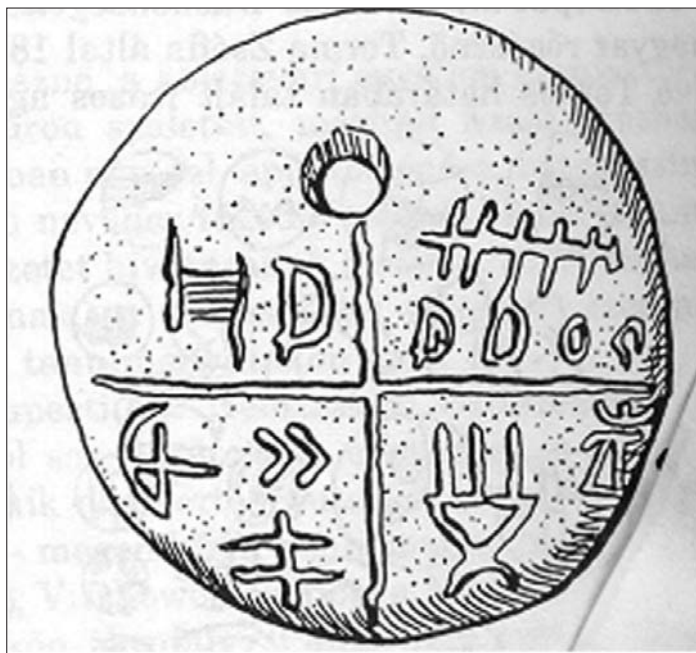
A rovásírás legnagyobb jelentősége, hogy időben és térben összefogja a Kárpát-medence magyarságát.

Időben:

1. Kárpát-medencei ősiségünk bizonyítéka
2. A szkíta-hun-avar-magyar folytonosság bizonyítéka

A székely rovásírás gyökereinél mindenképpen említésre méltó, hogy az emberiség talán legrégibb írásos emléke éppen Erdélyben került elő Tatárlakáról 1961-ben, amikor N. Vlassa kolozsvári régész egy hamuval telt gödör fenekén 26 agyagszobrocska, két kőfigura, egy tengeri kagylóból

készült karperec és két téglalap alakú agyaglap társaságában egy 6 cm átmérőjű és 2,1 cm vastagságú agyagkorongot talált, amelyen írásjelek láthatók. A három agyaglapocskáról A. Falkenstein a C14-vizsgálat alapján megállapította, hogy keletkezése Kr. e. 4500-4700 évekre tehető. Az a legmegdöbbentőbb ebben az erdélyi felfedezésben, hogy ezen az agyagkorongocskán a székely-magyar rovásírás B, D, GY, LY, N, NY, O, P, Z betűjelei vannak rajta. Amint az agyagkorong megfejtésével foglalkozó Makkay János régész és Forrai Sándor megállapította, a korongon található írásjelek az ősi mezopotámiai sumér kultúrával azonos jelkészlettel rendelkeznek. A szovjet régészek, akik szintén vizsgálták az agyaglapokat, azt is megállapították, hogy az agyag anyaga nem Mezopotámiából származik, hanem Erdélyből. A rovásírásunk Z betűje, a kettős kereszt, ami a sumérban az uralkodás kifejezője, egyébként benne van a magyar címerben.

Tatárlaki korong

Korond község önkormányzata 2003-ban a világon eddig egyedülálló módon emléket állított a magyar nyelvnek, mely emlékmű a magyar mitológia életfáját valósította meg gránitkövekből, melynek monumentális emlékmű ágai közé a tatárlaki korong betonba öntött és egy egyméteres átmérőjű korongját is beleillesztették. A korondi emlékművön a korong nagyított másolatára egy elképzelt megfejtést is rávéstek. Miholcsa József, a kompozíció megálmodója szerint a tatárlaki korong jelentése az alábbi lehet: „*Öltalmazónk minden tiúkot ismerő dicső Nagyasszony vigyázo két szemed óvjon Nap atyánk fényében.*”

A tatárlaki agyagkorong írásjelei nem egyedülállóak Erdélyben, hiszen Tatárlakától nem messze, mintegy 20 km-re 1875-ben Torma Mária régész nő Tordoson kb. 11.000 darab cseréptöredéket és korongocskát talált, amelyeken tisztán kivehetők ősi rovásírásunk A, B, D, G, F, J, P és SZ betűi. A Maros-parti homokban talált agyagkorongok és cseréptöredékek korát 4.500 évre becsülik. A tordosi és a tatárlaki rovásírásos leletekről bővebben Forrai Sándor *Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig* című könyvében olvashatunk.¹

Nagy örömmel vettem kézbe az Erdélyi Gyopár 2003. évi 1. számát, amelyben Puskás Kolozsvári Frederic régész a Tászkotetői „írásos” kövek címmel közölt egy cikket, ugyanis ebből tudhattuk meg azt, hogy Erdélyben és éppenséggel a székelyföldi Ditró határában írásos köveket találtak. Gyergyóditró mellett, Orotvától 3-4 km-re északi irányban található a Gyergyói Havasokban az 1379 m magas Tászkotető. Tászkotetőtől északnyugati irányban, a Nagy-Közrez havas felé vezető erdei út két oldalán, mintegy 400-500 m hosszan elszórt írásjelekkel és mértani alakzatokat ábrázoló vésett, illetve karcolt kőtömböket talált id. Józsa Sándor ditrói tanító, melyről a Pesti Hírlapban 1913-ben tudósítás is jelent meg. Ezt követően a kolozsvári Erdélyi Nemzeti Múzeum munkatársa, dr. Kovács István régész kiment a helyszínre, ahol fényképeket, rajzokat és térképvázlatot készített, majd elemzést is végzett a szerinte legérdekesebb 11 kőtömbről. Dr. Kovács István 1914-ben kutatási eredményéről a *Dolgozatok az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiséggyűjteményéből* V. számában A Tászkotetői sziklakarcolatok címmel számolt be. Kovács István szerint a kőtömbök egykor meghatározott sorrendben voltak ott elhelyezve, ami azt sejtette a kutatóval, hogy a neolitikus megalitokkal vannak összefüggésben. Ilyen összefüggésre utal egyébképpen a vésetek formája is, mert ehhez hasonló ábrázolásokról lehet tudni a neolitikus Vinca-Tordos és a rézkori Erődsi (vagy „Kukutyin” Cucuteni-Tripolje) kultúrkörben is. (Amúgy zárójelben jegyzem meg, hogy a több mint 5000 évre becsült erődsi leleteknél az a döbbenetes, hogy olyan épületmaradványok maradtak fenn a sepsiszéki Erődsön, ahol vízvezeték és központi fűtés(!) nyomai beszélnek Erdély ember által lakott múltjáról.)

Tászkotető és Erődsi azonban nem az egyedüli megalitikus maradvány Erdélyben, hanem ilyen a Hargitához tartozó Oltárkő is, ahol Orbán Balázs szerint a székelyek üléseztek és istentisztelet tartottak, amikor a tatárok betörték és fel kellett menekülniük a hegyek csúcsaira. Véleményem szerint ezek az ülésezések sokkal régebbiek a tatárok betörésénél, hiszen más forrásból tudjuk, hogy a székely nemzetgyűléseken a vezetők körbeültek az előre elhelyezett kövekre. A „Hargita” megnevezésről még csak annyit érdemes megjegyezni, hogy kísértetiesen hasonlít az ókori görögök által leírt szkíta isten nevére, a Thargitaoszra, ha pedig elhagyjuk a szóvégi görög osz képzőt, akkor döbbenetünk még nagyobb lehet, mert a szkíták istene, Thargita, és Székelyország szent hegye, a Hargita között szinte teljes azonosságot találunk. Véletlen egybeesés? (Hej, mit szólnak majd a finnugristák, amikor ezeket a sorokat olvassák!)

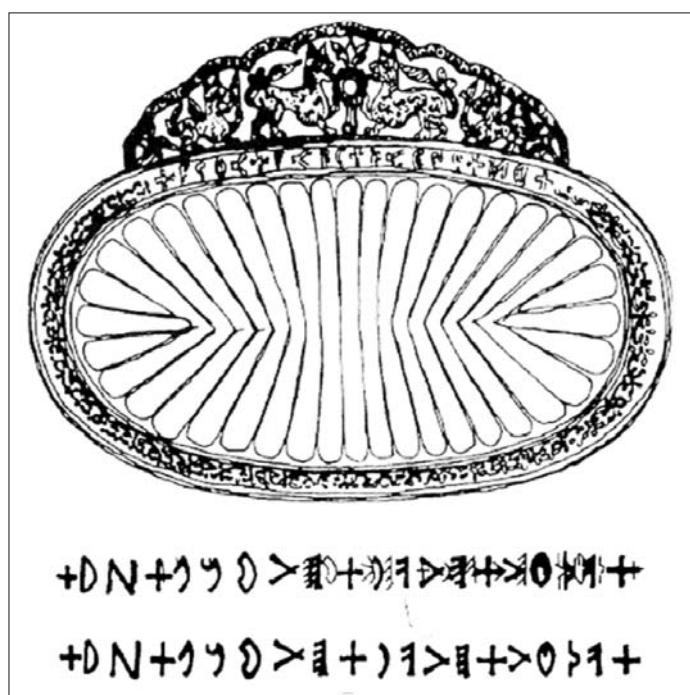
Visszatérve azonban a Tászkotetői kőtömbökre, Kovács

István megállapította, hogy az általa megvizsgált 11 kő vésetei és karcolásai legalább három különböző korban készültek, ugyanis technikailag és tartalmilag is különböznek. A legrégebbiek a neolitikus vésetek, melyek nagyon kopottak, ezt követi a rézkori, majd a legújabb vésetek, melyek alig 300 év körüliek lehetnek. A legrégebbi ábrázolásokon fantasztikus lények, mértani alakzatok és szimbólumok láthatók. A második csoportba azok a véseteket tartoznak, amelyeken írásjegyek láthatók, amelyhez hasonló a székely-magyar rovásírás is. Ezek a vésetek egy vagy több betűből, illetve rövid szavakból álló jelek, ahol olyan szót is ki lehet olvasni, hogy „tas vagy tász” valamint a „szü”, mostani magyar kiejtésünk szerint „szív”. Egyes véseteket azonban a kutató nem tudott megfejteni, mivel a germán rúnától, a türk vagy székely rovásírásig bármilyen jelekhez hasonlíthatnak.

A dr. Kovács István által feltárt ditrói Tászkotetői 11 írásos kőből sajnálatos módon csak kettő maradt meg, ugyanis leszállították a hodosi vasútállomásra, de az első világháború alatt ezeknek a többsége eltűnt, és mindössze két kő maradt meg (a III. és az V. számú), mely a gyergyószentmiklósi Tarisznyás Márton Múzeumban található. Egyesek szerint nincs több ilyen kő a Tászkotetőn, míg mások azon a véleményen vannak, hogy még vannak ilyen írásos kövek a helyszínen. Én is ez utóbbinak vagyok a híve, ugyanis beszéltem olyan székely emberekkel, akik határozottan állították, hogy még vannak ilyen írásos kövek. Ha egészségem engedi, magam is a közeljövőben el fogok menni a helyszínre és fényképezőgéppel felfegyverkezve be fogom járni a tetőt. Tászkotetői írásos kövekkel jó néhány kutató foglalkozott, de dr. Kovács István óta egy sem ment ki a helyszínre, ilyen módon azonban a kutatás csak helyben topoghat.

Az egyik legjelentősebb kincslelet, mely valaha Magyarországon előkerült, az a nagyszentmiklósi „Attila kincsének” nevezett, szinte színaranyból készült, huszonhárom, gazdagon díszített edényből álló készlet, amely 1799-ben került a felszínre. Eredetileg a kincsegyüttesben sokkal több edény, fülbevaló és egy arany rúd is volt, de ezek a tárgyak kézenkőzön eltűntek, és csak ezt a 23 darabot ismerjük. A hatalmas aranykincs először Budára került, de a bécsi császári udvar ezt is, mint nagyon sok mást, ami a magyar népet illette volna, magáénak tudta, a bécsi Régiséggyűjteménybe vitette, és azóta is az osztrákoknál van. A magyar emberek csak nagyon rövid ideig, 2002. március 24-június 30. között tekinthették meg Budapesten a Magyar Nemzeti Múzeumban ezt a hatalmas kincset. Elég hamar felfedezték, hogy tizennégy edényen valamilyen rovásírás látható, de sokáig még a magyar kutatók sem tudták megfejteni a jelentésüket. Sokáig nem jó irányba tapogatóztak, ugyanis arra gondoltak, hogy valamilyen török írásról van szó, míg Pataky László 1961-ben megfejtette, hogy magyar rovásírás látható rajtuk. Döbbenetes és a korabeli magyar viszonyokat jellemzi, hogy az eltelt 45 év nem volt elegendő arra, hogy méltó helyen szerepeljen a nagyszentmiklósi kincsen szereplő magyar rovásírás. Ha odafigyeltünk volna Pataky László megfejtésére, akkor bizony ki kellett volna igazítani őstörténeti ismereteinket is, hiszen e megfejtésből azt is tudhatjuk, hogy a besenyők népe is magyarul beszélt, illetve magyarhoz hasonló nyelven. Az edényeken sok szövegben szerepel a pecsenyég, pecsenyő, pe-

csenyői szó, ami a mai magyar nyelvben besenyőt jelent. A románok egyébképpen a besenyők népére éppen ezeket a régi szavakat használják: pecsenég (persze románul kissé másképp kell írni: pecenegi). Az edények valamilyen okból kifolyólag a besenyők kezébe kerültek Taksony magyar nagyfejedelem idejében, a besenyő vezetők pedig a kincseket szét akarták osztani, ezért rávésték (karcolták) Géza magyar trónörökös nevét, Gyula erdélyi vezér, illetve a besenyő kenézek: Jurkó, Szoláncsi, Thonusz és Pélő nevét. Thonusz besenyő kenéz neve Anonymus krónikájában is szerepel Tonuzoba néven, de a Szalánc és Pélő nevek is fennmaradtak magyar települések nevében. Hosszasan nem is akarom fejtegetni e témát, hiszen Pataky László és mások is bőven foglalkoztak a kérdéssel, de mindenképpen meg kellett említenem a magyar nép eme nagy kultúrkincsét, mert rajtuk a szkíta és magyar hagyományok mitológiai motívumain, díszítésén kívül magyarul érthető szövegek szerepelnek.²

Nagyszenmiklósi tál és írás

Az eddig említett rovásírási feliratok mellett még megemlíthetem Erdélyből a dálnoki, tordaszentmihályi, erdőszentgyörgyi, bonyhai és középajtai feliratokat is. (Számptalan magyarországi és erélyi rovásírási leletet nincs szándékomban felsorolni, az előbbieket csak például említem.) Elsőképpen, származásuk kutatásánál is számolni kell olyan tényekkel, hogy a magyar rovásírás 50 %-os egyezést mutat a föníciai csoportba tartozó népek rovásírásiával, az etruszkkal 43,4 %-ot, míg a türkkal mindössze 28,6 %-ot. Nem elhanyagolható az sem, hogy a rovásírási szövegeket olvasva rádöbbenhetünk arra – eddigi ismereteinkkel, iskolai tanulmányainkkal ellentétben –, hogy a magyar nyelv nem is volt olyan fejletlen ezelőtt ötszáz, de akár ezer évvel sem, mint ahogy ezt elhittették velünk, csak annyi történt, hogy a latin ábécé betűinek átvételekor nagyon sok hangra nem volt meg a megfelelő betű. A latinban nincs különbség az a és á, e és é között, és egyáltalán nincs ő, ü, cs, gy, ny, ty, zs, stb. Bizony

ilyen hiányokkal már nem is olyan könnyű a magyar beszédet leírni. A Marsigli által fellelt, de időben az Árpád-házi királyaink uralkodása idejéből származó székelyföldi rovásírási botnaptáron érdekes módon szinte a mai kiejtésnek megfelelően leírt szavakat találunk, s hogy még jobban lehessen érzékeltetni a különbséget a két írásmód közt, ezért zárójelben feltüntettem, hogy miképp próbálták volna abban az időben leírni a szavakat latin betűkkel: Kűskarácsony (Ciscaracion), Boldogasszony (Bodogasion), Balázs (Bolas), Kolozs (Colos), László (Laslo), gyümölcs (gimils), Püspök (pispec), Szent Gyergy (Zent Gerg), stb.

Székelyföld talán egyik legjobban ismert, sokak által megtekintett rovásírási az énlaki felirat. Énlakán az unitárius templom festett mennyezetének rovásírási felirata: „Egy az Isten Georgius Muzsnai Dakó”. Az írás keletkezésének ideje 1668. Ez az évszám azért is figyelemre méltó, mert még ekkor is használták egyesek az ősi magyar rovásírást. Az énlaki rovásírási felirat történetéhez tudni kell azt, hogy amikor a tatárok 1661-ben betörték Erdélybe, felégették az udvarhelyszéki Énlakát a templommal együtt. Az élve maradt székelyek 1661-1668 között új templomot építettek, és ennek a mennyezetére festette fel Muzsnai Gergely a fenti írást. Azt már kevesebben tudják, hogy a tatárok 1661-es betörése után a lemészárolt énlaki székelyek emlékére a Firtos-vára alatti sziklafalra egy 2-3 m hosszú rovásírási szöveget véstek, ahol még az ellenálló székelyek vezetőjének, Farczádi Pálnak a nevét is megörökítették. Dancs Lajos énlaki unitárius lelkész 2003. július 10-i elbeszélése szerint a Firtos-vára alatti rovásírási feliratot az 1930-as évek folyamán egy arra járó „nadrágos ember” (így nevezték a régi székelyek a nem székelyharisnyás, hanem pantallós városi embereket, ekkor még a székelyek azon a vidéken kimondottan székelyharisnyában jártak) vésőjével megsemmisítette. Dancs unitárius tiszteletes elbeszélését az öreg Korondi Ferenc bácsi elmondására alapozta.

Énlaki rovásírási felirat:

Csak egy az Isten Georgius Muzsnai Dakó

A székely-magyar rovásírást egyesek nem csak megkérdőjelezzik, hanem igyekeznek egyszerűen megsemmisíteni, s ebben nem csak az 1930-as évek „nadrágos emberei”, akik

minden valószínűség szerint az új államhatalom emberei voltak, hanem az ún. „magyar” tudósok, más „magyar” értelmiségiek is részesek, akik egyszerűen nem akarnak tudomást venni a magyar nép ősi kincséről.

Rokaly József gyergyószentmiklósi történész legfrissebb könyvében helyre teszi azokat a történésznek nevezett személyeket, akik még most is megkérdőjelezik a Csíki Székely Krónikát vagy a magyar rovásírást és általában a magyarok által írt régi krónikákat. Rokaly József kemény ítéletében olvasható, az hogy „*hazánkban a Habsburg-megszállás eleje óta tervszerű és szándékos nemzetpusztítás folyik mindmáig, mind a nemzet materiális vagyonában, mind szellemi kincseink pusztításában, különösen történelmünk meghamisításának terén.*”³

Sokan még Felsőősfalván és a Sóvidéken sem tudják, hogy a Székelyföld egyik legfontosabb székely-magyar rovásírási lelet-együttese itt maradt fenn, éppen Felsőősfalván. Felfedezésük sorrendjében felsorolva az alábbi rovásírási leleteket említem meg: a Kodáros-tetői; a Felsőősfalvi Református Templom nyugati ajtójának kőkerete; Kodárosi jelzett kő; Kodárosi temető harmadik köve; Sófalvi-hegyi kő és a Szertő tetői kövek. Ebből az utóbbi háromról tudunk csak egyelőre, de nincs kizárva az sem, hogy a Szertő tető környékén még több ilyen lehet, ezekről bővebben majd később írok. Előrebocsátom azt, hogy nem vagyok sem történész, sem rovásírást-szakértő, de hiszem és vallom, hogy a magyar írásbeliség történelmével érdemes foglalkozni, mert a több évszázados (Habsburg- és Szovjet birodalmi) elnyomás miatt sokáig elhanyagolták a magyar kultúrának ezt a gyöngyszemét és ezért is ideje lenne alaposabban kutatni ezeket. Évtizedeken keresztül a hivatalos Magyar Tudományos Akadémia szinte nem is vett tudomást a székely-magyar rovásírásról, és csak az ún. „amatőr kutatók” foglalkoztak kutatásával. Szerencsére az utóbbi időben változni kezd az MTA kutatóinak is a szemlélete, és már találunk olyan akadémikusokat – pl. Dr. Székely Györgyöt, de másokat is –, akik felülvizsgálva korábbi álláspontjukat, el kezdtek foglalkozni a székely-magyar rovásírással. Erdélyi István régész-történész Ráduly János rovásírást-kutatóval együtt 2010-ben jelentette meg A Kárpát-medence rovásfeliratos emlékei a Kr. u. 17. századig című könyvét a Masszi Kiadónál.⁴

Önmagában az a tény, hogy Erdélyi Istvánnak volt ereje felülvizsgálni korábbi fiatalkori álláspontját és Ráduly Jánossal közösen írt könyvet, ez is tudománytörténeti szenzáció, de a magyarság történettudományának szempontjából is óriási előrelépésnek lehetünk szemtanúi az utóbbi időben, hiszen szép lassan helyére fog kerülni a székely-magyar rovásírás kérdése is. Még egy biztató jelenségről is szót kell ejtenem, mégpedig a XIX. században elterjedt, a Habsburgok által protezsált és a XX. században szinte szentírásként tisztelt finnugor elmélet kérdéséről. Habár a finnek több évtizede felülvizsgálták a finnugor rokonságról szóló elméletüket, és évek óta a Finn Tudományos Akadémia már arról ír, hogy a finn nép Európában alakult ki és nem a magyarok mellett, a hivatalos magyar tudomány ezt még mindig nem akarja tudomásul venni. A finn tankönyvekben 2003-tól kezdődően egyszerűen nem említik a finnugor rokonságot. A repedések azonban nálunk is megjelentek, például Dr.

Czeplédi Katalin az Esztergomi Vitéz János Tanítóképző Főiskola és a Károli Gáspár Református Egyetem tanára előadásában arról ír és beszél, hogy „*Hál' Istennek a finnek 2003-ban átírták tankönyveiket. Az új finn történelem-tankönyvek így kezdődnek: Eddig az volt a nézet, hogy a magyarokkal rokonok vagyunk. Mára kiderült: barátság van, de genetika nincs.*” Czeplédi Katalin éppen arról értekezik, hogy a szkíta, hun, avar, székely és magyar népeknél folytonosság van, tehát nem a magyar királyok által jóváhagyott magyar krónikákkal, hanem a sokkal később – Habsburg és Szovjet birodalmi nyomásra – kitalált értelmezéssel van baj. Czeplédi Katalin egyértelműen ki meri jelenteni, hogy „*nem lehet véletlen, hogy a székelyek hun-magyaroknak tartják magukat. [...] Az uráli nyelvcsaládba sorolt nyelvekben is a szkíták és a hunok hagytak számos nyomot a szókincsben és a grammatikai elemekben, innen van a magyarral, a török és a szláv nyelvekkel való egyezések nagy része.*”⁵

Czeplédi Katalin mellett számos magyar történész egyetért azzal, hogy az elavult és a magyar történelem-kutatásra ráerőszakolt elmélet helyett a régi krónikáinkra és az új kutatási eredményeket ötvözve kell kutatni a magyarság és a székelység történelmét is. E kutatók között feltétlenül említésre méltó Dr. Tábori László. Az alig ismert ókori világbirodalom **Pártia** című könyvét csak azért említem itt, hogy láthassa a kedves olvasó, mennyire el lehet hallgatni egy olyan nagy birodalom történelmét és kultúráját is, mely több mint fél-ezer éven keresztül a világot meghatározta.

E kis nyelvészeti kitérőt azért tettem meg, mert jelezni akartam, hogy az utóbbi időben a tudomány álláspontja gyökeres változás alatt van, amely kihatással lehet a rovásírás kutatására is.

(Folytatjuk)

Jegyzetek:

1. Friedrich Klára–Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtokleveleink, a rovásírás, Regiszter Kiadó és Nyomda Kft. Budapest, Harmadik, átdolgozott kiadás. 2007. 7-8. old
2. Szekeres Lukács Sándor: Székely Mózes Erdély székely fejedelme, Székelyudvarhely, 2007, 315-318
3. Rokaly József: A Rabanbanok és népünk ősemlékezete, Gyergyószentmiklós, 2017, 35. old
4. Erdélyi István, Ráduly János: A Kárpát-medence rovásfeliratos emlékei a Kr. u. 17. századig, Masszi Kiadó, 2010.
5. Czeplédi Katalin: Dr. Tóth Tibor, A keleti magyarokról szóló részletének nyelvészeti vonatkozásai, in: Eleink, magyar őstörténet, XI. évfolyam, 1. szám (25.), 2012, 34. old.)

Toró Árpád

Emlék, tapasztalat, vélemény

(Folytatás előző lapszámunkból)

Itt, ezen a földön megmaradni csak földbe gyökerezett lábbal és Égbe kapaszkodva is csak úgy volt lehetséges, ha ehhez egy olyan különleges lelkiség társul, ami ezt a népet fennköltté tette. Ami azt jelenti, hogy egyszerre tud sírni és nevetni. Nem hiszem, hogy erre más nép is képes lenne, mert mi nem holmi bódító italoktól verjük a lábunkat a földhöz, hogy onnan elrugaszkodva a magasságokba emelkedhessünk, hanem ami csak nekünk van: a magyar cigányzenétől. Nincs a világon olyan zenekar, nincs a világon olyan művész, aki olyan szívhez szólóan tudjon hegedülni, mint egy magyar cigányprímás. Keze alatt nem egy száraz fa szól, hanem egy szív keresi a társát. Nem kell sokat keresgélni, hamar rátalál, s ebből az egybeolvadt közös nagy szívdobogásból olyan élmény fakad, amelynek megtartó ereje van. Sír, zokog a hegedű – sírnak, zokognak a szívek, s ebből születik meg az a valami, ami a holnapot jelenti: a remény.

Ha lenne valaki, aki a fenti sorokat kétellyel fogadná s még nem látott volna sírva vigadó székely-magyart, azt ezennel meghívom egy nagyon régi, a háborút követő évek karácsonyi és szilveszteri sétájára.

Mint hangyabolyban telelés előtt, olyan nyüzsgés van a házak táján. Mindenki igyekszik, hogy „lélektisztulás” előtt a környezetét is rendbe tegye. A békés megnyugvás helye: a templom, tárt ajtókkal várja az erre vágyókat. Az itt megtisztult lélek tulajdonsága, hogy a reményt keltő „magasságot” keresi. Ide pedig semmi más nem vezet el úgy, mint a cigányzenés multság. Erről pedig idejében gondoskodni kell, egyrészt, mert nagy a verseny a különböző bandákért, másrészt mert nem mindegy, hogy a Zsigi Jancsi vagy melyik más banda lesz a szívek vágyainak Éggel való közlője. Bármelyik is legyen, az a fontos, hogy legalább öt tagból álljon, mert ahol a primáson kívül nincs egy kontrás, egy cimbalmos, klánétás (klarinétos) s egy nagybögős, az nem is igazi „banda”. A muzsikás fogadó legényeknek föl kellett kötni a gatyát, hogy ez sikerüljön, s a zenészek négy-öt éjszakán át bírják az iramot – Karácsony másod-harmadnapján, Aprószentek, Szilveszter és Újesztendő estéjén –, mert itt úgy kellett húzni a csárdást, hogy a csizmák alatt ne csak a padló repedjen, hanem az ördög is reszkessen a pokolban s a hallgatónótákat meghallja az Ég. Zokogott, sírt a hegedű, s könnyeztek a szemek, amikor hívására összeölelkezve, egybeforrva együtt énekelték: *„A szívemben nincs már boldogság / Nincs boldogság s nem is lesz soha, / Míg magyarok nem lesünk újra”*. Nem folytatom, mert ezt leírni nem lehet. A szívek hangja értelemmel föl nem fogható.

A magyar cigányzene által a szívek beszélgetnek. Nincs a világon, amihez hasonlítható lenne. Olyan, mint a kenyér: egyedi s megtartó ereje van.

Sok részletet elfed a feledés homálya, de amint a Har-

gita csúcsa emeli fejét a felhők fölé, úgy maradt meg tisztán, kitörölhetetlenül annak a negyvenes évekbeli szilveszteri bálnak az emléke, ahol a zene és nótázás varázslatát egy hang töri meg: „Harangoznak, éjfél van!” A primás egyből leengedi a vonót, a zene elhallgat. Néma csend ereszkedik a jelenlévőkre, a várakozás csendje. A megnevezhetetlen csodavárás csendje. Most, amikor az új hatalom keze már a torkunkat is elkezdte szorongatni, hogy örökre belénk fojtja, kimondhatatlanná tegye azt, ami a szívünkben s a lelkünk mélyén van. Nos, a csoda megtörtént. A torokszorítást legyőzte a vágy imádságos hangja: *„Ez esztendőt megáldjad, kegyelmedből Úristen” s „Ne hagyd elveszni Erdélyt, Istenünk!”*... Mintha a könyörgésünket az Isten ott menten teljesítette volna, olyan erőt sugárzó szemekkel, dacosan felemelt fejjel öleltük egymást magunkhoz, s ezzel a kecsegtető jövőndőt is. Bár mint bűvópatak játszadozott velünk a Remény, hittük, hogy egyszer végleg előbúvik, s magunkhoz ölelhetjük vágyaink valóságát.

Ezek a befelé fordulásnak, az igazi számvetésnek, a hit s a lélek megújulásának ünnepei csak akkor lesznek teljesek, ha ebből a hitből fakadó reménység égre törő szárnyalása is lehetővé válik. Ezért a muzsikálást nem lehet csak úgy elmismásolni. Ez nem egyszerű táncmultság, hanem *bál* volt, amire hetek óta készült a falu.

Az egyik fele: a fiatalság teljes odaadással, minden este éjszakában nyúlóan tanulta valamelyik népszínművet: *Sárga csikó, Piros bugyellár, Falurossza*; a másik része nagy kíváncsisággal várta, hogy élvezhesse s elbírálhassa az előbbieket képességeit, amiről aztán egész télen lesz, amit beszélni. No, meg aztán a kosaras bál volt az alkalom, amikor ki hogyan tudott, tett ki magáért. Az összetartó ereje miatt nagyon nagy jelentősége volt egy ilyen kosaras bálnak, ugyanis azokban pattogatott fűzfavesszőből font, hímes takaróruhával letakart kosarakban mindenki a legjobban elkészített töltelikes káposztát, különböző sültet, kürtöskalácsot és pánkót vitte s tette a közös asztalra, ahonnan a cigányzene mellett dicsérték s ették egymás főztjét, süttöttjét. Miután a testnek megadták, ami neki jár, következett a szebbre s jobbra vágyó lélek kielégítése, kiélése: a tánc. Itt nem mint ma, holmi dobszóra verik egymáshoz a feneküket, hanem a magyar cigányzene varázslatára szerelmi versengésből verték csizmájukat földhöz a legények, s mint nádszálak, hajladoztak a leányok. Ha elfáradt a test, akkor a zene hullámaira feküdt a szív s a lélek. Külön-külön karikában a legények s a leányok összeölelkezve nótaszóval üzentek egymásnak.

Csak pillanatok kellett ahhoz, hogy a primás szíve: a hegedűje megszólaljon s az égbetörő vágyak közvetítője legyen. Hangjára megnyílik az Ég, ahol egyből teljesedni látszanak a vágyak. Ezért nézi az Eget az, akiért s akinek

szól a hegedű. A primás beintésére bekapcsolódik a banda, s így egy közös, nagy színné olvad egybe a mulató és mulattató. Közös a Sors és közös a Vágy. Ki kell nyitni az ablakokat, nem elég a levegő ahhoz a mély lélegzethez, amely a világ felé kiáltja, hogy: „*Ott, ahol zúg az a négy folyó, / ott, ahol szenvedni jó (...) Zúg a kürt az ősi vár fokán, / honvéd áll a Hargitán!*” Itt hirtelen egy sós, keserű létől megfulladnak a szavak s nedvessé válnak a szemek. A fekete, néma csendben csak a hegedű zokog tovább. Hát így: sírva vígad a magyar! Istenem, nehogy megcsonkítsd ezt a mondatot, s tartsd meg ezt az énünket, s adj lehetőséget ennek a megélésére!

A gyermekkori csoda-világnak legszebb emlékei közé tartozik, ahogy mint süldőcske gyermek besündörögtem a bálba, s barátaimmal a „partról” néztük az ott történeteket. Aztán, ahogy telt az idő s már serdülni kezdett a szakállunk, mi is beálltunk a karikába. Az évtizedek záporai sok mindent elmostak, de ezeknek a báloknak az emlékei úgy megmaradtak, úgy az énemmé váltak, hogy sokszor még ébren is bennük álmodom magam. Igen, mert csak a szíven találó élmények s a be nem teljesült vágyak örök életűek. Ezért vált kitörölhetetlen emlékké az is, amit alább eleveníték meg.

Nem hiszem, hogy a földkerekség többi részén, mint ezen a talpalatnyi földön olyan örömujjongásban gyönyörködhetett volna az Isten, mint akkor. A csodavarást valóssággá változtatta azáltal, hogy a „kicsi magyar világban” nemcsak a szabadságot, hanem a benne, a vele való éleést is megadta. A megnyílt lehetőségek kapui közül a legfontosabbak az iskoláinké. Recsegték, ropogtak a már berozsódott záruk s örömsikollyal tárták ki szárnyaikat a belépni vágyók előtt. Nem kellett reklámozni, úgy tódultak be rajtuk a végre magyarul tanulni vágyók, hogy sokszor még a hevenyészett padok is alig tudták kielégíteni az igénylőket. Természetesen ennek a még képzeletet is felülmúló szellemnek a szele engem is megcsapott, s beiratkoztam az udvarhelyi Ref. Kollégiumba. Sajnos az iskola címerében levő jelmondat: „*Per spinas ad rosas*” (Tövisen át a rózsákhoz) értelmét hamar megtapasztalhattam, mert pár hónap múlva a sok tövisen át csak egy képszerűen nyíló rózsát szakíthattam, ugyanis szívemig szűrő tövisel kellett tudomásul vennem, hogy a közelgő „nagy vihar” miatt a kapu újra bezárul. Sok hasonló kapura megint lakat került, de hát ez a nép azért legyőzhetetlen, mert a legsötétebb helyzetekben is megtalálja a kiutat. Még hallatszottak az ágyúk dörgései, s a hegyekről még látni lehetett a romboló tüzek villanásait – tehát valóban „A nagy tűz árnyékában / sajnos a könyv írójának nevét elfújta a szél” –, de ez nem lecsüggesztette, hanem fölemelte a fejét, s ha nem volt valódi öröm, akkor kitalálta magának a reményt. A reményt, amely sokszor nem más, mint a saját vigasztalódásunkra kitalált hazugság. Önbecsapás. Mindegy hogy mi, de megtartó ereje van. Ennek a hitté növekedett reménynek tudható be, hogy a sok bezárt helyett egy akkora kaput nyitott, amelyen minden vágyakozó befért. Én is ezen belépve készültem a Római Katolikus Főgimnáziumba s annak bentlakásába, ahol életem első s

máig legnagyobb zenei élménye talált rám. Az élni akarás, a tanulni vágyás példaképe lehetett volna az a negyven másodikos gimnazista, aki ebben a hálósobának nevezett teremben küszködött a létért. Valóságos harcot vívott a levegőért, amely úgy megsűrűsödött, hogy az kacskaringós útján nagyon nehezen jutott célba, ezért rövidebb, egyenesebb úton kereste a lehetőséget. Mint kenderázta-tóiban a megmaszlagosodott halaké, a nyitott szájak úgy kapkodtak a levegőért. Olyan horkolási hangverseny volt, amely bakelitlemezre véve érdekes és kelendő lehetett volna. A fokozott levegőhiány-érzetem miatt támadhatott, hogy fölébredtem s megpattintottam az ablakot. A szűk nyíláson át olyan csodálatos hangok ütötték meg a fületem, hogy hirtelenjében azt sem tudtam, hogy hol vagyok s nem csak álmodom-e. Amikor önmagamra találtam, a hang forrását kezdtem keresgéljni. A most már tágra nyitott ablakon át úgy duvadott – tódult – bé a májusi elsejére virradó éjszaka levegője, hogy a szobai „hangversenyből” sem maradt már, csak a két nagybőgő hörgése.

Nem sokáig kellett keresgéljek, hogy a régi zárda, akkor már leánybentlakás ablaka alatt a két muzsikáló személyre rátaláljak. Onnan jött az a földöntúlinak vélt hang, amelyhez eddig még csak hasonlót sem hallottam. Hegedűből, ebből a száraz fából, csak egy erre tehetséggel felkent tud ilyen hangot kiadni. Kicsalni. Csak a Mindenható által erre kiválasztott tud színt, lelket, életet lehelni ebbe a száraz csodába. Ha nem látom meg a hang forrását, Mennyből jövőnek vélhettem volna. Valóban mennyországi volt – de nem onnan jött, hanem a kiváló hegedűművész **Balog Feri**, zenetanárunk hegedűje küldött üzenetet egy zárdába zárt szívnek. Borsai Ilona szívét kereste. Egy tiltott, titkos szerelem hírért vitték a dallamok. Azt, hogy rátaláltak, nem onnan sejtem, hogy a zárt ablakok mögött egy pillanatnyi fényt véltem megvillanni, hanem, hogy másnap az osztályfőnöki órán – a Csonka-Magyarországról ide kinevezett Borsai Ilona osztályfőnököm volt –, nagyon szép, fiatal arcán, a gyönyörű szemei alatt mintha valami folyadékárkot ázott volna... Nagyon szomorúan néztük egymást, mert tudtuk, hogy végleg el kell válnunk, mert önként vállalt küldetését itt a Hargita alatt tovább nem folytathatja.

Ennek az éji zenének az élménye örökre velem maradt, s időnként úgy jelenik meg, mintha tegnap lett volna. Nemcsak a zenét élem újra, hanem ott látom azt a két alakot is, akik közül az egyiknek, Balog Ferinek a nevét már másnap megtudtam, a másik csak mint szellemkép, úgy maradt meg közel hetven éven át. Azonban az évtizedek nem elfedték, hanem felfedezték s valóssággá varázsolták azt, amit már hihetetlennek tartottam volna. Élő világgá lett nemrég az évtizedeken át lappangó névtelen emlékalak. Ugyanis Péter Attila volt tanárommal, most már kilencvenen túli öreg barátommal hetente a kicsi cukrászdában, teát vagy kávé szürcsölgetve, mivel a múltba járáshoz nem kellenek lábak, ezért oda gyakran visszajárunk. Nos, az egyik ilyen „séta” alkalmával, a gimnáziumból lejövet az akkori Zárda épületéhez érve megállást parancsolt az

emlék. Attila szeme valami furcsa érzelmet sugárzott. A lemenő „Nap” lelki fénytörései voltak. Amikor a múltidézés torokszorítása engedett, halkan, amit csak én hallottam mindössze annyit mondott:

– Feri már elment. Igazi jó barátom volt. Akkor, fiatalon, május hajnalán azt hittük, hogy az érzelem még a zárdáról is képes leverni a bilincset. – Itt nagyot sóhajtott, de nem maradt ereje, hogy hangot adjon annak, amit még mondani szeretett volna. Én nem erőltettem, de éreztem. Szótlanul indultunk el, de most már nem a múlt, hanem a jelen göröngyös útján botorkálva... „hazafelé”.

Igazi „szemfényvesztő” évek következtek. A fényforrások egyike, a valóságban, a pöffeszkedő ötágú vörös csillagtól eredt. A másik, a vágy, reménykeltő képzelet szüleménye. Az első hamis fényjátékával próbálta elvenni a tisztánlátásunkat. A másikat a képzelet festette az Égre, ahol a Megváltót vélte megjelenni, vagy az ablakok üvegeinek fénytöréseiben érettünk imádkozó Szűz Mária előtt áhítózt. [...]

Két iskolai év után az öreg kollégium újra kitért a nagykaput. Újra kollégista lettem. Ezzel a járomba csalogató hamis politikai játékkal csak az iskolák zsúfoltsága csökkent, a ránk nehezedő teher s a reménytelenség nőtt, mármár a kétségbeesés szakadéka felé tántorogtunk. Most kellett volna egy valódi olyan csillag, amely ebből a furcsa bódulatból fölráz, s újra magunkra találunk. Mint annyiszor a történelmünk folyamán óhajunkat Isten most is a „volnát” a „vanra” cserélte az Ég. A kollégiumban ezt a cserét Balog Feri személyesítette meg. Róla nem tudok minősítést adni: Ő több volt, mint egy hegedűművész vagy egy középiskolai tanár. [...]

Most nyolcvan év távlatából is csak bámulni tudom, ahogy „fegyverbe” szólítva a kollégium és tanítóképző diákjait megalakít egy több mint száztagú énekkart. Bámulom, mert a mindig, de különösen abban az időben, más ügyben nehezen meggyőzhető diákság, mintha megbabonázták volna, úgy tódult az ő hívó szavára. Még szándékmagyarázatot sem kellett tartson, mert a diákszívek ráéreztek arra, s ebből a fiatal lángolásokból így lett egy szent nagy akarát. Reménykeltő ébresztőt fújni, megállítani azokat, akik már vándorbotot vettek a kezükbe. Ma sem tudom, hogy Ferinek miként jutott az eszébe a magyar Homérosz ódája s Vörösmarty Szózata – és volt mersze nekünk ezeket megtanítani. Ezt csak egy különleges elhivatottságú Balog Feri tudta volna megmondani, de lehet, hogy ő se, mert az indokot a Mindenható nem szokta közölni. Én csak annyit tudok, hogy a szívünk s lelkünk legbensőbb érzésvilága kapott szárnyra, amikor a reménytelenség sötétjébe „beleordítottuk”, hogy bár „*Forr a világ bús tengere, óh magyar...*” s a győztes nagyhatalmak részéről „*Ádáz Erinnis lelke uralkodik*” – mégis van remény, mert „*nem sokaság, hanem lélek, szabad nép tesz csuda dolgokat*”. Szabadítsátok föl lelkeiteket, dobjátok el a vándorbotot, vegyétek tudomásul, hogy „*A nagyvilágon e kívül nincsen számodra hely, áldjon vagy verjen sors keze, itt élned, hálnod kell.*”

Istenem, milyen hatása volt annak a kollégiumi ünnepi

fellépésnek. A reménytelenség feloszlott, a lehorgasztott fejek az Eget keresték. A félelem szülte tanácstalanság csendjét Dobos Ferenc – naiv kommunista, de igaz magyar, a város polgármestere – törte meg: a Szózatot hallva felállt, jelezvén, hogy a félelmet le lehet, le kell győzni, ha itt ezen a földön élni akarunk. A jelzésre egyszerre állt fel mindenki, s vigyázállásban, összeszorított szájjal, ökölszorított kézzel s megtörhetetlen elszántságot sugárzó szemekkel élte a Szózat „*itt élned, hálnod kell*” „ítéletét”. Az ezt követő, esküvel felérő taps nem a köszönetet, hanem azt az elhatározást fejezte ki, hogy ezt a földet nem adjuk fel, s nem hagyjuk el soha.

Természetesen ez a reményt s hitet adó isteni sugallat varázsa, mint futótűz úgy terjedt el a városban, s pár nap múlva az egész vidéken.

Csodálatos emlékek azok a karácsonyi templomi hangversenyek is, amelyeket Balog Feri adott. Ezáltal váltak igazán meghitté a karácsonyaink s alakult át hitté az a remény, hogy a mi megváltásunk biztosan el fog jönni.

Aki ezért a népért ennyit tesz, azt szobor illeti. Sajnos akkor nem szoborállító, hanem azokat döntögető idők jöttek. Bennem a szándék máig megmaradt. Sajnos mást nem tehettem s tehetek, mint hogy én – a még élő s résztvevő tanú – a magam módján ezt a szobrot ezennel Balog Feri hegedűművésznék felállítsam. Nemcsak azért, hogy csodálják, hanem hogy erőt merítsünk, s az emberek higgyék el, hogy „*nincs veszve bármi sors alatt, ki el nem csüggedt*”.

Az utókor által föl sem fogható nehéz idők következtek. Egymással versengő, de mégis egymást segítő kettős hatalom fogságában vergődött az erdélyi magyarság. Az egyik – a bolsevizmus – teljesen ismeretlen volt, a másikat – a román állam elnyomását – tapasztalatból már részben ismertük. Azért csak részben, mert mint a karvaly, hogy a visszaszerzett zsákmányát megtarthassa, tövig mélyesztí karmait az áldozatba, az ez újra visszatért román hatalom is úgy viselkedett. A ragadozókhöz hasonlóan nemcsak féltették, hanem félték is a zsákmánytól. Félték, hogy az nehogy erőre kapjon, feltápaszkodjon. Ennek megakadályozására mindent, de mindent megtettek. A legelső ténykedésük az évszázados szellemi forrásaink, az iskolák bezárására irányult. Iskoláink nagy részét bezárták, államosították. Az állandó félelemben lévő hatalom másik nagyon fontos önvédelmi tette a találkozóhelyeink bezárása, vagy saját irányításuk alá helyezése volt. Ennek lettek áldozatai a „székely búsulók”, a kiskocsmák, ahol egy-egy, a bandából már kiöregedett cigány húzta a vigasztalót. Tudták, hogy a sírva vigadó magyar veszedelmes lehet, ezért vendéglőinket vagy bezárták, vagy gyámság alá helyezve, azaz államosítva, cigányzene nélkülivé tették, vagyis szimpla ivó-evő helyekké süllyesztették. Egy-egy híres vendéglőben ideiglenesen a bandának helyet még adtak, de fizetést már nem. Ezért ezek tagjai egy ideig esetenként – igazán csak hivatástudatból – összeverődtek, de a megélhetési kényszernek kénytelenek voltak engedelmessé válni. Jó példa erre Balog Ödi barátom, aki nappal a kórház mindenese, este pedig, a banda felbomlásáig, a sétatéri vendéglőben öccse, Jancsi zenekarában kontrás volt.

Így kezd „megszakadni a szívünk”. Életem végéig kísér annak az estének az emléke, amikor az osztály fiúrésze ide, ebbe az általunk „dzsungelnek” nevezett vendéglőbe jött a várostól elbúcsúzni. A várostól, amelyben nyolc éven át ettük az akkori diákélet édes-kesernyés kenyerét. A várostól, amelynél nagyobb s szebb van, de ilyen több a világon nincs.

Estefelé volt, még zsongott a sétatér, amikor mi üres zsebű, de lelkesedéssel teli érettségizők megérkeztünk a vendéglő taraszára. Balog Jancsi, amikor meglátott, egyből ráérezett szívünk kesernyés örömére, s arra, hogy kik vagyunk, mert a „G” húr megpengetése után beintett a bandának, amely úgy húzta: „Szeressük egymást, gyerekek, hisz minden percért kár” – ezt az osztályunk „himnuszát”, hogy még a lélegzetünk is elállt, s amikor a végére ért: „Az élet úgyis tovaszáll, a sír magába zár” – könnybe lábadt a szemünk. Azt, hogy így némán meddig álltunk, nem tudom, de azt igen, hogy egyszerre nyíltak meg a szívek s a szájak, s úgy tört Ég felé a dal, hogy hallatára nemcsak a járőrelők ünnepeltek velünk, hanem még az öreg gesztenyefák is gyertyát gyújtottak: reggelre kivirágoztak.

Ma több mint hatvan év után csendes magányomban hallani vélem a hegedű hangját, s látom Balog Jancsi átszellemült arcát, ahogy szívét átadva a hegedűnek, húzza a vonót. A magyar cigány hegedűjének ezért van szíve, csak ezt nem érzi senki más, csak az, akiben annak a szívnek a társa dobog. Még csak hasonlatos sincs a világon ahhoz, mint amikor a szívek egymásra találnak. Ez nem egyszerű mulatozás, ez a vágyak imádsága.

Már csak pár nap választott el attól, amikor nyolc nagyon küzdelmes év után el kellett válnunk az évszázados iskolánktól, amelynek szellemi műhelyében erre fölment nevelőink hivatástudattal és tudással olyan fegyvert adtak „kezünkbe”, amely legyőzhetetlenné tesz. Mi, akik ebben a szellemi műhelyben váltunk gyermekekből suhancokká s mára érett felnőttekké, nekünk is el kellett szakadnunk egymástól. Ha az életnek vannak határkövei, akkor közülük ez a legnagyobb.

Mi is, mint elődeink, e határkő mellett elballagva szeretünk volna a „Ballag már a vándiák, föl búcsúszóra, cimborák” dallal elbúcsúzni s népünk tudomására hozni, hogy „új tisztek” érkeztek a csatatérre. Sajnos, a hatalom félelme szülte diktatúra ezt megtiltotta. De arra nem gondoltak, hogy minden tiltás a szívekben olyan tiltakozássá válik, amelyet nem lehet elfojtani, s valahogy onnan feltör, s külsőleg is titokban megmutatkozik. Jó példa erre, hogy egyik tízperces szünetben a minket követő osztálynak a „stafétabotot” átadtuk. Hiába akarták, a lélekből lélekbe vándorló szellemet nem lehetett megölni. Mi ezt tudtuk, de azt is igen, hogy egy „utolsó vacsorát”, az úgynevezett bankettet meg fogjuk rendezni. Más lehetőség nem volt, mint a bentlakás ebédlője és konyhája, amelynek személyzete nemcsak szívesen, hanem örömmel is vállalta, hogy az összekuporgatott pénzecskénkkel megvásárolt süldőt elkészíti és tálalja. El is készítették egy olyan vacsorát, amelynek ízét idézve a nyál ma is a szájamban összefut. Ez valóban a szeretet melegében készült, mint ahogy a hófe-

hér abrosszal terített, csodálatos mezei virágokkal teli asztal is angyali kezek műve volt. Ennek az ámulatba ejtő csodának a hatására olyan némaság ült meg a termet, hogy szinte hallani lehetett, amint szívünk a hálaadó imát eldobja. Ez az a pillanat, amikor a csend beszél. Ezt nem az a kesernyés, savanyú levét tartalmazó poharak koccintása, hanem az esemény angyala törte meg. Kezdetben a csak alig szivárgó szó úgy felerősödött, hogy csak dalban mondhatta el azt, amit a Magassággal közölni akart. Azt, hogy *Ballag már a vándiák tovább, tovább, tovább / föl búcsúszóra, cimborák* s azt, hogy *Az élet úgyis tovaszáll, a sír magába zár; / Szeressük egymást gyerekek, hisz minden percért kár*. Szívek, szemek csordultig voltak, amikor váratlanul kinyílt az ajtó s azon valóban – senki sem hívta s jöttükről sem tudott senki – belépett Kónya Jancsi és bandája! Az éneklő szájak tátva maradtak, helyettük a feljűk vivő lábak s az ölelésre nyújtott karok indultak. Úgy öleltük egymást, mint olyan testvérek, akik csak hírből tudtak egymásról. Valóban csak hírből, mert nekünk nem volt „időnk” vendéglőbe járni. Ennek a csodálatos kicsi városnak szeme, füle s a szíve mindig nyitva volt, ezért mindenki mindenkiről s mindent tudott. Ezt pont ők ne tudták volna? Ők, akik a pokol sötétjéből is fényt, reményt tudtak varázsolni. Ők a mi áldásos szemfényvesztőink. Ők tudják legjobban, hogy itt a búcsú nem az elválást, hanem a visszatérést jelenti, s a könnyek sem az elveszett múltért hullanak, hanem csak a reménység gyöngyszemei. Ők a Föld és Ég közötti vágy közvetítői, ezért húzták úgy, hogy „Kárpát szent bérére visszazáll / a magyar turulmadár”. Istenem! Nem hallottad volna még?!

(Folytatjuk)

András Zoltán

Őszi foszlányok

Őzlábakon elszaladtál,
hiányodat szél fodrozza,
leült mellém az ősz
egy sétatéri üres padra.

*

Elmentél...

Engem magába font az ősz.
Véreznek a tépett szerelmű fák:
ékeiktől zizzelve összevegyülnek
a fázósan remegő lombkoronák.

*

Még rejtve őrzöm
tovatúnt képed,
de egyre fájjobb,
hogy nem fáj már
messzeséged.

A Toró Árpád által oly nagy szeretettel megidézett jeles művész alakját az alábbiakban villantjuk fel.

Balogh Ferenc professzor

Ha valaki belenéz Balogh Ferenc professzor úr egyetemi indexébe, többek között ilyen aláírásokat lát: Waldbauer Imre, Weiner Leó, Kodály Zoltán, Gábrriel Ferenc, Országh Tivadar, Kókai Rezső, Bartha Dénes, Major Ervin, Molnár Antal. Valamennyien a magyar művelődéstörténet jelentős személyiségei.

Balogh Ferenc, a világhírű magyar hegedűiskola neveltje, Hubay Jenő egykori tanársegédjénél, Gábrriel Ferencnél végzett, majd nyugati meghívásokkal a zsebében – többek között a salzburgi Mozarteumot választhatta volna – Kodály Zoltán tanácsára nem nyugat, hanem kelet felé indult el, Erdélybe, ahol 1946-ban a székelyudvarhelyi Református Gimnázium és Tanítónőképző zene-tanári állását foglalta el. Azt mondja, választását sohasem bánta meg.

Igazi magyar sors, Trianon árnyékában. Balogh Ferenc 1920-ban született Aszódon, a kiskunok világában. Édesapja az Isonzo vidékéről hazajövet találkozott leendő feleségével Fiumében, aki akkor még novícia volt. A háborúból leszerelt százbonyhai születésű Balogh Salamon nem ment haza Erdélybe, hanem feleségül vette Kun Juliannát. Házasságukat Aszódon, a lány szülővárosában kötötték meg, s itt született meg Ferenc fiuk is. Édesapja, erdélyiként, nem maradhatott ki a Székely Hadosztályból sem, ahol Márton Áron, a későbbi gyulafehérvári római katolikus püspök volt a hadnagya. Akárhogyan is alakult az életük, a Balogh fiúk – hárman voltak testvérek – igazi erdélyiként nőttek fel, akkor is, amikor Budapesten éltek, s akkor is, amikor Erdélyben. 1932-ig a két ország, Magyarország és Románia között ingáztak attól függően, hogy a két szülő közül kinek volt nagyobb honvágya, s természetesen attól is függően, hogy hol volt biztosabb a megélhetésük.

1932-es, székelyudvarhelyi megtelepedésük után, a három Balogh fiú az ottani Római Katolikus Gimnáziumban tanult. Ferenc 1938-ban átkerült Marosvásárhelyre, mivel az anyaszékben már nem volt senki, aki megfelelő színvonalon taníthatta volna hegedülni. Vásárhelyen Haják Károly és George Ionescu voltak a mesterei. 1939-ben, az első Enescu versenyen – ahol maga George Enescu is jelen volt – az első díjat: Nicola Amati, cremonai hegedűkészítő mester műhelyéből kikerült hegedűt – Balogh Ferenc nyerte meg. George Enescu meghívta Párizsba, hogy további tanulmányait az ő vezetésével végezze. Ment is volna boldogan, de Marosvásárhely hírhedt román polgármestere, Dandea úr, azt a feltételt szabta kiutazásához, hogy térjen át az ortodox hitre és változtassa meg a nevét Baloghról – Bologára.

Nem tette!

Észak-Erdély visszatérése után ő is indult volna, sokadmagával Budapestre tanulni, de hogyan és miből? Végül, Székelyudvarhely értelmiségi és iparos rétege egyik, a városka mozitermében tartott hangversenye után, összeadta a tandíjához szükséges összeget. Így jutott ki, már a tanév megkezdése után, 1940 októberében, a budapesti Liszt Ferenc Zeneakadémiára, ahol az egyéni felvételi letétele után, hegedűből, azonnal harmadévré vették föl...

1942-ben nagy kitüntetés volt számára, hogy az anyaországhoz visszatért Észak-Erdélybe, ugyancsak Kodály Zoltán ajánlására, ő kísérhette el Lajtha Lászlót homoródméti népzene gyűjtő útjára... 1943-ban Finnországban járt hangversenykörúton, de mire hazaért,

megkapta katonai behívóját az 51-es páncélos-gépágyús zászlóaljba. 1944-es leszerelése után versenyvizsgát tett a budapesti Operaház zenekarába, ahová fel is vették. 1945 márciusáig, sokakkal együtt, itt vészelté át a háborút, ugyanis az Operaház svéd és amerikai védnökség alatt állott, így a megszállók, németek vagy oroszok, nem léphetek át az épület küszöbét. Egyik hajnalban, már a gettó felszabadulása után, őrt állt a kapuban. Láta, hogy egy vedlett bundájú idős ember támo lyog feléje. Ismerős is volt, meg nem is. Az öregember megszólította: „Te vagy az, Balogh Feri? Adjatok valamit ennem, mert éhen halok...” Az idős ember Weiner Leó volt, a mindenki által nagyon tisztelt és szeretett Mester.

Ilyen helyzetben nem is tudni, melyik indulat erősebb az emberben a düh vagy a szégyen...

1948-ban már Székelyudvarhelyen Balogh Ferencet bízták meg az 1848-as szabadságharc megünneplésének szervezésével. A székely fiúkból és lányokból 250 tagú kórust állított ki, elénekeltette velük Kodály: Forr a világját, a Himnuszt, a Szózatot...

A siker óriási volt, a hatás kettős. Volt tanítványai közül vannak olyanok, akik ma is így köszöntik volt mesterüket: Tanár úr, Forr a világ! De azonnal akadt olyan kolleganő is, aki feljelentette, mint irredentát, s kérte a Román Kommunista Párttól az ilyen káderek eltávolítását a tanúgyból.

Meg is történt. De szerencsére mindez egybeesett a Magyar Népi Szövetség művészeket és tanárokat toborzó akciójával: 1948-ban nyitották meg a Kolozsvári Magyar Operát, ahová Balogh Ferencet hangversenymesternek hívták meg, ahogyan az 1949-ben alapított Magyar Művészeti Intézethez tanárnak. Mivel neki volt a legmagasabb szintű végzettsége, budapesti Liszt Ferenc Zeneakadémia művész-tanár diplomája, már 29 évesen egyetemi tanárrá nevezték ki. A Magyar Művészeti Intézet erőszakos bezárása után, 1953-tól 1982-es nyugdíjaztatásáig a kolozsvári Gheorghe Dima Zeneművészeti Főiskola professzora volt. Százhat növendék végzett nála: négy román, öt száz és kilencvennyolc magyar...

1957-ben, David Ojsztrah hívására kimehetett Moszkvába. Ő mutatta be a moszkvaiaknak Bartók II. hegedűversenyét. Ojsztrah – akivel nemzetközi zsűrikben ismerkedett meg, akárcsak Yehudi Menuhin, Henryk Szeringgel, Szvjatoszlav Richterrel vagy Leonyid Kogannal s másokkal – azt kérdezte tőle: „Hogyan lehetséges, hogy a román kollegák közül csak Ön ért el ilyen eredményeket, egy vidéki városban élve?” A válasz az volt, hogy ő nem román, hanem magyar, és Budapesten tanult a Zeneakadémián. Mire Ojsztrah: „Az egészen más!”

Mivel nem engedték meg neki, hogy hangversenyező művész is lehessen – külföldi meghívásairól mindig csak utólag értesült – bejárta Erdélyt, s egyebek mellett Bartók és Kodály valamennyi hegedűre írt művét bemutatta, hol vidéki művelődési házakban, hol hangversenytermekben, hol pedig templomokban.

A magyarországi zenei élet nagy hiányosságának és adósságának tartjuk, hogy e példátlanul gazdag életút és művészi tevékenység eddig nem kapott méltó értékelést.

Ezért nagy örömünkre szolgál, hogy Balogh Ferenc hegedűművész – mindnyájunk Tanár ura –, Márton Áron-émlékérmet kaphatott.

(Részletek a szerzőnek a kolozsvári Művelődés-ben megjelent nekrológijából, Balogh Ferenc 2005. január 21-i halálát követően)

Demény Attila

Fehér Béla

Hírnök

Azt mondja a kis Orsi – az utcában lakik, szeptemberben megy elsőbe –, hogy nagyon várja az iskolát, majd jól elveri az összes buta fiút, de előtte még megnézik a tűzijátékot, aztán mennek egy hétre nyaralni. Aha, mondom, és vajon miért rendeznek tűzijátékot? Azt nem tudom, rántja meg a vállát, aztán felcsillan a szeme, azért lesz tűzijáték, mert István királynak születnapja van, ennek mindenki nagyon örül, ő is örül, csak a tűzijátékot nem szereti, mert félelmetesen durrog.

Hol nyugszik István király? Jó kvízkérdés, fel kellene tenni valamelyik elmegegyező tévévetélkedőben, ahol időre kell a pingponglabdákat pohárba dobálni, de nem a kis Orsinak, hanem felnőtteknek.

Aki tudja a helyes választ, jóvá lehet írni neki egy pingponglabda-találatot. A jó megoldás: István király nem nyugszik sehhol. István király nincs. Volt valaha, ahhoz nem férhet kétség, de már hosszú évszázadok óta nincs. Nem tudjuk, hová lett, kinek volt útjában az államalapító. Azt se tudjuk, mikor tűntették el. Az biztos, hogy 1083. augusztus 20-án még megvolt, hiszen a szentté avatás szertartásához kiemelték a maradványait az egyébként vízzel színültig telt sírból (és megszabadították a jobb karjától, de

később az is eltűnt, maradt belőle az ökölbe szorított kéz, igaz, gyűrű nélkül, mert annak is nyoma veszett).

A fehérvári királyi temetkezések sorsa szó szerint rémregény. Ami történt, arra nincs mentség. Az ásatásokon előkerült csontvázakat Henszlmann Imre orvos, régész 1874-ben egy kriptába hordatta, ott rejtőztek hat évtizedig, majd ezeket az ereklyéket 1938-ban tekintélyes szakemberek újságpapírba csomagolták, 83 darab faládába pakolták, és elraktározták egy másik kriptába. Ezt a sírhelyet, vagy inkább tömegsírát aztán 1984-ben nyitották fel, s megpillantották a négy sorban egymásra pakolt, megrogyant ládákat, a két alsó sor szennyvízben állt.

Korábban már alapfalig elhordták különböző építkezésekhez a bazilika leomlott köveit, a királyi temetkezési kápolnák maradványait. III. Béla és Antiókhiai Anna sírját véletlenül – ivóvizet keresve – találták meg 1848-ban, ha ugyan ők feküdtek benne, mert a sírmelletek alapján erről nem minden régész van meggyőződve. Így aztán a székesfehérvári romkert is inkább csak kert.

Tizenöt uralkodó maradványait kellene őriznie, de egyet sem őriz, de nem azért van így, mert Alba Regián átok ül, hiszen máshová temetett királyaink sincsenek meg. Ellovagoltak a csillagporos úton oda, ahonnan jöttek – ez mégiscsak jobban hangzik, mintha az utókor soha jóvá nem tehető barbárságát, enyves kezét tennék felelőssé. Vagy a történelem viharait! A török hódoltságot, vagy János

Zsigmond erdélyi vajda protestáns hajdúit, akik Nagyváradon széthajigálták Szent László lovagkirály csontjait, márványkoporsóját pedig morzsává törték.

De ne legyünk ünneprontók, ne most emlegessük a balsorsot, örüljünk annak, ami megvan, például az állam, amelynek létrejötté a pogány Vajkból Istvánná lett királyunk nevéhez fűződik. A gyökereinkről van szó, a magyar történelem legtávolabbi tartományáról, amely még belátható. István tűzzel-vassal megropantotta a törzsiséget, keresztény monarchiát teremtett, s az államalapítással esélyt adott a Kárpát-medencei népek túlélésének. Az utána jövők pedig azon dolgoztak, hogy ne engedjék a művet összeomlani. Ez sem volt kis feladat, az ármány, az összeesküvés, a hatalom mindenáron való megszerzése vörös fonalként szövi át a magyar történelmet. Eszünkbe jut például IV. Béla, akit második honalapítónak is emlegetnek. Rogerius krónikájában olvasható, hogy amikor hírnök jelentette Esztergomban a tatár sereg közeledését, az udvar egy részével, a bárókkal madarat lehetett fogatni, annyira örültek a király bajának.

Holnap sokfelé lesz tűzijáték, ünnepi beszéd, nyilván az ellenoldal megpihen, szünnapot tart, méltón emlékezik az államalapításra, s nem tekintget reménykedve a kapu felé, hátha hírnök érkezik.

Elvégre már nem élünk a középkorban.

(magyaridok.hu)
(Augusztus 19.)

Wass Albert:

Egységes magyarság

(részlet)

MI AZ EGYSÉG?

Ha mindannyian egyet akarunk. Ha mindannyian másképpen is akarjuk azt az egyet, már akkor is egység az.

A különböző felfogás vitát virágzik, s a vita felismerések és tisztázások gyümölcsét érleli. Csak jóindulat kell hozzá és megértés egymás irányában. Tudni és megérteni azt, hogy az is jót akar, aki másképpen akarja a jót, mint én. Ehhez még az szükséges, hogy mindenki igazán jót akarjon. Itt érkeztem el az akadályokhoz, amiket elhallgatni nem szabad. Minden egységnek veszedelme a tagozódás. De nem csak az olyan tagozódás, mely nem közös gyökérből indul és nem közös irányba nő. Tudom, elnyomás alól szabadult népünket kétféle betegség veszedelme fenyegeti, mint behozatali cikk az anyaország felől: a politikai pártoskodás, s az osztályellentét.

Minálunk, Erdélyben voltak eddig gazdák, iparosok, kereskedők, papok, tanítók, tanárok, munkások és tisztviselők.

Ezek együtt mind magyarok voltak. Ennyi volt közöttük a párt és az osztály. Legalábbis én így látom ezt.

Különböző foglalkozásokat űző magyarok voltunk, s bár apró érdekeink vékony ágacskái néha keresztezték is egymást, a vezérágak közös irányba nőttek, s ez az irány magyarságunk iránya volt. Igaz, hogy mind szegények voltunk, s a szegénység közelebb hozza egymáshoz az embereket. De talán szeret bennünket egy kicsit az Isten, s ezentúl sem fulladunk bele a tejfölbbe. A bacilusok pedig csak a kövéreket szeretik.

Ezeknek az egységet megrontó betegségeknek a leküzdésében jut az írókra elsőrendű feladat. Ha külön utakon indulnak emberek közös kincset keresni, kiáltókat kell vigyenek magukkal, kik a sűrűségeken át egymásnak kiáltják az eredményt, a felfedezett titkot, s ha kell, a veszedelmet. De aki egyszer kiáltónak szegődött, jól nézze meg, hogy mit tart a kezében, s a sárga agyagot arany-nak ne kiáltja.

És most, hogy idáig eljutottam, már felelhetek őszintén és becsületesen:

EGYSÉGES A MAGYARSÁG AKKOR, HA MINDEN MAGYAR EMBEREK Lenni igyekeznek, hogy ezáltal Magyarabbá váljon. OTTHONÁN KERESZTÜL SZOLGÁLJA HAZÁJÁT, S MINDEN AKADÁLYON KERESZTÜL IGAZ JÓ SZÁNDÉKKAL TÖREKSZIK A KÖZÖS CÉL FELÉ. ÉS A CÉL UGYEBÁR EGYSZERŰ: HOGY BÉKESSÉGBEN, S IGAZSÁGBAN ÉLJÜNK MINDNYÁJAN EGY FEDÉL ALATT. S KIKET EGYFORMÁN VER A ZIVATAR, EGYFORMÁN SÜSSÖN AZOKRA A NAP IS.

Eleven hagyomány

Beke György

(Uzon, 1927. augusztus 3. – Budapest, 2007. január 20.)

„Alig van fogalom, melynek hivatalos román meghatározása az 1945 utáni évtizedekben nagyobb változásokon esett volna át, mint az erdélyi magyarságé.” Az ötvenes évek elején a román szóhasználat áttért a „nemzeti kisebbségre”, mondván, hogy ez a tudományos meghatározás. Következett egy olyan korszak, mikor magát a „magyar” szót száműzték, lettünk „nemzetiségre való tekintet nélkül”, noha az erdélyi magyarságnak továbbra is megvoltak a maga megkülönböztető jegyei, nemzeti jellege, anyanyelve, saját kultúrája, másokkal össze nem téveszthető önismerete. Majd megint változott a meghatározás: „romániai magyar dolgozó”, és végül a legnagyobb meglepetéssel: „magyar nemzetiségű román dolgozó”.

„Így lettünk fokozatosan „románok” valamennyien, anélkül hogy egyáltalában változtunk volna. Egyvalami volt a lényeges mindegyik meghatározásban. Az, hogy ne tarthassuk magunkat a magyar nemzet részének. Még a román szövegekben is szigorúan érzékeltették: az erdélyi magyar **maghiar** volt, a magyarországi **ungur**.”

„Az elszakított nemzetrész mindenkoron nyitott lélekkel fordult Budapest felé, még inkább a vihart ígérő 1956-os nyári, őszi hónapokban. Hiába erőszakolta Bukarest a hamis parancsot, hogy „arccal Bukarest felé, oda tartozunk, ott oldódnak meg a gondjaink”, az erdélyi magyarok ösztönösen vagy tudatosan a magyar anyaországot látták, hitték, vállalták a maguk igazi hazájának, amelynek sorsától a maguk életének jobbra fordulását remélték.” „Váratlan történelmi viharok, társadalmi „földrengések”, forradalmak, népfelkelések a villámfény élességével hasítanak bele a tartósított hazugságok ködébe, a fegyverekkel őrzött előítéletekbe, és felragyogtatják az elpusztíthatatlan igazságot. Ilyen ereje és hatalma volt az erdélyi magyarság gondolkodására az 1956-os magyar forradalomnak.” (Beke György: **Bumeráng**)

90 éve született és 10 éve hunyt el Beke György, akinek hatalmas életművét – több mint húsz könyvet írt, több mint húszat fordított, több ezer publicisztikai írást közölt –, úgy is tekinthetjük, mint aki a nagy elődök, elsősorban Orbán Balázs döntő fontosságú művét, a Székelyföld leírását tovább építve, a mába plántálva kiterjesztette Erdély egészére, a Szilágyságra és a Bánságra, át-áruccant Moldovába is az ottani magyarok közé, Bukarest egykori magyar világát rekonstruálta és nem feledkezett meg a családi kötődések révén is közeli rokonságban lévő hétfalusi csángókról sem.

Középiskoláit a Székely Mikó Kollégiumban, a magyar nyelv és irodalom szakot a kolozsvári egyetemen végezte. 1947-ben a sepsiszentgyörgyi Népi Egység szerkesztőségében dolgozott, 1948-tól a Romániai Magyar Szó, ill. Előre belső munkatársa 1974-ig. Tagja volt a Művelődés szerkesztőbizottságának, számos bel- és külföldi folyóirat munkatársa, szerkesztője. 1974–1987 között Kolozsvárott A Hét fő-

munkatársa volt. Miután áttelepült Magyarországra, 1990 májusától az Erdélyi Szövetség elnökségi tagja, 1990–1993 között elnöke volt. 1992-től beválasztották az Írószövetség választmányának tagjai közé. 1994-től a Magyar Életet szerkesztette. 1995–2000 között a Nyelvünk és Kultúránk felelős szerkesztői teendőit látta el. 1989-től Budapesten élt, az áttelepülése utáni években többek között az Élet és Irodalom-ban publikált

Első írását az Ifjú Erdély közölte 1943-ban. Legsorgalmasabb terepjáró írónk, aki a valóság sokoldalú riporterri feltárása mellett élményanyagának regényes feldolgozására is törekedett. Riporthőseinek belső rajza az évek során fokozatosan mélyült (*Tizenöt esztendő*, 1959; *Diótörés*, 1964; *Az utolsó Bethlen*, 1968), a széppróza felé közelítve dokumentáló jellegű írásait. Kisregényeiben (*Hullámgyűrű*, 1965; *Vándorvillám*, 1967; 2. javított kiadás 1973), valamint *Bűnbán társtanul* (1969) c. regényében visszatérnek a „riportos” élethelyzetek. Sajátos, szépirodalmi rangra emelt műfajához, az emberi és közösségi sorsproblémákat hordozó szociográfiai riporthoz újra meg újra visszatér, s közfeladatként jelöli ki a honi elmélyedést (*Magunk keresése*, 1972). Utat tör a moldvai csángók újra felfedezése felé, tájakat emel köztudatba (*Feketeügy*, 1974), Erdély mai társadalomrajza kerekedik ki népszerűvé vált és közvéleményt formáló riportkönyveiből, melyekben egy-egy megyét mutat fel egészé-

ben (*Szilágysági hepehupa*, 1975; *Nyomjelző rokonság, Fehér megyéről*, 1978; *Búvápatatok, Beszterce-Naszód megyéről*, 1980).

2005-ben jelent a *Barangolások Erdélyben* c. kötete, amely a Székelyföld újabb tájegységére, a Nagyküküllő és a Fehér-Nyikó vidékére vezeti el az olvasót. Életműve, s ezen belül

Emléktábla, az uzoni iskola falán

„barangoló” – kötetének sora a bizonyíték, ami Beke Györgyöt az erdélyi magyarság önvédelmi harcának szószólójává avatta. E köteteket bátran nevezhetnénk a nemzeti érzést és tudatot alakító, a szülőföld szeretetére, hagyományainak megbecsülésére buzdító útikalauznak. A székelység szabadságszeretetének a fölmutatásával kívánja elénk vetíteni mindazt a felbecsülhetetlen torzítást és pusztítást, amit a kommunizmus, illetve a globalizáció jelentett és jelent nemzetünkre, úgy az anyaországban, mint a határain kívülre kényszerített közösségekben. Ennek ismeretében érthető, hogy a kötetben is oly kihangsúlyozott szerepet kap az autonómia, az önrendelkezés kérdése, amely napjainkban az erdélyi magyarság megmaradásának egyedüli lehetőségeként, egyedül járható útjaként áll előttünk. Ez a könyv távolról sem a múlt, a székelység rovására elkövetett bűnök tetemrehívása. Jóval több annál! Történelmi példatár, ösztönzés saját nemzeti múltunk megismerésére. Hisz oly sok a fehér folt, oly sok az évtizedek során elhallgatott, elnémított, torzított „tananyag”, amit pótolnunk, revidálnunk kell azért, hogy gondolatainkat, cselekvéseinket reális nemzet tudat vezesse, határozza meg. E vonatkozásban Beke György könyve valóságos, hiteles tárháza azoknak a történelmi eseményeknek, cselekvésre buzdító személyiségeknek, akik a mai és eljövendő nemzedékeknek is cselekvési irányt szabnak. „Mindenkor a humanizmus, a becsület, a tisztesség védelmezője kell legyen, hogy erkölcsi érzéke soha, semmilyen körülmények között nem tompulhat el. Azt hiszem, csak addig lehet riporter valaki, amíg erkölcsi érzéke, emberi felelősségtudata érintetlen, amíg meg tud újulni emberszeretetében” – vallja az író, a riporter hivatással kapcsolatban.

Beke György személyében a székelység, az erdélyi magyarság legaktívabb, legelkötelezettebb nagykövetét tisztelhetjük, aki életkorát cáfoló erővel és fáradhatatlansággal emel szót minden lehetséges fórumon az erdélyi magyarság s azon belül a székelység autonómiája – a kisebbségi kérdés megoldásának egyetlen járható útja – megvalósítása érdekében. Egyedül ez adhatja vissza a magyar közösségek életreményét, adhat új lendületet a szülőföldön való új kibontakozásnak!

Napjaink akut kérdései teszik rendkívül időszerűvé ezt a küzdelmet. S még valami! „?...megnyílt ugyan a határ Bihar-keresztesnél, de az elnyomatás Erdélyben csak alakot, külszínét váltott, és ravaszul tovább folytatódik.” Tegyük le a kötetet azok asztalára, akik Budapesten, Brüsszelben sorsunkról döntenek. Tanulhatnak belőle, hisz lapjairól egy, az anyaországtól elszakított nemzeti közösség sorsképe, szabadságküzdelme tárul fel. Remélni szeretnénk – Trianon és Párizs ránk nézve tragikus következményeiből okulva –, hogy rólunk s felőlünk csakis a mi meghallgatásunkat, meg-

kérdésünket követően, autonómia-törekvéseinket méltányolva mondják ki az utolsó szót. Beke György boltív-ember volt, és holtában is az marad: a Kárpát-medence egészében érzett és gondolkodott, híd-ember volt, aki szétszóródott magyar nemzetrészek között kapcsolatot épített. Nemzeti helytállására jellemző, hogy a felelevenített történelmi példákat is a jelen ügyeinek a felkarolására használta támasztékkul. Egyik esszéjében, az uzoni iskola névadójának, Tatrangi Sándornak a példáját idézi: „Tatrangi 1856-os hagyakozását akkor fogjuk fel helyesen, ha a népi ellenállás egyik formáját, a túlélés elősegítésének eszközét látjuk benne, akinek emléke megérdemelné, hogy az iskola ma is viselje a nevét.” Az érvelés Beke György uzoni „helytartójáé”, az egykori osztálytárs Széplaki Károlyé, amelyhez hozzáfűzi: „Ez az igény, szelíd követelés a román nacionalista hullám erősödése idején hangzik el.” Másutt az 1989 utáni iskolai névadásokat a több évtizedig tartó tiltások után az iskolák szabadságharcaként emlegeti. Szándéka egyértelmű: Tatrangi Sándor esetében a régmúlt nemzeti törekvéseit állítja példaként elénk, a mostani iskolai névadások révén a jelen iskolamentő és iskolaépítő feladatait nyomatékosítja.

Beke György hamvai az uzoni református temetőben nyugszanak, emlékére a helységben kopjafát is állítottak.

Szokás szerint egykoron az elesett harcos fejéhez szúrták le fegyverét. A temetőn kívül, a köztérre állított kopjafa elsősorban nem temetkezési jel, ennek az ellenkezője: a szimbólum élő, mindennapi közelségbe állítja az elhunytat, aki a ránk testált szellemi vagy tárgyi öröksége révén közöttünk él. Valamint az iskola falán emléktábla jelzi, hogy valamikor ott tanulta meg, hogy mit jelent magyarnak lenni. „Mindig is vallottam, hogy magyarságunk fennmaradásának alapköve az iskola, ezért mindent el kell követnünk, hogy anyanyelvünk az iskolában maradjon és fejlődjön emberi megtartó erővé. – nyilatkozta az író egy interjúban –, úgy, ahogyan Apáczai Csere János ránk testálta „az iskolák feletti szükséges voltáról szóló hitét.” (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy tudja ezt most, napjainkban is a román vezetőség, azért igyekszik a legkörülmönfontabb módszerekkel ellehetetleníteni a marosvásárhelyi Római Katolikus iskola működésének jogi procedúráját. De ez már egy másik téma. – Szerző)

(Összeállította: B.Osvát Ágnes)

Külön köszönet illesse Kőműves Györgyöt Uzonból, aki felkérésre, rendkívül készséges módon, rekordidő alatt készítette és küldte el nekem a mellékelt fotókat.

Osvát Ágnes

Amikor hontalanná válik az emlékezet

„Egyszer volt. Hogy is volt?/ Ma még tudom, aztán/ holnapra, lehet/ már minden ködbevesz ./S a “minden” felett,/remegő-törékenyen ./-mint szitakötők tánca -,/ lebeg a hontalanná vált/emlékezet.”

(Szerző)

Volt egyszer egy kisváros, ahol az életemből aránylag elég kevés időt töltöttem, mégis, úgy tűnik, meghatározó helyet foglal el az emlékeim tárházában. Az emlékeim, melyek egyre sűrűbben jelentkeznek, ez már a biztos öregedés jele, az igazság mégis az, hogy ott, abban a kisvárosban éltem meg a legszebb karácsonyt, azt a jelentőset, amikor utoljára hittem az angyal csodatévő erejében, de akkor nagyon hittem. Hét és fél éves voltam, mindössze.

Amikor a két testvéremmel együtt meghallottuk a szinte éteri hangon hívogató csengettyűszót, s lélekszakadva

vágtattunk fel a lépcsőkön, olyan gyönyörű, csillogó, röp-ködő angyalhajjal teli karácsonyfa várt ránk, a szoba ablak felőli sarkában, hogy a lélegzetem is elakadt. S ahogy kipillantottam a nyitva maradt ablakon, határozottan láttam tovasuhanni az angyalt, fényes szárnyon, amint a házak fölött belevész a távoli fehér párába, de a fényesség még sokáig úszott utána az égen.

A szikrázó fa alatt pedig ott pompázott az a székelyrúhás baba, amit annyiszor megcsodáltam ősszel, egy másik, messze fekvő városban, sőt, ott állt a katrincás román baba is, merthogy mindketten ott laktak az ősszel abban a kirakatban, egymás mellett álltak, békés egyetértésben és én mind a kettőt megkívántam akkor, de már nem is emlékszem, szóltam-e erről nagytatának, akivel kézen fogva sétálgattunk és elidőztünk a babaüzlet kirakatánál. Most már bizonyossá vált, hogy az angyal még a gondolatomat is kitalálja, s szentül hittem, hogy én roppant jó kis-lány vagyok, hiszen akit így szeret az angyal, az rossz nem lehet.

Az idén, annyi rengeteg év után, szerettem volna újból

látni a régi házat, azt a szobát, ahova sok-sok lépcső vezet fel, s amelynek ablakán kiröppent a - számomra utolsó - karácsonyi angyal. És mi minden zajlott még le abban a házban, ahol anyai nagyszüleim laktak valamikor, s ahol muszáj volt ott lennem azon a karácsonyon, mert apu egy hónappal azelőtt jött meg az orosz fogságból, így hát szüleim, testvéreim, mindannyian ott gyűltünk össze, sőt, a máshol megkezdett első elemi osztályt is abban a kisvárosban kellett befejeznem, ahol egyébként soha nem szerettem lenni, ha nem volt muszáj. A következő iskolaévre már rohantam is vissza az apai nagyszüleimhez, Isten tudja, csak önáluk éreztem igazán otthon magam mindig. Pedig hol volt, mivé vált addigra az ő otthonuk. Csakhogy, úgy tűnik, az otthonérzet a lélekben lakik.

Most meg itt vagyok újból, azon a helyen, ahonnan a leginkább elmenni szerettem mindig, rálépek egy nemrég készített betonútra, ami tömbháznegyedbe torkollik, az út bal oldalán, a régi ház helyén modern, emeletes irodaház hivalkodik. Ha lehunyom a szemem, látom a hatalmas udvart, ami most műúttá változott. Ahol a tömbháznegyed kezdődik, ott végződött az udvar, onnan nyílt a kertkapu, a ribizlibokros, szilvafás kertre, ami egész a rétig nyúlt le. A rét, ahol a testvéreimmel szöcskéket fogtunk be, gyufáskatulyából készült hintók elé. A rét, ahol rezgőfejú kis virágokból vég nélküli koszorúkat fontunk, mintha előre tudtuk volna, hogy itt a ragyogás, az élet, nemsoká egy nagy temetővé válik, a bogarak, hangyák, a selyemillatú füvek és virágok betontemetőjévé. Hiszen a rét igenis élt, lélegzett, sóhajtott, párállott, illatozott, tömény aromás illatok terültek a kertek fölé egy-egy sóhajától, a füvek, virágok, burjánok, Küküllő-parti bokrok illatkeveréke, ami még most is az orromban van. Ezt nem lehet összetéveszteni semmivel, nem lehet elfelejteni. Mintha sikolyokat is hallanék a beton alól, s tudom, hogy most már mindörökre hallani fogom ezt a megváltoztat-hatatlant, s legfeljebb az álmaimban jöhetnek elő és változhatnak újból mézízű reggelekké, lepkeszárnyon libbenő, forró delekké, ólomszín-felhős nyári zivatart sejtető alkonyokká. Új idők, új emberek jöttek, a gesztenyét is kivágták a templom felé vezető út széléről, gonosz varázslat tűntette el egy csapásra a szelíd fényű gesztenyét potyogtató öreg fákat s a dús menyasszonyi pompában hivalkodó mirtuszbokrokat, amik közt bújócskázni lehetett, s csak a harmadik harangszóra előbújni, majd áhítattal belépni az ódon templom kitárt ajtaján. Simogatott az örökmécs halványsárga fénye, s a kis orgona megzendült fent a kóruson. Aztán az orgonaszó, az ének, az isteni értelemmel megtöltött latin szavak egymásba folytak, a csengő megszólalt és az esperes nagybácsi kezében a kehellyel, mögötte a négy kis ministránssal az oltárhoz ment. Az egyik kis fehéringes, szinte mindig a kisöcsém

volt, aki minduntalan huncut mosolyokat próbált felénk küldeni, hogy a következő pillanatban újból áhítatos buzgalommal végezze tovább a János bácsi körüli szolgálatot. Aztán, amikor elhallgatott az énekszó, a mélységes csendben figyelmeztetőn megszólalt a kis csengettyű, minden ember leborult, s az öreg pap magasra emelte a kelyhet. Virágvasárnap volt, erre jól emlékszem. És olyan egyszerűnek, olyan mérhetetlenül gazdagnak tűnt az élet.

Nyár közepén már fürödni is vittek a szüleink, a part mentén ekkor még tiszta és sekélyes volt a Küküllő vize, s az áttetsző vízben apró halacsák tömege cikázott összevissza. Órákig azzal szórakoztam, hogy hátha ki tudok meríteni néhányat a tenyeremen, de nem ment, az utolsó pillanatban mindig kisiklottak a kezemből a kis fűrgék. Apu valamivel nagyobb halakat fogott, majd sorban nyársra húzta őket és megsütötte nekünk. Soha ízletesebbet nem ettem. A legjobban mégis a folyóparti illat maradt meg bennem, ezt többé semmilyen más folyó nem tudta kimosni belőlem, hiába hasonlítanak egymásra olyan nagyon a folyópartok, az illatuk, az mindig különböző. S ha jobbra néztünk, „*Sűrűn, lustán, akár a méz, / folyt a fűvön a fény / és megcsillant a sárgaréz kereszt egy torony tetején.*”

A torony most is ugyanazon a helyen van, csak a környéke változott meg teljes egészében, a templomajtó azonban most is kitérve vár, s amikor Klárral beléptünk rajta, rögtön megéreztem, hogy itt benn nem változott semmi. A bennem kavargó emlékek úgy folytak rám hirtelen, úgy zsongták be az agyamat, mint annak idején a tikkasztó nyári hőségben a papkertben röpködő poszméhek monoton dongása vagy a szérúról a szobánkig hallatszódó, egész éjszakákön át tartó cséplőgép-dohogás, ami most is a fülemben van, az is lehet, inkább az idegeimben maradt meg, sokszor hajnalig hallgattam azt a titokzatos zajt, ahonnan ered az élet.

Bementünk hát Klárral a több mint hétszáz éves templom ajtaján, s én azonnal láttam, hogy itt minden a régi. Klári a barátnőm, de azt hiszem, nem a szó sokak által méltatlanul üressé koptatott értelmében, hanem ennél sokkal több, értékesebb, valami olyan, amit az ember egy életen át féltve őriz, ott bent, a lélek mélyrétegeiben. Most lemaradt a szenteltvíz-tartók mellett, hagyta, hogy egyedül lépegessek az oltár felé, egyszeriben megérezte, hogy ő a jelen, a jelennek pedig most el kell maradnia, vagy egyszerűen csak arra gondolt, hogy egyedül akarok lenni, pedig hát én már rég nem voltam akkor magamban. Belépésünk pillanatától ott állt az oltár előtt a gyönyörű,

sudár Mariett, hófehér díszmagyarban, mellette magasan, karcsún, csokornyakkendősen, bal kezében kesztyűt tartva, kissé oldalra hajtott fejjel a sokat ígérő tehetségű fiatal orvos, aki akkoriban a vármegye egyik legjobb partijának számított, nem is annyira a foglalkozása, inkább a családi háttere miatt. S velük szemben ott állt esketési díszben a katolikus esperes nagybácsi, aki kieszközölte, hogy az esküvő igenis katolikus szertartás szerint kell megtörténnék, sőt, a jövődöbéli gyermekek is mind katolikusok kell legyenek. Csakhogy, mindez a ceremónia az ifjú férjet csöppet sem érdekelt. Talán tudta, hogy lehet ő református, vagy lehetne bármilyen vallású, Isten éppen ott van jelen, ahol az embernek szüksége van rá. Felőle lehetnek volna a majdani gyermekei akár buddhisták is. És így történt, hogy nem egészen egy év múlva, ugyanitt, János bácsi boldog mosollyal csorgatta ártatlan fejemre a keresztvizet, s eggyel kibővült a katolikusok lélekszáma, bár református nagyszüleim tartották akkor még tehetetlen kis testemet a keresztvíz alá. Így lettek, rendhagyó módon a nagyszüleim egyben a keresztszüleim is, amiért később az iskolában, de nem csak ott, rengeteg rámcsoválkozásban volt részem. Amikor megkérdezték tőlem, hogy kik a keresztszüleim, és én azt mondtam, hogy

nagymama a keresztyánám, mindannyiszor úgy néztek rám, mint akinek kicsit meglódult a fantáziája.

Azt hiszem, soha senki olyan önzetlenül nem szeretett, mint az apai nagyszüleim, s később, amikor már eszmélkedni kezdtem, jó néhányszor el kellett viselnem az anyai nagyanyám ellenszenvét, aki szerint pont olyan allűrjeim vannak, mint a másik nagyanyámnak. Bárcsak, tényleg olyan lennék! Ő azonban sokkal erősebb és jóságosabb volt mint én, bár erre csak akkor jöttem rá, amikor már többé nem mondhattam meg ezt neki. De most megmondom, igen, odasúgom a lélek hangján, az oltárral szemközt lévő padsor felé, hiszen ott ül a násznép, az örömanya, az örömapák, ott vannak mindannyian, mindenki olyan boldog, amilyen csak lehetséges, pontosan két hónappal a magyar honvédek bevonulása után. És Mariett öntudatos, szerény mosollyal viseli a csodaszép díszmagyart, nem tudja, hogy rövid időn belül minden megváltozik ott kint, a templomajtón kívül. A háború egyelőre olyan távolinak tűnt onnan, hogy szinte senkit nem érdekelt. Nem az ő háborújuk volt. Újból Magyarország részeivé váltak, és ez volt minden, ami a családon kívül fontosnak számított. Azt sem tudták, hogy a háború nem akkor fog véget érni, amikor a békeokmányokon megszárad a tinta, hanem akkor, amikor az utolsó könnycsepp is fölszárad. És nagymamáéknak talán az jelentette a háború végét, amikor apa hazajött az orosz fogságból. Vagy talán még az sem. Lehet, az első nyugdíj kézhezvétele, amit csak a háború után tíz évvel adtak meg nekik. Vagy még ez sem. Ki tudja? Én, részemről a világ romlandóságának legelökvensebb példáját abban láttam, hogy az apám nemrég

még elegáns rendelőjének a teljes berendezése ott hevert kidobva, a még úgy-ahogy létező kocsiszínbén. Ott árválkodott feldöntve, a jobb sorsra érdemes vizsgálóasztaltól kezdve a műszerszekrényig minden, és szomorú reménytelenséggel mállott, pattogzott róluk a fehér máz. Az biztos, hogy többé soha semmi nem volt úgy, mint azelőtt, csak itt bent a templomban lobog ugyanúgy az örökmécses most is, s a kékpleles Szűzmária-szobor néz éppolyan szelíd mosollyal rám, mint akkor órájuk.

Búcsút intek mindannyiuknak, majd Kláriveral lassan visszasétálunk arra a helyre, ahol valamikor a ház állt, ahol nem szerettem lakni, mégis annyi minden történt ott velem. Kutatok fájdalmaim fekete ládájában, mi is volt a legfájdóbb az én fájdalmaim között. És tudom, hogy a Piroška elvesztése az, amit, bár nevetségesnek tűnhet, talán a mai napig sem hevertem ki. Pedig életem folyamán annyi, de annyi Piroškát veszítettem, azaz annyi álmod és annyi hitet. És Piroška valójában csak egy porcelán baba volt, de hét éves kis életnek a legkedvesebbje. És Piroškát orvul kivégezték, amíg nem voltam otthon. Csak egy hétre mentünk el a szüleimmel egy másik városba, a rokonokhoz, s amire visszaérkeztünk, nemcsak hogy Piroškát nem találtam, de még egy porcikáját sem, sőt a ruháit sem, a gyönyörű hálókabátja, a kötött szvettere, minden eltűnt, amiket áldott emlékü apai nagymamám készített annyi szeretettel. Ráadásul még csak együttérzést sem kaptam, hanem egyenesen kis hülyének titulált az anyai nagymamám, amiért olyan nagyon sírtam. Pedig én rábíztam a babámat, azt hittem, vigyáz rá, s ő ahelyett, hogy megmentette volna Piroškát, hiszen ő volt a felnőtt, cinkos együttérzéssel nézte végig, hogy a kisöcsém kivégezzék, majd még a nyomait is gondosan eltüntette a kivégzésnek. Ezt soha nem bocsátottam meg neki. A hülye mégis én maradtam, s ezt nem értettem. Mint ahogy egészen az utóbbi évekig nem értettem, hogy az ember miért vétkezik azzal, ha ártatlan. Ki érti ezt? Most már tudom, bár teljesen hiábavaló ez a tudás: hogy a világ bűnpártolásra van berendezkedve és mindig dühös az ártatlanokra, kiveti őket magából.

Máig sem tudom, hogy tudott akkor rávenni anyu, hogy Piroškát ne vigyem magammal az útra, persze, ők engem mindenhol magukkal hurcoltak, én meg bámszékodtam, minden olyan szép és mesészerű volt abban a városban. A legjobban mégis a Sétatér tetszett, ahol hatalmas gesztenyefák sorfala között sétáltunk le a kör alakú zenepavilonig. Minden délután és este ott játszott egy tökéletesen békebeli hangulatot árasztó szalonzenekar, s a divatos slágert egy már őszbehajló, barna arcú, barna hangú nő énekelte, az a nő, aki a dobos is kezelte. Jól emlékszem ma is a dal szövegére, hiszen azután még nagyon sokszor hallottam és énekeltem, ideírom: *“Ne félj, majd megtudod, ki voltam én/ ne félj, leszel szerelmes még belém,/ ha fáj a szíved még, majd újra kellenék, épp úgy mint rég./ Ne félj, még lesz egy nagy találkozás,/ ne félj, majd rájössz, hogy ki volt hibás,/ ha fáj a szíved oly nagyon,/ kopogj az ablakon, egy szép napon.”* Évekig színézgettem magamban ezt a butácska szöveget, sőt láttam, amint egy férfi odaóvatos-

kodik éjszaka egy alacsony kis ház befüggönyözött ablakához (ahol persze, szerintem, a barna hangú, szomorú arcú énekesnő lakott), s néma bűnbánattal a szívében, finoman megkocogtatja az ablaküveget. Mondom, mindig szomorúnak láttam azt a nőt, s meg voltam győződve róla, hogy csakis őt hagyhatta el valaki, azért tud ilyen szívhez szólóan énekelni.

Hát, kellett a romantika az embereknek, nagyon kellett akkor. Nem mintha most nem kellene, mert hátha csak egy kis morzsája is emberközelihez hozhatna minket, akik csak lépkedünk, beszélünk, végezzük az emberi funkciókat, de már nem is igen tudjuk, hogy ez az egész mire jó. És minek? Ugyan, minek?

És ott, a Sétatéren, a zenepavilon előtt vonult végig egyik délután a városka színésznőnek készülőkészülő, feltűnően nagyméretű keblekkel büszkélkedő lánya, aki úgy tizenkét évvel lehetett idősebb nálam, ami abban a korban nem csekély különbség. Vonult hát, fenekét riszálva, melleit jól kidomborítva, a férfiak meg kocsányon lógó szemelbámultak utána. Akkor hallottam az én komoly, ritkán nevető apámat szinte durván felröhögni, nyilván megvolt rá az oka, de bennem mai napig megmaradt az a kacagás, talán azért, mert soha többé nem hallottam ilyet az apám szájából. Ami meg a dúskeblű lányt illeti, valóban színésznő lett belőle, bár az elkövetkező évek során soha nem hallottam, hogy a tehetségével érte volna el a sikereit.

Mire egy hét múltán, élményekkel eltelve visszautaztunk, s én alig vártam, hogy Piroškát magamhoz ölelhessem, itt, ezen a helyen, ahol most állunk Kláriveral, mondom, itt várt rám életem első, igazi nagy fájdalma. Az első fájdalom olyan, mint az első szerelem. Az ember egy életen át hurcolja magával mindenüvé, ahol csak megfordul. Sokáig nézem a helyet, ahol valamikor lépcsők vezettek a magasba, egy szobába, ahonnan valaha kisuhant a számomra utolsó karácsonyi angyal. Felnézek a szemközt tornyosuló tűzfalra, ez volt valamikor a hatalmas udvar egyik határa, ha kicsit hunyorítok, látom, amint fehér angyalhaj úszik fölöttem, a kisöcsém pedig már ott himbálja a templomi kiscsengettyűt valamelyik égi oltár előtt. Vagy csak a lassan leszállni készülő ködpára játszik a képzeletemmel? Legyintek, mint már annyiszor életemben. Csakhogy ez már megint nem én vagyok, hanem valaki, aki ott bent sírni készül, menni kell innen, gyorsan elmenni, mielőtt még az a kis hülye napvilágra jönne. Talán jó lenne felszállni az úszkáló angyalhaj után, de csak az új betonút kínálja magát pimaszul, hivalkodón. Rálépek hát, a hontalanra vált emlékezet útjára. Valahonnan hideg szél indul, emlékek nélkül, nélkülem... Klári fázósan kísér, - látod, - akarom mondani neki -, látod, az ember évekig készül valamire, nagy terveket sző, aztán csak ennyire telik... Köszönöm, hogy szavak nélkül is érted.

Ezúttal Pilinszkyt hívom segítségül: *“Kihűlt világ ez, senki földje! S mint tetejébe hajított/ ócskavasak, holtan merednek/ reményeink, a csillagok.”* Reményeink... Nem folytatom.

Volt egyszer, egyszer volt... Hogy is volt? Ma még tudom, aztán lehet, holnapra minden ködbe vesz...

Franyó Zoltán „magyar Rimbaud”-nak nevezte, aki „hazárd vakmerőséggel vállalta a művészi diszharmoniót, megrészegült egy-egy új szó illatától” – ugyanakkor „Pázmány nyelvezetének feltámasztója” volt. (A Jövő – 1911. április 15.)

EMŐD TAMÁS

(Berekböszörmény, 1888, augusztus 11.–Nagyvárad, 1938. szeptember 22.) költő, újságíró, színház-igazgató

BOLYAI

A könyvesház kék ablakából látni,
Hogy jön az est az országúton át -
Ködöt füstölnek, párát eregetnek
Künn a kémények és benn a pipák.
A polcokon ó-könyvek díszlegnek,
Sok titkos írás, ábra, jel, betű.
S a csillagok szigorú mesterének
Arcára hull az alkonyi derű.

A hold kisüt. Kopernik barna képe
Mosolyog most a homályos falon,
Sárga pergamen, lúdtoll, lila ténta:
Pár tompa folt az íróasztalon
A hold ragyog. Bólongat már a bölcs agg,
A kemencében is szunnyad a szén,
S a vén magyar szent lelke áthajózik
A csillagok és számok tengerén.

Itthon Eldorádóban

Leborulok az omló, barna rögre:
Szenteltessék meg porod mindörökre
Ős Eldorádó, mesék ligete,
Szerelmes vérem első szigete.

- Sion fölött az Isten szava dörgött,
Krisztus melle a feszületen hörgött,
Néró kezében hóhérbárd a lant,
Szent Bertalan-éj gyásza elsuhant -

Szerelmes vérem mindig itt maradt
Nagy, naplevelű, lombos fák alatt,
Vaderdő útján csókolózva járt,
Nászra és gyászra muzsikát talált.

Percek peregetek, órák, századok:
Itthon maradtam és itthon vagyok, -
Ős Eldorádó kellős közepén
Fekszem le majd az őszi venyigén.

A régi kép

Korzó, kávéház, zöld-arany Köröspart,
piros templomgömb kék tetők felett,
szépasszony-dámák, pezsgőző huszárok,
színház, cukrászda, régi operett,
a terasz szegletében dzsentrí, kártya,
hátul cigány, cimbalmot hangoló,
s az élet úgy bólintgat ringatózó,
szelíd tempóban, mint a hintaló.

Bódai-Soós Judit

Levél Lea világgá megy

Lágy őszi szél simogatta Kőris Apó ágait, melyek egyiken, testvérei társaságában hintázott Levél Lea. Kőris Apó csak néhány perccel ezelőtt mondta meg nekik, hogy hamarosan búcsút kell venniük egymástól. Ha a tél beköszönt, nem tudja majd táplálni számtalan gyermekét, ezért zöld ruhácskájukat lassan melegebb, aranybarna útiköpenyre cseréli és elengedi őket, hogy világot lássanak.

Sok kis levél sírva fakadt a hír hallatán, de Lea nem keseredett el. Kalandvágó természete minden aggodalmát legyőzte. Mindig is arról ábrándozott, hogy egyszer útra kel és bejárja a nagyvilágot. Miért is várna tovább? Míg a Nap sugarai melengetik bőrét, köpönyegre sincs szüksége. Egy vakmerő mozdulattal elszakította magát az ágtól, és a szél hátára ugrott. A szél erre abbahagyta a levelek hintáztatását, inkább körbe nyargalt Leával a hátán, Kőris Apó körül. Lea közben búcsút intett testvéreinek és az öreg fának, majd egy vidám kurjantással úgy elröppent, hogy a többi levélkének még integetni se maradt ideje.

Hosszú ideig sodródott, pörgött-forgott, vagy éppen csak lengedezett, élvezte a szabadságot, örült a repülés minden pillanatának. A szél azonban egyre fáradtabb és gyengébb lett. Lea egyszer csak azt vette észre, hogy már alig-alig haladnak előre és ő egyre lejjebb és lejjebb csúszik elgyengült barátja hátán. Apró száracskája, mellyel korábban az ágba kapaszkodott, már szinte a földet súrolja.

- Jaj, szél barátom! – kiáltott ijedten -, menjünk magasabbra. Oly közel a föld. Félek, hogy még a végén leeselek!

- Ó, kis Leácska, feljebb mennék én és akár a világ végére is elvinnélek, de mostanra elfogyott az erőm. Lassan már magamat sem bírom. Le kell, hogy tegyelek.

Lea ezután már hiába könyörgött, a szél elengedte, s ő a földre pottyant.

Hát, ha korábban nem is, most bizony elpityeredett, mert elképzelni sem tudta, hogy mi lesz ezután övele. Eddig könnyen volt szabad és gondtalan, míg a szél hátán

lovagolhatott, de most hirtelen megérezte, hogy az éhség mardossa, s ráadásul oly egyedül van, mint még soha. Vagy talán mégsem? Annyira sajnálta magát Lea, hogy észre se vette a hangyácskát, aki nemrég mellé telepedett és simogatni kezdte a levélke szárát. Hosszú időbe telt, míg Lea végre abbahagyta a hüppögést és megköszönte a hangya vigaszt nyújtó simogatását. Ám amint megszólalt, az addig nyugodtnak tűnő kicsi jószág fakadt sírva. No, most Leán volt a sor, hogy elcsendesítse a hangyácska hirtelen felszakadt bánatát.

- Miért sírsz, kicsi hangya? Tudok rajtad segíteni?

- Nézd, itt ez a patak – szipogott a csöppség -, az egész családom a túlsó parton van. Én is ott éltem velük mindaddig, de aztán felkapott egy madár és itt ejtett ki a csőréből. Hát ezért sírok, mert most nem tudom, hogyan juthatnék vissza az enyéimhez.

- Ó, hiszen inkább örülnöd kéne, hogy élsz, hogy nem evett meg az a madár!

- Bár megevett volna! Talán az is jobb lenne, mint a családom nélkül élni -, sóhajtott bánatosan a hangyácska.

Ej, ne mondj ilyeneket, mert az életed mindennél értékesebb – feddte meg új pajtását

Lea. - Aztán meg nem is olyan nagy ez a patak, együtt talán átjuthatunk a túlsó partjára.

Segítenél? – nézett a hangya reménnyel teli, csillogó szemekkel Leára.

Hát persze! Gyere, mássz a hátamra. Én leszek a tutajod. Eddig engem fuvarozott a szél, most majd én fuvarozlak téged. Jó móka lesz, meglásd.

A kis hangya felmászott a kőrislevél hátára, Lea pedig elaraszolt a víz széléig, majd ugrott egy nagyot, s máris a patak ringatta őket.

Lea száracskája friss vizet szívott magába, így a levélke új erővel telt meg és éhsége is elcsitult. Vigan sodródtak hát a vízen. A hangya egy szalmaszállal kormányozta levél-tutaját, s hamarosan partot is értek a túloldalon.

Nagy izgalommal fogadták őket, volt ott talán ezer hangya, vagy még annál is több. Vállukra vették Levél Leát, s

így vitték királynőjük elé társuk megmentőjét. Lea kispajtása éppen a királynő legkedvesebb társalkodó-hangyácskája volt, ezért különös örömmel és hálával üdvözölte a királynő a kőrislevelet.

Amiért hazahoztad elvesztettnek hitt társunkat, - mondta Leának, - teljesítem egy kívánságodat, bármi legyen is az.

- Kedves királynő, nem várok én semmit a tettemért cserébe, hiszen fáradságot sem okozott számomra és közben még meg is erősödtem egy kicsit a vízben.

- Szerény vagy, kis levél – felelt mosolyogva a királynő, majd elkomolyodott, és aggodalommal hangjában azt kérdezte: - Attól nem félsz, hogy hamarosan elpusztulsz?

Meglepődött Lea, mert eddig ez a gondolat meg sem fordult a fejében. S valóban, meddig élhetne ő így, gyökértelenül, sodródva? Néhány napig? Talán egy-két hétig, Egészen beleborzongott a gondolatba.

- Tudnál nekem gyökereket adni, hogy a földben megkapaszkodva, erős fává fejlődhessek? – szolt csendesen.

- Tudok – felelt a hangyakirálynő. – Örülök, hogy ezt kéred, mert így hosszú évekig velünk maradhatsz, társunk és támaszunk lehetsz.

- Igen, ezt kérem! – kiáltott lelkesen Lea. - Szeretnék itt maradni veletek!

Ekkor a királynő megcsippentette a levélke szárát, majd háromszor elismételte a varázsigét: - Kis levélből fává legyél, föld tápláljon, óvjon a szél. Hangya-varázs forgatpörget, nagyra nőjön karcsú törzsöd!

Amikor aztán harmadszor is a versike végére ért, újra megcsippentette Lea szárát, s ő rögvést megérezte, hogy hajszálnyi gyökerek tucatja nő ki a testéből. Minden apró gyökér belefúródott a földbe, a levél pedig átváltozott kőrisfahajtássá.

Eljött a tél, majd az új tavasz, és a levélből lett Kőris Lea boldogan élt hangyabarátai mellett. Nőttön –nőtt, erősödött, s lassan úgy megnyúlt, mintha a feje búbjával az eget akarná csiklandozni. Évről-évre egyre több új levélkét nevelt, és ősszel izgatottan engedte útjukra őket, abban bízva, hogy majd azok is megtalálják a maguk boldogságát, éppen úgy, mint ő.

Donkó László:

Elsős leszek

Kopogtat a vadgesztenye,
Vége van a nyárnak.
Anyu mondja: Ideje, hogy
Az isbe járjak!
Kinőttem az ovit, igaz,
Nagy legényke lettem,
S a csengettyűs iskolába
Megyek szeptemberben.
Elsős leszek, vár az osztály,
Számológép, tábla,
Eszes Péter, János vitéz
Hív az iskolába.
Aranyos tanító néni
Kézen fog, ne féljek,
Eszteendőre a suliba
Várlak én is téged!

ŐSZ

Felhőpaplant húzott a Nap.
Reszketnek a napsugarak.
Előkerül sapka és sál,
Mert az idő őszfele jár.
Hullanak a falevelek,
Őszi eső búsan pereg.
Ködben fürdik erdő, mező,
A medve sem jön már elő.
Elbújik a barlangjába,
Majd kibújik februárban.

Vidám tanévkezdést kíván mindannyiuknak a szerkesztő néni és továbbra is várja leveleiteket, javaslataitokat az alábbi címre:

B. OSVÁT ÁGNES

**540477 Targu Mureș Str.Armoniei nr. 22
ap.13 Jud.Mures ROMANIA Telefon: 0265-
249918 és 0365-803670 Mobil: 0771-293784**

Cleveland, belváros

Támogatóink

(a megjelölt előfizetői díjakat meghaladó befizetéseket tekintjük támogatásnak)

Emlékeztünk rá: lapunk függetlenségét és erdélyi olvasóinkhoz történő díjmentes eljuttatását teszik lehetővé a nagylelkű adományok. Köszönjük!

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Nonprofit Zrt.

Bányai Károly	Budapest	2000 Ft
Bereczky-Veress Biborka	Stockholm	6000 Ft
Dr. Johann Ponner	Németország	3000 Ft
Dr. Konthur Bertalan	Budapest	500 Ft
Dr. Mihály Zoltán	Dunakesz	2000 Ft
Dr. Miklós Ildikó	Mátészalka	3000 Ft
Dr. Somay Gergely	Paks	2000 Ft
Dr. Toró Árpád	Inárcs	4000 Ft
Dr. Vitályos Iván	Berettyóújfalú	4000 Ft
Gergely Elisabeta	Kolozsvár	5000 Ft
Grexa Júlia	Budapest	8000 Ft
Kelemen Istvánné	Debrecen	3000 Ft
Kulcsár György	Marosvásárhely	40 USD
László Margit	Székelyudvarhely	100 RON
Magdalena Tibad	Németország	2000 Ft
Miklós Mária Ilona	Gödöllő	2000 Ft
Mogyorós Árpád	Siófok	3000 Ft
Nádas Erzsébet	Budapest	500 Ft
Placz Józsefné	Esztergom	18.000 Ft
Prof. Dr. Kosza Ida	Pomáz	8000 Ft
Szekeres Erzsébet	Székelyudvarhely	100 RON
Szilágyi Zsuzsanna	Komárom	1000 Ft
Tar Erzsébet	Budapest	3000 Ft
v. Szakács Attila	Szatymaz	3000 Ft
Vass Zoltán	Budapest	500 Ft
Zöldi Aranka	Szentendre	8000 Ft

Lőrincz Lajos

GONOSZ IDŐ

1956-ra emlékezve

1.

Vonagló fák az út szélén. Amerre járok
Kihasadtt bőrben fordított akasztott betyárok.

Ha látja, elborzad tőle, aki él:

Ég felé áll a lábuk, összeveri
bokájukat a szél.

Földig ér a felhő, halotti dunnának,
ha lenne jó.

Belepi az egészet fekete hó.

2.

Kibújik a létből a szög.

A Nemere sikít, dühöng, hörög.

Hálót vet a házra.

A gonoszság magát magyarázza.

3.

Kopogtat a halott, de az ajtón nem fér be.

A vörös napnyugta

Belerohan a télbe.

Tisztelt olvasóink!

Előfizetői díj változatlanul: 2000 Ft. belföldre,
Európába 20 EU, a tengeren túlra 30 USD egy évre.

Előfizetni természetesen banki átutalással is
lehet, a következőképpen:

Belföldről: Erdélyi Körök Országos Szövetsége.

Számlaszám: 10918001-00000063-39990003,
UniCredit Bank, Szekszárd.

Külföldi átutalás esetén: Erdélyi Körök Országos
Szövetsége 2200 Monor, Kapisztrán János u. 49.

Számlaszám: 10918001-00000063-39990003. IBAN:
HU34 1091 8001 0000 0063 3999 0003. Bank-kód:
UNICREDIT BANK - SWIFT (BIC): BACXHUHB

ÁTALVETŐ ONLINE

Lapunk 2008-ig visszamenőleg
az interneten a következő címeken olvasható:
www.ekosz.hu, www.erdelyikor.hu.
Ugyanitt érhető el az Átalvető Repertórium
és a szerzők névjegyzéke